

ISSN 2217-4508

ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ

14

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ - ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

14



intermex
Software & Communications

INTERMEX, Izdavaštvo, softver i komunikacije
11000 BEOGRAD, Alekse Bačvanskog 6
Telefon/fax: (011) 369-22-90, 369-22-91,
367-59-99, 361-89-25, 361-27-33
www.intermex.rs



intermex
Software & Communications

Нови Сад, 2023.



ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ

БИЛТЕН

СУДСКЕ ПРАКСЕ

14



intermex
Software & Communications

Нови Сад, 2023

БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ

ПРИРЕЂИВАЧ: Виши суд у Новом Саду
За приређивача: в. ф. председника суда, судија Тијана Јаковљевић

ИЗДАВАЧ: **Intermex**, Београд, Алексе Бачванског 6
За издавача: Љиљана Миланковић-Васовић, директор

**ГЛАВНИ И
ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:** Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

РЕДАКЦИЈА: Бранка Станковић, судија Вишег суда у Новом Саду
Биљана Делић, судија Вишег суда у Новом Саду
Мирјана Марковић, судија Вишег суда у Новом Саду
Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду

**Редакцијска
обрада сенценци:** Невена Максимовић, самостални саветник
Сања Ћетојевић, портпарол Вишег суда у Новом Саду

**ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА
И ДИЗАЈН:** Intermex, Београд

ШТАМПАРИЈА: "Cicero", Београд

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело.

Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

САДРЖАЈ

• РАСПОРЕД СУДИЈА ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ ЗА 2023. ГОДИНУ	7
• СУДСКА ПРАКСА – Сентенце	15
ГРАЂАНСКО ПРАВО	
<i>ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК</i>	
1. Жалба против решења о месној ненадлежности суда.....	19
2. Стварна надлежност.....	21
3. Одбачај тужбе изјављене у име малолетног лица	22
4. Заступање правног лица.....	24
5. Тужба ортака против ортачког друштва	26
6. Пресуда због изостанка.....	27
7. Чињенично стање	29
8. Враћање у пређашње стање	30
9. Такса на тужбу	32
10. Трошкови заступања од стране правобранилаштва	34
11. Трошкови састављања трошковника	35
<i>ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА</i>	
12. Потврда о извршности	37
13. Утврђивање чињеница у извршном поступку	38
14. Измена износа будућих повремених давања.....	39
15. Жалба против решења о одређивању привремене мере	40
16. Привремена мера у спору за заштиту државине.....	42
17. Такса на приговор.....	43
18. Земљишнокњишке забележбе	44

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

19. Пасивна легитимација гарантног фонда.....	46
20. Накнада штете због незаконитог рада судије	48
21. Одговорност правног лица за штету коју проузрокује његов орган	50
22. Накнада штете од гарантног фонда	52
23. Законска затезна камата на пензије исплаћене у доцњи.....	54
24. Осигурање предмета лизинга	55
25. Оповозив уговора о поклону	57

СТВАРНО ПРАВО

26. Амортизација хипотеке	60
27. Одређивање накнаде за експроприсану непокретност.....	62

РАДНО ПРАВО

28. Мобинг.....	64
29. Решење о отказу уговора о раду као штетна радња у вези са узбуњивањем.....	66
30. Дискриминација синдиката без својства репрезентативности	67

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

31. Уплата у судски депозит.....	72
32. Одбијање предузимања службене радње од стране јавног бележника.....	74

НАСЛЕДНО ПРАВО

33. Прекид и наставак поступка	78
34. Поништај наследничке изјаве.....	80
35. Усмено завештање	81

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

36. Суђење у разумном року.....	83
37. Право на правично суђење.....	85

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

1. Условни отпуст лица које није ступило на издржавање казне затвора (чл. 46. КЗ и чл. 567. ЗКП) 89
2. Релативна застарелост извршења казне (чл. 107. ст. 4. КЗ)..... 90
3. Застарелост извршења казне у поновљеном поступку (чл. 107. тач. 2. КЗ) 92
4. Кривично дело неовлашћено фотографисање (чл. 144. ст. 1. КЗ) 93
5. Пристанак и принуда код кривичног дела приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ) 94
6. Намера код кривичног дела приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (чл. 185. ст. 2. КЗ)..... 96
7. Продужено кривично дело фалсификовање исправе (чл. 355. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези са чл. 61. КЗ)..... 97
8. Осуђиваност као отежавајућа околност (чл. 54. КЗ)..... 98
9. Кривично дело изазивање панике и нереди (чл. 343. ст. 1. КЗ)... 99
10. Евентуални умишљај код кривичног дела из чл. 113. Кривичног законика 101
11. Претпоставке за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима (чл. 7. ст. 1. тач. 1. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима) 102

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

12. Понављање поступка код кривичног дела недавање издржавања (чл. 475. ст. 1. тач. 6. ЗКП) 104
13. Привремена мера за обезбеђење имовинскоправног захтева (чл. 257. ст. 4. ЗКП) 105
14. Незаконит доказ (чл. 84. ЗКП)..... 107
15. Одузимање путне исправе уз меру забране напуштања боравишта (чл. 199. ЗКП) 108

16. Застарелост кривичног гоњења у поновљеном поступку (чл. 479. ЗКП)	109
17. Повреда идентитета оптужбе и пресуде као битна повреда одредаба кривичног поступка (чл. 438. ст. 1. тач. 9. ЗКП)	110
18. Закон о спречавању насиља у породици (чл. 20.).....	112
19. Трошкови кривичног поступка (чл. 261. ЗКП)	112
• ПРИКАЗИ	115
ГРАЂАНСКО	
<i>Марко Прентовић, судија Вишег суда у Новом Саду</i>	
Процесна заједница у поступцима по тужби за поништај/утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању	119
<i>Љуба Слијепчевић, Правосудна академија, Нови Сад</i>	
Достављање у парничном поступку електронском поштом	123
КРИВИЧНО	
<i>Маст. Наташа Николић, судија Вишег суда у Новом Саду</i>	
Окончање покренутог поступка према малолетнику који није доступан	131
<i>Никола Дмитровић, виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду</i>	
Основе малолетничког кривичног права.....	143
<i>Љуба Слијепчевић, Правосудна академија, Нови Сад</i>	
Кривична дела против права по основу рада са домаћом судском праксом и праксом ЕСЈП	164
• РЕГИСТРИ	185
Азбучни стварни регистар за Грађанско право	187
Азбучни стварни регистар за Кривично право	196
Законски регистар - Кривично право	200
Законски регистар - Грађанско право	203

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА ВИШЕГ СУДА У НОВОМ САДУ ЗА 2023. ГОДИНУ

Пословима судске управе руководи в.ф. председника суда, судија **Тијана Јаковљевић**.

В.ф. председника суда замењује судија Ана Стаменић, као први заменик и судија др Биљана Лепотић, као други заменик.

СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Судије се распоређују ради обављања послова у следећа одељења:

1. КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ са већима за малолетнике, другостепеним жалбеним већем и већем за одлучивање ван главног претреса;
2. ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ
3. ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ
4. ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА И ЗАМЕНИЦИ СУ:

Председник **кривичног одељења** је судија **Ивана Јосифовић**.

Заменик председника кривичног одељења је судија **Наташа Војновић**.

Председник **грађанског одељења** је судија **Ксенија Рончевић**.

Заменик председника грађанског одељења је судија **Марко Прентовић**.

Руководилац **судске праксе грађанског одељења** је судија **Бранка Станковић**.

Заменик руководиоца судске праксе грађанског одељења је судија **Мирјана Марковић**.

Руководилац **судске праксе кривичног одељења** је судија **Биљана Делић**.

Заменик руководиоца судске праксе кривичног одељења је судија **Наташа Николић**.

За поступање по приговору у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року, поред в.ф. председника суда, одређују се судије:

1. Судија Мирела Николчић
2. Судија Марко Прентовић
3. Судија Бранка Мајер
4. Судија Биљана Лепотић
5. Судија Милан Кнежевић
6. Судија Никола Петровић.

За поступање по жалбама у поступцима ради заштите права на суђење у разумном року поред в.ф. председника суда, одређују се судије:

- за предмете из области Грађанског права

1. Судија Наташа Дачић
2. Судија Јасмина Аларгић
3. Судија Душка Симић
4. Судија Неатница Дејан
5. Судија Рончевић Ксенија
6. Судија Мирјана Марковић
7. Судија Мирела Николчић
8. Судија Љубинка Кекић
9. Судија Бојан Божовић,
10. Судија Јелена Грубор,
11. Судија Дубравка Кнежевић,
12. Судија Татјана Наумов,
13. Судија Бранка Стаковић
14. Судија Татјана Кушлић
15. Судија Тамара Башић

- за предмете из области кривичног права:

1. Судија Биљана Делић
2. Судија Срђан Савић

Посебне обавезе судија поверавају се:

1. Праћење старих предмета у грађанској реферици поверава се судији Татјани Наумов, а у кривичној реферици судији Ивани Јосифовић.
2. Евиденција, распоређивање и праћење рада судијских приправника поверава се судији Тамари Башић.
3. Послови надзорног судије за *corpora delicti* поверавају се судији Ненаду Симовићу.
4. Послови у поступању и спровођењу поступка посредовања - медијације поверавају се судији Мирјани Марковић.

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

За судије кривичног одељења за **поступање у првом степену** одређују се:

1. Председник већа - судија Јасна Ковачевић
2. Председник већа - судија Видоје Митрић
3. Председник већа - судија Раде Калајџија
4. Председник већа - судија Сања Раковић
5. Председник већа - судија Гордана Латиновић
6. Председник већа - судија Наташа Николић
7. Председник већа - судија Наташа Војновић
8. Председник већа - судија Сања Берак
9. Председник већа - судија Ана Стаменић
10. Председник већа - судија Анита Будимир
11. Председник већа - судија Ивана Јосифовић
12. Председник већа - судија Сања Перић

У кривичним предметима против малолетних учинилаца кривичног дела поступаће судије у већима:

1. Председник већа - судија Анита Будимир
2. Председник већа - судија Наташа Николић

Судије за претходни поступак су:

1. Судија Татјана Ђурашковић
2. Судија Слободанка Гутовић

Судије за претходни поступак, поред предмета у оквиру претходног поступка, поступаће и у предметима издавања окривљених (екстрадиција) и пружања међународне правне помоћи у поступцима за кривична дела из надлежности Вишег суда у Новом Саду.

Судије за извршење кривичних санкција су:

1. Судија Татјана Ђурашковић
2. Судија Слободанка Гутовић

У кривичном већу које ће одлучивати о жалбама на одлуке основних судова, односно у кривичном већу за одлучивање ван главног претреса, распоређују се: судија Биљана Делић, судија Срђан Савић и судија Татјана Шуњка.

У већу које ће одлучивати о жалби на одлуке основних судова које се односе на спречавање насиља у породици и пружање заштитите и подршке жртвама насиља у породици распоређују се: судија Видоје Митрић, судија Татјана Шуњка, судија Ивана Јосифовић, судија Биљана Делић, судија Анита Будимир, судија Наташа Војновић, судија Савић Срђан, судија Наташа Николић, судија Сања Перић и судија Сања Берак.

ПОСЕБНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ КОРУПЦИЈЕ

Председник Посебног одељења за сузбијање корупције је судија **Ана Стаменић**, а заменик Председника посебног одељења за сузбијање корупције је судија **Гордана Латиновић**.

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за **поступање у првом степену** одређују се:

1. Председник већа - судија Јасна Ковачевић
2. Председник већа - судија Раде Калајџија
3. Председник већа - судија Сања Раковић
4. Председник већа - судија Гордана Латиновић

5. Председник већа - судија Ана Стаменић
6. Председник већа - судија Ивана Јосифовић
7. Председник већа - судија Сања Берак

За судије Посебног одељења за сузбијање корупције за претходни поступак одређује се:

1. судија Ненад Симовић
2. судија Раде Калајџија

У кривичном ванпретресном већу поступају све судије Посебног одељења за сузбијање корупције и председник суда.

На пословима првостепеног судовања у предметима поводом примене Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији- (Р5) распоређују се судије Посебног одељења за сузбијање корупције и то: судија Гордана Латиновић, судија Јасна Ковачевић, судија Раде Калајџија, судија Сања Раковић и судија Ана Стаменић.

ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

На пословима првостепеног судовања у предметима **П, П1, П2, П3, П4, П-уз, Ппр-уз, Р, ПОМ И1, Прр1** распоређују се:

- Судија Бранка Мајер
- Судија Никола Петровић
- Судија Марко Прентовић
- Судија Милан Кнежевић
- Судија Тијана Јаковљевић
- Судија др Биљана Лепотић (сем у предметима П-уз и Ппр-уз).

На пословима **другостепеног судовања** распоређују се судије:

1. ВЕЋЕ

- Судија Наташа Дачић, председник Већа
- Судија Љубинка Кекић, заменик председника Већа
- Судија Јелена Грубор

2. ВЕЋЕ

- Судија Душка Симић, председник већа
- Судија Дејан Неатница, заменик председника већа
- Судија Бранка Станковић

3. ВЕЋЕ

- Судија Ксенија Рончевић, председник већа
- Судија Дубравка Кнежевић, заменик председника већа
- Судија Мирјана Марковић

4. ВЕЋЕ

- Судија Јасмина Аларгић, председник већа
- Судија Татјана Наумов, заменик председника већа
- Судија Татјана Кушлић

5. ВЕЋЕ

- Судија Мирела Николчић, председник већа
- Судија Тамара Башић, заменик председника већа.
- Судија Бојан Божовић

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

За судије одељења судске праксе одређују се:

1. Судија Бранка Станковић
2. Судија Биљана Делић

и

3. Судија Мирјана Марковић

4. Судија Наташа Николић, заменици судија за одељење судске праксе.

Судије у саставу одељења судске праксе су уједно и чланови редакције Билтена судске праксе.

Главни одговорни уредник Билтена судске праксе је судија Бранка Станковић.

Заменик главног и одговорног уредника Билтена судске праксе је судија Биљана Делић.

За поступање у Изборним споровима, сходно одредбама Закона о локалним изборима ("Службени гласник РС", бр. 14/22), ради одлучивања о жалбама:

Формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. Бранка Станковић - председник већа
2. Јелена Грубор - члан већа
3. Никола Петровић - члан већа

2. ВЕЋЕ

- 1 Тамара Башић - председник већа
2. др Биљана Лепотић - члан већа
3. Милан Кнежевић - члан већ

3. ВЕЋЕ

1. Татјана Наумов - председник већа
2. Бојан Божовић - члан већа
3. Марко Прентовић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. Ксенија Рончевић - председник већа
2. Душка Симић - члан већа
3. Мирјана Марковић - члан већа

**В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА СУДА
ТИЈАНА ЈАКОВЉЕВИЋ**

**СУДСКА ПРАКСА
- СЕНТЕНЦЕ**

ГРАЂАНСКО ПРАВО

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

1. ЖАЛБА ПРОТИВ РЕШЕЊА О МЕСНОЈ НЕНАДЛЕЖНОСТИ СУДА

Решење којим се један суд оглашава месно ненадлежним је решење којим се окончава поступак пред тим судом. Зато је против тог решења, којим се поступак окончава пред судом који решење доноси, дозвољена посебна жалба и може се побијати не само због битних повреда из члана 374. став 2. ЗПП, како је то прописано чланом 479. ЗПП, јер се оне односе на решења о окончању парнице.

Из образложења:

Тужена је у одговору на тужбу поднету ради накнаде штете истакла приговор месне ненадлежности Основног суда у Новом Саду, наводећи да је, на основу пребивалишта тужиоца опште месно надлежан Основни суд у Врбасу. Поступајући по приговору туженог, Основни суд у Новом Саду се решењем огласио месно ненадлежним, одређујући да се списи предмета доставе Основном суду у Врбасу, као стварно и месно надлежном суду, на даљи поступак и одлучивање. У делу предвиђеном за поуку о правном леку констатовано је да, сходно члану 478. ЗПП-а није дато право на жалбу на ово решење. Против наведеног решења тужилац је изјавио жалбу због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права. Поступајући по жалби, првостепени суд је донео побијано решење којим је одбацио жалбу тужиоца, са образложењем да се у конкретном случају ради о спору мале вредности, те да у смислу одредби члана 467. и 478. ЗПП-а, против побијаног решења није дозвољена посебна жалба, с обзиром на то, да се њиме поступак не окончава.

Основано се жалбом тужиоца побија решење о одбацивању жалбе указивањем да је жалба дозвољена. Наиме, одредбом члана 478. став 1. ЗПП прописано је да је у поступку о споровима мале вредности дозвољена посебна жалба само против решења којим се окончава поступак. Дакле, у овом члану, који уређује дозвољеност посебне жалбе против решења донетог у спору мале вредности, коришћен је термин "решење којим се

окончава поступак". У члану 479. истог закона, који уређује дозвољеност разлога за жалбу против одлука донетих у спору мале вредности, прописано је да пресуда или решење којим се окончава парница у поступку о споровима мале вредности може да се побија само због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. овог закона и због погрешне примене материјалног права. Дакле, овде се користи термин "решење којим се окончава парница". Појмови решења којим се окончава поступак и решења којим се окончава парница нису идентични. Решење о окончању парнице представља решење којим се окончава поступак, али не и обратно. Решење којим се окончава поступак може бити донето и пре него што је парница почела да тече. Решење којим се један суд оглашава месно ненадлежним је решење којим се окончава поступак пред тим судом. Зато је против тог решења којим се поступак окончава пред судом који решење доноси, дозвољена посебна жалба и може се побијати не само због битних повреда из члана 374. став 2. ЗПП, како је то прописано чланом 479. ЗПП, јер се оне односе на решења о окончању парнице. Ово тим пре што погрешна примена одредаба о месној надлежности представља и повреде из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку. У супротном, ако би се сматрало да жалба против решења којим се суд оглашава месно ненадлежним није дозвољена, у жалби изјављеној против коначне одлуке, пресуде или решења којим се парница окончава у спору мале вредности, на ове повреде се не би могло указивати на основу члана 479. Закона о парничном поступку. Тиме би странци, било тужиоцу, било туженом, могло бити повређено право на правично суђење. Од доступности суда странци, зависи и њено право расправљања, а то је посебно важно у споровима мале вредности због ограничене могућности изношења чињеница и предлагања доказа, а на шта се у позиву странке и упозоравају према члану 473. ЗПП.

Према томе, посебна жалба тужиоца против решења којим се првостепени суд огласио ненадлежним јесте дозвољена, насупрот становишту првостепеног суда, због чега је овај суд укинуо побијано решење о одбачају жалбе.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 10910/22 од 18.01.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

2. СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ

У случају када се ради о конкуренцији спорова према врсти и вредности предмета спора, стварна надлежност се има ценити према врсти предмета спора у ситуацији када је та надлежност посебно регулисана.

Из образложења:

Побијаним решењем Основни суд у Новом Саду огласио се стварно ненадлежним за поступање у овој правној ствари. Одлучено је да ће се по правноснажности решења предмет уступити Вишем суду у Новом Саду, као стварно надлежном суду, из разлога што вредност предмета спора омогућава изјављивање ревизије.

Одредбом члана 22. став 3. Закона о уређењу судова прописано је да основни суд у првом степену суди у стамбеним споровима; споровима поводом заснивања, постојања и престанка радног односа; о правима, обавезама и одговорностима из радног односа; о накнади штете коју запослени претрпи на раду или у вези са радом; споровима поводом задовољавања стамбених потреба на основу рада.

Оредбе члана 23. став 1. тачка 7. и 8. истог закона прописују да виши суд, између осталог, суди у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије; у споровима за заштиту од дискриминације и злостављања на раду; у споровима поводом штрајка; поводом колективних уговора ако спор није решен пред арбитражом; поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд; поводом матичне евиденције; поводом избора и разрешења органа правних лица ако није надлежан други суд.

У конкретној парници ради се о конкуренцији спорова према врсти и вредности предмета спора. У оваквом случају, стварна надлежност се има ценити према врсти предмета спора, у ситуацији када је та надлежност посебно регулисана. И поред чињенице да је вредност предмета спора у овој правној ствари омогућава изјављивање ревизије, у конкуренцији спорова према врсти и вредности спора, стварна надлежност мора се ценити према врсти спора, а то је у овој парници исплата по основу права и обавеза из радног односа, те је за суђење стварно надле-

жан основни суд у складу са одредбом члана 22. став 3. Закона о уређењу судова.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж1 44/23 од 25.05.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

3. ОДБАЧАЈ ТУЖБЕ ИЗЈАВЉЕНЕ У ИМЕ МАЛОЛЕТНОГ ЛИЦА

Нема места одбацивању тужбе поднете од стране пуномоћника кога је овластио законски заступник малолетног лица, само из разлога што уз тужбу није приложен Извод из матичне књиге рођених за малолетно лице.

Из образложења:

Побијаним решењем одбачена је тужба малолетне тужиље.

Првостепени суд је донео побијано решење са образложењем да је испитујући тужбу након њеног пријема, утврдио да је у самим наводима тужбе тужиља означена као малолетна, а као законски заступник млт. тужиље је наведено лице за које се наводи да је отац тужиље, а да уз тужбу није приложен Извод из матичне књиге рођених за тужиљу, а који документ је неопходно поднети уз поднеошење тужбе која се подноси у име малолетног лица, јер је то једини документ који представља јавну исправу на основу које би се утврдила чињеница малолетства тужиље, као и ко има својство законског заступника млт. тужиље, а самим тим и ко је лице овлашћено да у том својству изда, односно потпише пуномоћје за подношење тужбе и за заступање млт. тужиље у предметном спору адвокату, који је у име тужиље за коју наводи да је малолетна, поднео наведену тужбу. Полазећи од ових разлога, првостепени суд је закључио да је предметна тужба непотпуна, те ју је побијаним решењем одбацио.

Одредбом члана 293. ЗПП прописано је да ако утврди да је тужба неразумљива или непотпуна или да постоје недостаци који се тичу способности тужиоца или туженог да буду странке у парници или недостаци у погледу законског заступања странке или недостаци који се односе на овлашћење заступника да покрене парницу ако је такво овлашћење

потребно, суд ће ради отклањања ових недостатака да предузме потребне мере прописане у овом закону (члан 80. и 101. ЗПП).

Одредбом члана 79. став 1. ЗПП је прописано да ће суд по службеној дужности да пази да ли лице које се појављује као странка може да буде странка у поступку и да ли је парнично способна, да ли парнично неспособну странку заступа њен законски заступник и да ли законски заступник има посебно овлашћење ако је оно потребно. Одредбама става 2. истог члана прописано је да је лице које се појављује као законски заступник дужно да приликом предузимања прве радње у поступку докаже да је законски заступник.

Одредбом члана 80. став 1. ЗПП прописано је да када суд утврди да лице које се појављује као странка не може да буде странка у поступку, а тај недостатак може да се отклони, позваће тужиоца да отклони недостатак. Одредбама става 5. члана 80. ЗПП је прописано да ако наведени недостаци не могу да се отклоне или ако одређени рок безуспешно протекне, суд ће решењем да укине радње спроведене у поступку уколико су захваћене овим недостацима и одбаци тужбу ако су недостаци такве природе да спречавају даље вођење поступка.

Одредбом члана 294. став 2. ЗПП прописано је да је пре доношења решења о одбацивању тужбе из разлога прописаних у ставу 1. овог члана, суд дужан да одржи рочиште на коме ће тужиоцу омогућити да се изјасни о одбацивању тужбе.

Имајући у виду напред цитиране одредбе закона, основано се жалбом млт. тужиље побија првостепено решење наводима да пуномоћник странке није дужан да уз тужбу поред пуномоћја доставља доказе о својству лица – потписника пуномоћја, те да је суд погрешно применио законску одредбу члана 79. став 2. ЗПП, јер се, по мишљењу овог суда, наведена законска одредба односи на прву радњу коју предузима законски заступник тужиоца, који у конкретном случају није предузео ни једну радњу у овом поступку, јер се давање пуномоћја не може сматрати предузимањем радњи у поступку.

Такође, у конкретном случају, првостепени суд се погрешно позвао на одредбу члана 101. став 1. ЗПП, којом је прописано да ако је поднесак неразумљив или непотпун (члан 98. став 3.), суд ће странци која нема пуномоћника да врати поднесак ради исправке, осим ако законом

није другачије прописано и став 5. истог члана којим је прописано да ако је поднесак, који је у име странке поднео пуномоћник, односно јавни правобранилац или јавни тужилац неразумљив или непотпун, суд ће га одбацивати. Имајући у виду да наведене одредбе члана 101. ЗПП упућују на неразумљивост и непотпуност тужбе у смислу члана 98. став 3. ЗПП, који не прописује обавезу достављања доказа уз тужбу, у виду нпр. Извода из матичне књиге рођених, то у конкретном случају, првостепени суд приликом доношења побијаног решења није могао применити одредбу члана 101. ЗПП.

Сходно напред наведеном, а како се у конкретном случају ради о отклоњивом недостатку, првостепени суд је био дужан да у смислу члана 80. став 2. ЗПП позове тужиоца да отклони наведени недостатак, односно достави Извод из матичне књиге рођених, а уколико тужилац у остављеном року по томе не поступи, да закаже рочиште у смислу одредбе члана 294. став 2. ЗПП, на коме би се тужиоцу омогућило да се изјасни о одбацивању тужбе, и тек након тога, уколико су испуњени услови, донесе решење о одбацивању тужбе.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1661/23 од 06.03.2023. године)

Сентенцу саставила: Бојана Лујић,
судијски помоћник

4. ЗАСТУПАЊЕ ПРАВНОГ ЛИЦА

Променом статутарног заступника правног лица не престаје овлашћење за заступање правног лица дато пуномоћнику, већ исто остаје док га нови статутарни заступник не опозове.

Из образложења:

Из стања у списима предмета произлази да је тужилац поднео тужбу против туженог ради исплате, путем пуномоћника, дипломираног правника са положеним правосудним испитом, запосленим код тужиоца. У прилогу тужбе достављено је пуномоћје којим тужилац овлашћује два наест именованих дипломираних правника са положеним правосудним испитом, запосленим код тужиоца, да тужиоца заступају пред свим судо-

вима у Републици Србији, а које пуномоћје је снабдевено печатом тужиоца и потписано од стране К. Б., председника извршног одбора. Првостепени суд је извршио претрагу кроз електронску базу података Агенције за привредне регистре, те списима предмета прикључио резултат претраге, из којег произлази да је тужилац активно привредно друштво, те да је сада председник извршног одбора и законски заступник тужиоца А. А. Након тога суд је ожалбеним решењем одредио прекид поступка. У образложењу решења првостепени суд је цитирао одредбу чл. 79. ст. 1. ЗПП и навео да је увидом у АПР утврдио да је престало овлашћење законском заступнику тужиоца К. Б., те да је на основу чл. 222. ст. 1. тачка 3. ЗПП одредио прекид поступка.

Одредбом члана 222. тачка 3. ЗПП прописано је да суд утврђује прекид поступка кад законски заступник странке умре или престане његово овлашћење за заступање.

Основано се жалбом тужиоца указује да у конкретном случају није било услова да суд побијаним решењем прекине поступак. Наиме, одредба члана 222. тачка 3. ЗПП према којој суд утврђује прекид поступка кад законски заступник странке умре или престане његово овлашћење за заступање односи се само на законског заступника парнично неспособне странке, а не и заступника правног лица из члана 77. ЗПП (лице које је уписано у одговарајући регистар, а одређено је посебним прописом, општим и појединачним актом правног лица или одлуком суда). То произлази из одредаба чл. 76, 77. и 374. ст. 2. тач. 9. Закона о парничном поступку, који разликује заступника правног лица и законског заступника, без обзира на то што Закон о привредним друштвима користи израз законски (статутарни) заступници друштва уз прописивање регистрације (члан 31. Закона о привредним друштвима). Такође, променом статутарног заступника правног лица не престаје овлашћење за заступање правног лица дато пуномоћнику, већ исто остаје док га нови статутарни заступник не опозове. Дакле, промена статутарног заступника правног лица у току парнице нема значаја за ток поступка, ако правно лице има друге заступнике уписане у регистар или ако правно лице има пуномоћника у парници, као што је то овде случај.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3648/23 од 11.05.2023. године)

Сентенцу саставила: Јасна Јаношев,
виши судијски сарадник

5. ТУЖБА ОРТАКА ПРОТИВ ОРТАЧКОГ ДРУШТВА

Околност што је тужилац истовремено и ортак у туженом ортачком друштву није разлог за одбацивање тужбе, имајући у виду не постоји забрана подношења тужбе ортака против ортачког друштва, већ постоји само забрана давања пуномоћја за заступање друштва, уколико су интереси ортака и ортачког друштва супротстављени.

Из образложења:

Побијаним решењем одбачена је тужба тужиоца против туженог ортачког друштва, поднета ради исплате зараде и других примања из радног односа, а у тужби је као законски заступник туженог означен директор туженог, а овде тужилац. Првостепени суд је увидом у регистар привредних друштава Агенције за привредне регистре утврдио да су као чланови туженог ортачког друштва уписана три ортака, међу којима и тужилац, те је с позивом на одредбе члана 114. Закона о привредним друштвима првостепени суд одбацио тужбу, налазећи да како у конкретном случају тужилац као ортак туженог ортачког друштва у спору истовремено и заступа тужено ортакчко друштво, таква тужба није дозвољена.

Овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити.

Одредбом члана 114. Закона о привредним друштвима (у даљем тексту: ЗПД) прописано је да ортак који је овлашћен за заступање не може издати пуномоћје за заступање нити заступати друштво у спору у којем је супротна страна, а у случају да друштво нема другог ортака који је овлашћен за заступање, то пуномоћје издају сви преостали ортаци заједнички.

У конкретном случају ради се о туженом који је правно лице, а подаци о правном лицу, укључујући и податке о заступнику правног лица се налазе у Регистру привредних субјеката који се води код Агенције за привредне субјекте и доступни су јавности. Имајући у виду изнето, овај суд сматра да пропуст тужиоца који се огледа у томе што је у тужби истовремено означио себе и као заступника туженог који је правно лице не треба да доведе до одбачаја тужбе, јер се ради о недостатку који је откловив, а по поднетој тужби се може поступати, посебно имајући у виду да је и првостепени суд извршио увид у регистар привредних субјеката и утврдио да тужилац није једини ортак који може заступати туженог.

С тим у вези основано се жалбом тужиоца указује да околност што је тужилац истовремено и ортак у ортачком друштву (туженом) није разлог за одбацивање тужбе, имајући у виду да из Закона о привредним друштвима не произлази забрана подношења тужбе ортака против ортачког друштва, већ се забрана из чл. 114. ЗПД односи на забрану давање пуномоћја за заступање друштва, уколико су интереси ортака и ортачког друштва супротстављени.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж1 41/23 од 24.04.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

6. ПРЕСУДА ЗБОГ ИЗОСТАНКА

Тужени се због неодазивања позиву суда не може санкционисати доношењем пресуде којом се усваја тужбени захтев, без претходне оцене испуњености услова за доношење такве пресуде и оцене да ли основаност тужбеног захтева произилази из чињеница наведених у тужби.

Из образложења:

Побијаном пресудом због изостанка је усвојен тужбени захтев, па је обавезан тужени да тужиоцу на име нематеријалне штете због повреде части, угледа и права личности исплати износ од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од дана доношења пресуде до исплате, као и да му накнади трошкове парничног поступка.

На рочиште за главну расправу није дошао уредно позван тужени, већ само пуномоћник тужиоца, који је остао код тужбе и постављеног тужбеног захтева, свих навода и доказних предлога, па је предложио да суд донесе пресуду због изостанка. Након тога, првостепени суд је донео побијану пресуду.

Међутим, овај суд налази да се ожалбена одлука не може прихватити као правилна, с обзиром на то да је првостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 6 ЗПП-а,

јер је у конкретном случају првостепени суд противно одредбама овог закона донео пресуду због изостанка.

Одредбом члана 475. став 2. ЗПП прописано је да ће суд, ако туже-ни не дође на рочиште за главну расправу, а уредно је позван, да донесе пресуду због изостанка (члан 351).

Одредбом члана 351. став 1. ЗПП прописано је да кад тужени коме тужба није достављена на одговор, већ му је тужба достављена заједно са позивом на рочиште, не дође на припремно рочиште или на прво рочиште за главну расправу ако припремно рочиште није одржано или ако дође на та рочишта, али неће да се упусти у расправљање, а не оспори тужбени захтев, суд ће да донесе пресуду којом се усваја тужбени захтев (пресуда због изостанка) ако су испуњени следећи услови: 1) тужени је уредно позван; 2) тужени није поднеском оспорио тужбени захтев; 3) основаност тужбеног захтева произлази из чињеница наведених у тужби; 4) чињенице на којима се заснива тужбени захтев нису у супротности са доказима које је сам тужилац поднео или са чињеницама које су општепознате; 5) не постоје општепознате околности због којих тужени није могао да дође на рочиште.

Применом цитираних законских одредаба на стање у спису, овај суд налази да су основани жалбени наводи туженог да у конкретном случају нису били испуњени услови за доношење пресуде због изостанка. Наиме, образложење разлога приликом доношења пресуде због изостанка не може се свести на цитирање садржине одредбе члана 351. Закона о парничном поступку, већ је потребно да првостепени суд испуњеност услова за доношење одлуке оцени и образложи у односу на критеријуме прописане одредбом члана 351. Закона о парничном поступку.

Наиме, када је у питању спор ради накнаде штете не може се донети пресуда због изостанка ако се на основу чињеница наведених у тужби са сигурношћу не може ценити основаност тужбеног захтева у погледу учињене штете и њене висине. С обзиром на то да је уз тужбу приложено решење Прекршајног суда у Новом Саду и предложено саслушање тужиоца, то још не значи да је тачно утврђена висина штете, односно да чињенице наведене у тужби имају за последицу основаност тужбеног захтева за накнаду нематеријалне штете у виду повреде части, угледа и права личности, због чега није било услова за доношење наведене пресуде.

Првостепени суд је пропустио да наведе разлоге на основу којих је извео закључак да је основан тужбени захтев тужиоца имајући у виду да су у тужби предложени докази саслушањем тужиоца, па је том приликом првостепени суд супротно одредби чл. 351. ЗПП донео пресуду због изостанка на основу испуњеног услова недоласка уредно позваног туженог без примене осталих кумулативно прописаних услова за доношење овакве пресуде. Тужени се због неодазивања позиву суда не може санкционисати доношењем пресуде којом се усваја тужбени захтев, без претходне оцене испуњености услова за доношење такве пресуде и оцене да ли основаност тужбеног захтева произилази из чињеница наведених у тужби.

Како је првостепени суд само интерпретирао одредбу чл. 351. ЗПП-а без садржаја оцене о испуњености услова за доношење пресуде због изостанка, то је иста морала бити укинута.

(из решења Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 7555/23 од 30.10.2023. године)

Сентенцу саставила: Јована Чавић,
судијски сарадник

7. ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ

Чињенице на којима је заснована одлука у једној правној ствари могу се поново (па и другачије) утврђивати у другој правној ствари.

Из образложења:

Чињенично стање утврђено у правноснажним пресудама не обавезује првостепени суд у другом поступку, већ само изрека пресуде која стиче правноснажност. Правноснажна судска одлука којом је решен одређен грађанско-правни однос обавезује субјекте на које се односи да се понашају у складу са њеном изреком. Правноснажност се односи само на одлуку о тужбеном и противтужбеном захтеву и на одлуку о постојању потраживања које је истакнуто приговором ради пребијања, јер су само то елементи о којима пресуда мора да садржи одлуку. Дакле, правноснажност наступа само у односу на изреку. Образложење пресуде не постаје правноснажно, па стога ни утврђено чињенично стање које је било основ

за доношење пресуде и које је дато у образложењу на основу кога је и одлучено, не постаје правноснажно. Такође, ставови парничног суда о претходним питањима о којима се не доноси пресуда не могу сами за себе постати правноснажни. Они се износе у образложењу пресуде и представљају разлоге за доношење одређене одлуке, па стога не могу постати правноснажни, јер правноснажна постаје само одлука која је донета на основу тако заузетих становишта. Како правноснажност стиче само диспозитив одлуке, то се чињенице на којима је заснована одлука у једној правној ствари могу поново (па и другачије) утврђивати у другој правној ствари. Стога је указивање тужилаца на погрешно утврђено чињенично стање позивањем на правноснажне пресуде Основног суда у Новом Саду и Апелационог суда у Новом Саду, у целости без основа.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 10674/22 од 22.12.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

8. ВРАЋАЊЕ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ

Пропуштање туженог да приступи на рочиште и поставља питања вештаку такође спада у околности на које се примењује институт враћања у пређашње стање.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог туженог за враћање у пређашње стање.

Према стању у спису предмета, тужила је поднела тужбу против туженог, ради стицања без основа. На рочиште за главну расправу није приступио уредно позвани тужени, те је првостепени суд исто одржао у његовом одсуству, саслушао вештака, након чега је одбио предлог туженог да се одреди ново грађевинско вештачење, да би мимоишао свако даље извођење доказа, закључио главну расправу и донео пресуду, којом је тужбени захтев делимично усвојио. Пуномоћник туженог је наведену пресуду примио, након чега је суду упутио поднесак са предлогом за враћање у пређашње стање, у коме је наведено да је на предметно рочиште

требао да приступи адвокат А. Ј., док је адвокат Н. С. истог дана у 11,00 часова требала да приступи на рочиште заказано пред Вишим судом у Пожаревцу, као и то да је непосредно пред рочиште адвокат А. Ј. осетио здравствене тегобе, због којих на рочиште није био у стању да приступи, при чему због кратког временског периода није могао да пронађе адвоката који би га заменио. Такође је наведено и то да се последице пропуштања огледају у немогућности туженог да се изјасни на излагање вештака грађевинске струке. Уз предлог за враћање у пређашње стање, пуномоћник туженог је на наведене околности доставио записник о главној расправи одржаној пред Вишим судом у Пожаревцу, извештај лекара за А.Ј. од истог дана, а поред тога, предложио је и своје саслушање и саслушање адвоката Н. С. Након што је пуномоћнику тужиље доставио овај предлог, првостепени суд донео овде побијано решење, без одржавања рочишта поводом тог предлога.

Имајући у виду стање у спису предмета, овај суд је става да је побијано решење донето уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП, на коју исти пази и по службеној дужности, а којом је прописано да битна повреда одредаба парничног поступка увек постоји ако странци незаконитим поступањем није дата могућност да расправља пред судом.

У конкретном случају, наведена битна повреда се састоји у томе што је првостепени суд, иако је пуномоћник туженог у предлогу за враћање у пређашње стање навео разлоге за пропуштање рочишта и предложио извођење доказа својим саслушањем и саслушањем адвоката Н. С., пропустио да примени одредбу члана 113. став 4. ЗПП и побијано решење донео без одржавања рочишта, односно без извођења предложених доказа на околност оправданости изостанка пуномоћника туженог са рочишта, при чему у решењу није навео разлоге због којих је сматрао да одржавање предметног рочишта, односно извођење предложених доказа није било потребно.

Поред тога, овај суд налази за сходно и да укаже на садржину члана 109. ЗПП и нејасно тумачење исте од стране првостепеног суда. Наиме, првостепени суд предлог за враћање у пређашње стање одбија, наводећи да конкретна ситуација није ситуација за примену института за враћање у пређашње стање, јер даљи ток поступка и поступање суда на рочишту није било последица пропуштања пуномоћника туженог да дође на рочи-

ште, те да пропуштање туженог да приступи на предметно рочиште и поставља питања вештаку не спада у околности прописане чланом 109. ЗПП, на које се примењује институт враћања у пређашње стање. Овакво образложење је нејасно, а и преурањено, с обзиром на то да суду не може унапред бити познато које би радње пуномоћник туженог предузео на предметном рочишту, на шта и жалба основано указује, имајући у виду да одредба члана 109. став 1. ЗПП прописује да ће ако странка пропусти *рочиште* или рок за предузимање *неке* радње у поступку и услед тога изгуби право на предузимање те радње, суд тој странци на њен предлог да дозволи да накнадно изврши ту радњу (враћање у пређашње стање) када постоје оправдани разлози за пропуштање, дакле без навођења конкрет-ног рочишта или конкретне процесне радње коју је потребно да странка пропусти да би било услова за примену института враћања у пређашње стање, сходно овој законској одредби.

Имајући у виду наведено, побијано решење је укинато, а предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(из решења Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 7829/23 од 28.11.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

9. ТАКСА НА ТУЖБУ

Обавеза плаћања судске таксе на тужбу када је поступак окончан пре одржавања првог рочишта за главну расправу настаје даном доношења решења о повлачењу тужбе.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог пуномоћника тужиоца о стављању ван снаге налога за плаћање таксе на тужбу.

Тужилац у жалби истиче да првостепени суд погрешно тумачи одредбе о постојању таксене обавезе и ослобађању од плаћања судске таксе, позивајући се на одредбе члана 3. став 2. Закона о судским таксама, наводећи да постојање таксене обавезе настаје закључењем првог рочишта за главну расправу, те да имајући у виду да је тужилац повукао тужбу

пре одржавања првог рочишта таксена обавеза за њега није могла ни настати, те да је погрешно примењено материјално право обавезивањем тужиоца да ту таксу плати.

Међутим, по становишту овог суда овакви наводи нису основани. Наиме, одредбом члана 3. став 1. тачка 1. Закона о судским таксама прописано је да обавеза плаћања таксе за поднеске настаје када се предају суду, односно када се изврши обрачун таксе, ако њен износ зависи од вредности предмета спора, док је одредбом става 2. истог члана прописано да, изузетно од става 1. овог члана, за тужбу и одговор на тужбу таксена обавеза настаје даном закључења првог рочишта за главну расправу, уколико поступак није окончан посредовањем, судским поравнањем, признањем тужбеног захтева или одрицањем од тужбеног захтева.

Чланом 9. став 6. Закона о судским таксама прописано је да се странке ослобађају од плаћања таксе уколико се парнични поступак оконча до дана закључења првог рочишта за главну расправу посредовањем, судским поравнањем, признањем тужбеног захтева или одрицањем од тужбеног захтева.

Из цитираних одредаба произлази да је намера законодавца била да подстакне парничне странке да спор реше мериторно пре одржавања првог рочишта за главну расправу, те имајући у виду да се повлачењем тужбе спор не решава мериторно, већ се повучена тужба сматра као да није ни била поднета и може се поново поднети.

Сходно напред цитираним одредбама закона, те правном ставу заузетом на Седници Грађанског одељења и Одељења за радне спорове Апелационог суда у Новом Саду од 25.01.2021. године, обавеза плаћања судске таксе на тужбу када је поступак окончан пре одржавања првог рочишта за главну расправу настаје даном доношења решења о повлачењу тужбе.

Како је у конкретном случају поступак у овој правној ствари окончан пре одржавања првог рочишта за главну расправу повлачењем тужбе, обавеза плаћања таксе на тужбу настала је даном доношењем решења о повлачењу тужбе. Сходно напред наведеном, насупротив жалбеним наводима, правилно је првостепени суд одбио захтев тужиоца за стављање ван снаге налога за плаћање таксе на тужбу, јер у датој ситуацији није било

основа за ослобађање тужиоца од обавезе плаћања судске таксе по основу члана 9. став 6. Закона о судским таксама, како то тужилац тврди.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2993/23 од 24.04.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

10. ТРОШКОВИ ЗАСТУПАЊА ОД СТРАНЕ ПРАВОБРАНИЛАШТВА

Правобранилаштво може да наплати трошкове заступања од странке коју заступа, али наведени трошак не може бити преваљен на терет супротне стране у ситуацији када се тужена вансудским поравнањем одрекла трошкова парничног поступка.

Из образложења:

Побијаним решењем обавезана је тужила да туженој школи накнади трошкове парничног поступка са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате. Против наведеног решења, тужила је благовремено изјавила жалбу побијајући га из свих законских разлога.

Основано се у жалби указује да је тужилац који повуче тужбу дужан да супротној странци накнади трошкове поступка, али само ако то странка захтева, а Правобранилаштво Аутономне покрајине Војводине није странка у овом поступку, већ тужена школа, која се одрекла парничних трошкова. Пре свега, трошкови парничног поступка су трошкови странке, а не њеног пуномоћника или заступника. Надаље, вансудско поравнање је у материјалноправном смислу уговор који обавезује парничне странке, па уколико су оне постигле споразум о одрицању од захтева за накнаду трошкова парничног поступка, те навеле у споразуму да једна према другој немају никаквих потраживања, па ни по основу парничних трошкова, онда тужена нема право да потражује трошкове парничног поступка. Имајући у виду наведено, те како пуномоћник, односно заступник, поступа у име и за рачун странке, а не у своје име и за свој рачун, не може се прихватити образложење првостепеног суда да у ситуацији када се законски заступник тужене, Правобранилаштво Аутономне покрајине

Војводине изјаснило да остаје код захтева за накнаду насталих трошкова парничног поступка које је са своје стране имало и како из самог поравнања произлази да није учествовало у његовом закључењу између тужиле и заступаног органа, првостепени суд не налази ни једно законско упориште на основу којег би одлучио мимо цитиране одредбе члана 157. ЗПП. Наиме, у складу са чланом 10. Закона о правобранилаштву, као и у складу са чланом 162. ЗПП, правобранилаштву за заступање свакако припадају трошкови по прописима о награди и накнади трошкова за рад адвоката. Међутим, правобранилаштво, које може бити заступник или пуномоћник пред судом, наведене трошкове заступања може да наплати од странке коју заступа, у конкретном случају од тужене, али наведени трошак, у ситуацији када се тужена вансудским поравнањем одрекла трошкова парничног поступка и навела да нема потраживања према тужили по том основу, не може бити преваљен на терет супротне стране, односно тужиле, због чега је овај суд усвојио жалбу тужиле, преиначио побијано решење и одбио захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка за састав одговора на тужбу.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж1 5/23 од 16.01.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

11. ТРОШКОВИ САСТАВЉАЊА ТРОШКОВНИКА

Процесна радња сачињавања трошковника није радња потребна за вођење парнице, јер трошковник нема значај поднеска којим се износе наводи од значаја за ток поступка и постизање успеха са тужбеним захтевом, већ се истим само опредељују трошкови о којима суд одлучује без расправљања.

Из образложења:

Тужилца жалбом против решења о трошковима садржаном у пресуди, указује да је првостепени суд погрешно нашао да јој не припада накнада трошкова састављања трошковника и судске таксе за копију правног записника.

Супротно жалбеним наводима, правилно првостепени суд тужиљи није досудио накнаду трошкова састављања трошковника, имајући у виду да процесна радња сачињавања трошковника није радња потребна за вођење парнице, јер трошковник нема значај поднеска којим се износе наводи од значаја за ток поступка и постизање успеха са тужбеним захтевом, већ се истим само опредељују трошкови о којима суд одлучује без расправљања, због чега садржина и сврха састављања трошковника не оправдава досуду у смислу члана 154. ЗПП.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжрр 106/23 од 22.06.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

ПОСТУПЦИ ИЗВРШЕЊА И ОБЕЗБЕЂЕЊА

12. ПОТВРДА О ИЗВРШНОСТИ

Обавеза је извршног повериоца да прибави потврду о извршности извршне исправе, а сама чињеница да одлука није правноснажна није од значаја за прибављање потврде извршности.

Из образложења:

Побијаним решењем одбачен је предлог за извршење, поднет у складу са одредбом члана 368. став 1. ЗПП-а, уз који је достављена извршна исправа - пресуда Основног суда у Пријепољу, Судске јединице у Новој Вароши, која није снабдевена потврдом о извршности у складу са чланом 59. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Имајући у виду да је у предлогу за извршење као извршна исправа означена пресуда Основног суда у Пријепољу, Судске јединице у Новој Вароши, а предлог за извршење је поднет Основном суду у Новом Саду, обавеза извршног повериоца је била да прибави потврду о извршности на извршној исправи, односно да приложи доказ да је предметна извршна исправа стекла својство извршности, а сама чињеница да одлука није правноснажна није од значаја за прибављање потврде извршности, осим када се сходно одредби члана 59. став 3. ЗИО предлог подноси суду који је у првом степену одлучивао о потраживању извршног повериоца, што овде није случај, имајући у виду да је предлог поднет Основном суду у Новом Саду. Сходно томе, извршна исправа је морала бити поднета са потврдом о извршности, односно извршни поверилац је уз предлог за извршење, поред извршне исправе морао приложити и доказ на основу којег би се утврдило да је извршном дужнику истекао рок за добровољно испуњење обавезе из извршне исправе. С обзиром на то, без основа су жалбени наводи којима извршни поверилац, позивајући се на одредбу члана 368. став 1. ЗПП, истиче да су испуњени прописани услови за доношење решења о извршењу, јер иако је тачно да се решење о извршењу доноси и када судска одлука није постала правноснажна (члан 43. став 4.

ЗИО), што овде јесте случај, будући да је извршна исправа неправноснажна судска одлука, исто се не може донети без потврде о извршности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 437/23 од 15.08.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

13. УТВРЂИВАЊЕ ЧИЊЕНИЦА У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

У извршном поступку се не може утврђивати право власништва на непокретности, с обзиром на то да једино надлежни суд у парничном поступку може донети извршну исправу којом ће утврдити право власништва на непокретности.

Из образложења:

Побијаним решењем Јавног извршитеља утврђено је да је извршни дужник ванкњижни власник описане непокретности. Одређено је спровођење извршења на истој непокретности, која се налази у ванкњижној својини извршног дужника. Против наведеног решења жалбу је благовремено изјавио извршни дужник.

Основано се жалбом извршног дужника указује да је побијано решење донето уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, у вези са чланом 402. ЗПП и чланом 39. Закона о извршењу и обезбеђењу. Наиме, без обзира на то што је извршни поверилац доставио извод из АПР-а и РГЗ-а из којих доказа произлази да је привредно друштво "С.Г.В." д.о.о. Нови Сад брисано из регистра привредних субјеката услед принудне ликвидације, те да је то привредно друштво укњижени власник предметне непокретности, а да је извршни дужник, према подацима из АПР-а, контролни члан са 100% удела у наведеном привредном друштву, по мишљењу овог суда, то не значи да је извршитељ могао донети решење којим утврђује право власништва. У извршном поступку се не може утврђивати право власништва на непокретности, с обзиром на то да једино надлежни суд у парничном поступку

ку може донети извршну исправу којом ће утврдити право власништва на непокретности.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжси 535/22 од 10.01.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

14. ИЗМЕНА ИЗНОСА БУДУЋИХ ПОВРЕМЕНИХ ДАВАЊА

Доношење пресуде којом се мења износ будућих повремених давања на име законског издржавања има се уподобити стављању ван снаге извршне исправе, па у таквој ситуацији нема основа да се спровођење извршења покренутог на основу претходне извршне исправе настави тако што ће се изменити решење о извршењу донето по тој извршној исправи.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду Ии. --/23 измењено је решење о извршењу под истим бројем, у делу у коме је одређена наплата будућих повремених давања, односно потраживања законског издржавања, па уместо 20.000,00 динара треба да стоји износ од 25.000,00 динара месечно почев од 01.02.2023. године за месец фебруар па убудуће док за то постоје законски услови, сваког 1. до 10. у месецу за текући месец, док је у преосталом делу решење остало непромењено.

Основано се жалбом извршног дужника указује да је ожалбено решење донето погрешном применом материјалног права. У конкретном случају, извршна исправа - пресуда Основног суда у Новом Саду измењена је правноснажном пресудом истог суда, тако што је обавеза туженог (овде извршног дужника) у погледу доприноса за издржавање тужиоца (овде извршног повериоца) одређена у већем износу, 25.000,00 динара месечно, почев од 01.10.2022. године па убудуће док за то буду постојали законски услови. Наведено се свакако има уподобити стављању ван снаге извршне исправе из члана 74. тачка 2. ЗИО, па у таквој ситуацији нема основа да се спровођење извршења покренутог на основу претходне извршне исправе настави тако што ће се изменити решење о извршењу донето

по тој извршној исправи, јер сада у правном промету егзистира нова извршна исправа - пресуда, на основу које се евентуално може покренути нови извршни поступак, али не и изменити претходно донето решење о извршењу. Ово нарочито имајући у виду да из списка предмета произлази да извршни дужник добровољно, благовремено и редовно, измирује своје обавезе, па се стога доношење побијаног решења не може правдати ни најбољим интересом детета, јер исти у конкретном случају није угрожен.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број ГжИ 110/23 од 23.03.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

15. ЖАЛБА ПРОТИВ РЕШЕЊА О ОДРЕЂИВАЊУ ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ

Против решења о одређивању привремене мере у поступку предаје посада дозвољена је посебна жалба.

Из образложења:

Према стању у спису, тужиле су поднеле тужбу против тужених ради предаје посада, са предлогом за одређивање привремене мере. Решењем Основног суда у Бачкој Паланци усвојен је предлог за одређивање привремене мере, којим је забрањено туженима да сами или путем трећих лица предузимају било какву фактичку радњу, врше обраду или коришћење одређене површине пољопривредног земљишта на означеним парцелама, на које се односи тужбени захтев, као и да врше издавање у закуп или уступање на коришћење тог дела земљишта трећим лицима и то све у односу на непокретност прецизирану у изреци тог решења, па је забрањено туженима да организују било која лица или механизацију ради предузимања било којих фактичких радњи на предметном земљишту у наведеној површини, да предузимају било коју радњу која би ометала тужиле у несметаном коришћењу наведеног земљишта, а да право на предузимање било којих радњи и агротехничких мера тужиле имају у односу на површине, такође утврђене у изреци тог решења. Одређено је да ће привремена мера трајати до правноснажног окончања ове парнице. Наведено је да

против тог решења није дозвољена посебна жалба. Првостепени суд је донео наведено решење о одређивању привремене мере позивајући се на одредбу члана 451. Закона о парничном поступку.

Одредбом члана 451. став 1. ЗПП прописано је да у току поступка суд може по службеној дужности и без саслушања противне странке да одреди привремене мере у складу са законом који уређује извршење и обезбеђење ради отклањања хитне опасности противправног оштећења или спречавања насиља или отклањања ненакнадиве штете. Истим чланом став 2. ЗПП одређено је да ће суд одлуку о одређивању привремене мере по предлогу странке да донесе у року од осам дана од дана подношења предлога, док је ставом 3. прописано да против решења о одређивању привремене мере није дозвољена посебна жалба.

Имајући у виду како гласи цитирана законска одредба, изражен став првостепеног суда у погледу поуке о правном леку се не може прихватити. Наиме, законска одредба члана 451. ЗПП на коју се првостепени суд позива у наведеном решењу примењује се само у парницама због сметања државине. Међутим, како је у конкретном случају решење о одређивању привремене мере донето у парници због предаје поседа, произлази да у овом парничном поступку није примењива одредба члана 451. ЗПП. С тим у вези, не може се закључити да против решења о одређивању привремене мере у поступку предаје поседа није дозвољена посебна жалба, већ напротив, против решења о одређивању привремене мере у поступку предаје поседа примењује се одредба члана 399. став 3. ЗПП, којим је прописано да је против решења о одређивању привремене мере дозвољена посебна жалба, осим ако законом није другачије прописано. Не дајући право жалбе странкама на решење о привременој мери донетој у поступку предаје поседа, и одбацујући жалбу туженог против тог решења о привременој мери, првостепени суд је онемогућио тужене да расправљају пред судом, на који начин је учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП-а, те је побијано решење овај суд укинуо.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 313/23 од 18.01.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

16. ПРИВРЕМЕНА МЕРА У СПОРУ ЗА ЗАШТИТУ ДРЖАВИНЕ

У споровима за заштиту државине предлог за доношење привремене мере може по свом дејству и последицама бити идентичан са постављеним тужбеним захтевом, те се такав предлог може усвојити уколико су испуњени услови за одређивање привремене мере прописани чланом 449. ЗИО.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог тужиоца којим је тражио да суд одреди привремену меру којом ће обавезати тужену да одмах преда на коришћење и чување покретну ствар, која је предмет спора за заштиту од узнемиравања државине.

Првостепени суд је у побијаном решењу навео да се предложена мера не може одредити, јер се њом исцрпљује тужбени захтев. Међутим, наведено није од значаја за одлучивање о предложеној привременој мери. Наиме, поступци у споровима за заштиту државине, што је овде случај, представљају изузетак, односно у овим споровима предлог за привремену меру може по свом дејству и последицама бити идентичан са постављеним тужбеним захтевом, те се такав предлог може усвојити уколико су испуњени услови за одређивање привремене мере прописани чланом 449. ЗИО. Због тога што је заузео становиште да предлог за одређивање привремене мере треба одбити јер би усвајањем истог био исцрпљен сам тужбени захтев, првостепени суд је пропустио да у решењу утврди све битне чињенице од значаја за оцену испуњености услова за одређивање привремене мере (до степена вероватности), те у даљем није дао разлоге о томе да ли је тужилац учинио вероватним своје потраживање у смислу чл. 449. ст. 1. ЗИО и да ли има услова за одређивање привремене мере у смислу члана 449. ст. 5. ЗИО. Узимајући у обзир наведено, другостепени суд је применом члана 401. тачка 3. ЗПП жалбу тужиоца усвојио, те и првостепено решење укинуо и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 5781/23 од 26.10.2023. године)

Сентенцу саставила: Јасна Јаношев,
виши судијски сарадник

17. ТАКСА НА ПРИГОВОР

Нема места обрачуну и наплати судске таксе за приговор поднет у поступку побијања решења о извршењу, ако се приговором побија само решење о трошковима садржано у одлуци о главној ствари (у решењу о извршењу).

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду посл. бр. ИИ -- /2022 таксеном обвезнику утврђена је судска такса за приговор поднет у поступку побијања решења о извршењу, за чије спровођење је надлежан јавни извршитељ.

Наиме, Тарифним бројем 1. напомена 7. таксене тарифе прописано је да се за жалбу против решења првостепеног суда плаћа такса само онда ако се жалбом побија решење које подлеже плаћању таксу по тарифном броју 2.

Тарифним бројем 2. став (8) је прописано да се за решење о трошковима поступка, кад се о њима одвојено одлучује, плаћа такса из става (1) овог тарифног броја. Тарифним бројем 1. став (3) је прописано да се за предлог да се одреди извршење на основу извршне или веродостојне исправе, за предлог за обезбеђење, за приговор и жалбу поднете у поступку побијања решења о извршењу на основу извршне или веродостојне исправе или решења о обезбеђењу, за предлог за обезбеђење доказа, за одговор на тужбу и за одговор на жалбу или ревизију, плаћа се половина таксе из става (1) овог тарифног броја, а у поступку пред привредним судом плаћа се половина таксе из става (2) овог тарифног броја. Ако је за спровођење извршења надлежан извршитељ, за предлог да се одреди извршење на основу извршне или веродостојне исправе или обезбеђење и за приговор и жалбу, плаћа се трећина таксе из става (1) овог тарифног броја, а у поступку пред привредним судом плаћа се трећина таксе из става (2) овог тарифног броја. Напоменом бр. 11. из овог тарифног броја је прописано да се за поднеске који нису наведени у овом тарифном броју, као и за предлоге уз поднеске, не плаћа такса.

Како је у конкретном случају таксени обвезник приговором побијао решење које не подлеже плаћању судске таксе (извршни поверилац је као таксени обвезник побијао решење о трошковима садржано у одлуци о главној ствари - у решењу о извршењу), произлази да није било места

обрачуна и обавезивању на плаћање судске таксе на приговор против решења о трошковима, те је првостепени суд у конкретном случају поступио противно одредбама материјалног права. На основу свега наведеног, овај суд је жалбу таксеног обвезника усвојио, те је утврдио да таксена обавеза није настала. Следом наведеног, овај суд је ставио и ван снаге налог за плаћање наведене таксе који је првостепени суд издао.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гжи 285/23 од 26.06.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

18. ЗЕМЉИШНОКЊИШКЕ ЗАБЕЛЕЖБЕ

Закон не предвиђа могућност забележбе предлога за одређивање привремене мере, будући да се истим не ограничава управљање имовином.

Из образложења:

Према стању у списима предмета, предлагач је суду поднела захтев за забележбу подношења предлога за одређивање привремене мере, у чијем прилогу је доставила и предлог за доношење привремене мере против С. Е., предат Основном суду у Новом Саду, ради забране отуђења, оптерећења и др. у односу на предметну непокретност. Основни суд у Новом Саду накнадно је донео побијано решење о привременој мери.

Параграфом 20. Закона о земљишњим књигама ("Службене новине Краљевине Југославије" бр. 146/30 од 01.07.1930. године) који се примењује у конкретном случају, на основу Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације, прописано је да се земљишнокњишке забележбе могу учинити у сврху: а) да се видљивим учине особни односи, нарочито ограничење у погледу управљања имовином. Правна последица ове забележбе јесте, да се нико, који у дотичном земљишнокњишком улошку издејствује упис, не може позвати на то, да му ови односи нису били познати; н. пр. забележба малолетности, скрбништва, продужења очинске и штитничке (туторске) власти, проглашења пунолетства, отварања стечаја или, б) да се оснују

извесни правни учинци који су са забележбама скопчани према прописима овога закона или других закона, као н. пр. забележба првенственога реда, отписа земљишта, заједничке хипотеке, отказа хипотекарних тражбина, текуће парнице, принудне управе, принудне дражбе.

Из изложеног је видљиво да наведени закон не предвиђа могућност забележбе предлога за одређивање привремене мере, будући да се истим не приказују "особни односи", а нарочито се не ограничава управљање имовином. Такође, предлог за одређивање привремене мере, супротно наводима жалбе, не може се поистоветити са постојањем парнице, нити је предлог поднет у неком парничном поступку. Тек уколико би по предлогу суд донео решење којим се одређује привремена мера забране отуђења или оптерећења и др. у односу на предметну непокретност, могао би се извршити упис привремене мере на основу таквог решења.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 3864/19 од 14.06.2023. године)

Сентенцу саставио: Мирослав Стрицки,
виши судијски сарадник

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

19. ПАСИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ГАРАНТНОГ ФОНДА

Електрични бицикл не подлеже обавези осигурања и регистрације сваке године, то се не ради о возилу за које би сходно члану 2. Закона о обавезном осигурању у саобраћају постојала обавеза осигурања, па стога нема ни одговорности Удружења осигуравача Србије за штету проузроковану његовом употребом.

Из образложења:

Побијаном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиље за накнаду нематеријалне штете проузроковане нерегистрованим електричним бициклом.

Међутим, за одлуку о тужбеном захтеву битно је питање пасивне легитимације, о чему другостепени суд води рачуна и по службеној дужности, а не само по приговору, јер стварна легитимација зависи од материјалног права које се примењује на одређено чињенично стање. Активна и пасивна легитимација чине стварну легитимацију странака у спору и тужилац је активно легитимисан ако је носилац права које је предмет спора, а тужени је пасивно легитимисан ако на њему лежи обавеза која одговара тужиоцевом праву.

С тим у вези, у конкретном случају закључак који је извео првостепени суд у погледу тога да електрични бицикл којим је управљао умешач у време критичног догађаја подлеже обавезном осигурању није правилан. Наиме, вештак В. К. је сврстао "електрични бицикл" којим је управљао умешач у категорију бицикала, а то је возило са најмање два точка које се покреће снагом возача или путника, која се помоћу педала или ручица преноси на точак, односно точкове, за исто није потребно поседовање посебне дозволе нити се уписује у јединствени регистар возила, док је јасно навео да возила која се могу кретати и без окретања педала снагом возача односно путника, без обзира на врсту погона не спадају у категорију бицикала, већ се сврставају у неку од категорија моторних возила у зависности од својих карактеристика. Када се овакво утврђење вештака саобраћајне стру-

ке подведе под одредбу члана 15. Правилника о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима ("Службени гласник РС", бр. 40/2012 од 26.4.2012. године, бр. 102/2012, 19/2013 и 41/2013) којом је прописано да врста К3 - јесте возило са погоном на педале са додатним електричним мотором чија је највећа снага мања од 0,25 kW и највећа конструктивна брзина мања од 25 km/h, а које није декларисано као возила врсте L₁ (Врста L₁ - мопед, јесте возило са два точка чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем не прелази 50 cm³ или чија највећа стална номинална снага не прелази 4 kW за електромоторе), произлази да електрични бицикл којим је управљао умешач не представља возило које подлеже обавезном осигурању у саобраћају (овакво утврђење произлази и из налаза и мишљења вештака С. Н. у коме је констатовано да сходно техничким карактеристикама електричног бицикла електрични погон функционише до брзине кретања 25 km/h, а после тога се искључује).

Стога, овај суд налази да је првостепени суд правилно одбио тужбени захтев, али не из разлога које он наводи у побијаној одлуци. Наиме, погрешно је првостепени суд одлучио када је нашао да није основан истакнути приговор недостатка пасивне легитимације, односно да тужени јесте пасивно легитимисан за накнаду штете по захтеву тужиље. Одредбом члана 76. Закона о обавезном осигурању у саобраћају је прописано да се средства Гарантног фонда користе за исплату осигуране суме, односно накнаду штете оштећеним лицима, и то, између осталог, проузроковане употребом моторног возила, ваздухоплова, чамца или другог превозног средства за које није био закључен уговор о обавезном осигурању, у смислу овог закона. Одредбом члана 4. Закона о обавезном осигурању је прописано да су власници превозних средстава којима се обавља јавни превоз путника и власници других превозних средстава из члана 2. став 1. овог закона, дужни да закључе уговор о обавезном осигурању пре него што се превозно средство стави у саобраћај. Одредбом чл. 18. цитираног закона је прописано да је власник моторног возила дужан да закључи уговор о осигурању од одговорности за штету коју употребом моторног возила причини трећим лицима услед смрти, повреде тела, нарушавања здравља, уништења или оштећења ствари, осим за штете на стварима које је примио на превоз (у даљем тексту: осигурање од аутоодговорности), док је одредбама члана 91. прописано да се штета проузрокована употребом

моторног возила, ваздухоплова, чамца или другог превозног средства чији власник није закључио уговор о обавезном осигурању, а био је дужан да се осигура према одредбама овог закона, накнађује у истом обиму и према истим условима као да је, на дан настанка штетног догађаја, био закључен уговор о обавезном осигурању.

Из цитираних одредаба произлази да је осигуравајућа организација дужна да накнади штету само уколико је иста настала употребом нерестроованог возила које је по важећим прописима морало бити годишње регистровано и осигурано да би било коришћено у саобраћају. У противном, обавеза осигуравајуће организације је искључена. Како у конкретном случају произлази да електрични бицикл којим је управљао умешач не подлеже обавези осигурања и регистрације сваке године, то се не ради о возилу за које би сходно члану 2. Закона о обавезном осигурању у саобраћају постојала обавеза осигурања, па стога нема ни одговорности туженог, за штету проузроковану његовом употребом. Стога је овај суд жалбу тужиље у погледу главне ствари одбио и првостепену пресуду у овом делу потврдио.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 14863/21 од 05.09.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

20. НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕЗАКОНИТОГ РАДА СУДИЈЕ

Доношење судске одлуке уз битну повреду одредаба закона не значи аутоматски и незаконит рад суда/судије.

Из образложења:

Побијаном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе тужену РС Високи савет судства, Виши суд у Новом Саду да му накнади нематеријалну штету због повреде части и угледа.

Супротно жалбеним наводима тужиоца, правилно је првостепени суд у конкретном случају одбио тужбени захтев. Међутим, разлози које првостепени суд даје за своју одлуку се не могу прихватити. Наиме, прво-

степени суд као разлог за одбијање тужбеног захтева наводи да није предвиђена накнада нематеријалне штете изазване укидањем првостепене одлуке од стране трећестепеног суда. Тужилац у конкретном случају тражи накнаду штете због душевних болова због повреде части, угледа, слободе и права личности, изазваних, како тврди, незаконитим радом Вишег суда у Новом Саду услед доношења решења којима је одбијена његова молба за условни отпуст, као и незаконитим радом Апелационог суда у Новом Саду услед доношења решења којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду, а која решења су укинута од стране Врховног касационог суда по његовим захтевима за заштиту законитости. Дакле, тужилац тврди да незаконити рад Вишег суда у Новом Саду и Апелационог суда у Новом Саду постоји, будући да су предметна решења ових судова укинута од стране Врховног касационог суда.

С тим у вези је пре свега потребно истаћи да Устав РС прописује право на накнаду штете услед незаконитог рада државног органа, при чему се под незаконитим радом државног органа сматра поступање супротно закону, другом пропису или општем акту, као и пропуштање да се закон, други пропис или општи акт примене, што значи да одговорност државе за рад њених органа не може да произлази из погрешне примене или тумачења прописа. Да би странка имала право на накнаду штете по наведеном основу, потребно је да докаже постојање противправности у радњама државног органа, у конкретном случају суда/судије, односно повреде закона која мора да буде тако очигледа и јасна, као и да је штета проузрокована грубом непажњом као последицом незаконитог рада суда/судије које је учествовао у доношењу одлуке у конкретном случају, будући да је то предуслов за накнаду штете по наведеном основу. У конкретном случају, по ставу овог суда, у радњама Вишег суда у Новом Саду и Апелационог суда у Новом Саду нема незаконитог поступања. Јесте да су предметне одлуке Вишег и Апелационог суда у Новом Саду укинута од стране Врховног касационог суда због битних повреда одредаба кривичног поступка, али то што је одлука нижестепеног суда донета уз битну повреду одредаба закон не значи аутоматски и незаконит рад суда/судије, будући да је једно незаконита одлука, а друго незаконит рад судије. Тужилац је у конкретном случају све време имао на располагању правне лекове ради заштите својих права и интереса, и испитивања правилности и законитости побијаних одлука, које је и користио, тако да његова права ни на који начин нису повређена, нити му је било ускраћена могућност да

користи правне лекове ради заштите својих права и интереса. Са друге стране, чак и да је у радњама Вишег суда у Новом Саду и Апелационог суда у Новом Саду у конкретном случају било неких неправилности, исте су отклоњене управо правним лековима које је тужилац у конкретном случају користио.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1095/23 од 14.02.2023. године)

Сентенцу саставила: Гордана Савић,
самостални саветник

21. ОДГОВОРНОСТ ПРАВНОГ ЛИЦА ЗА ШТЕТУ КОЈУ ПРОУЗРОКУЈЕ ЊЕГОВ ОРГАН

Правилност одлука које доносе судови или други државни органи, испитује се у поступцима по редовним и ванредним правним лековима, а чињеница да је виша инстанца оценила као неправилно правно схватање нижестепених органа, сама по себи није основ за накнаду штете у смислу члана 172. Закона о облигационим односима.

Из образложења:

Начело независности судија је гарант владавине права. Иако је тужбом означена тужена Република Србија, Основни суд у Новом Саду, наводима тужбе се ставља на терет одговорност овој туженој за незаконит рад Основног суда у Новом Саду, односно већа судија Извршног одељења овог суда. Овде ваља указати да је Уставом Републике Србије прописано да су судови самостални и независни у свом раду и суде на основу Устава, закона и других општих аката, када је то предвиђено законом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима. Судија је у вршењу судијске функције независан и потчињен само Уставу и закону, а сваки утицај на судију у вршењу судијске функције је забрањен (члан 142. став 2 Устава Републике Србије). Судија не може бити позван на одговорност за изражено мишљење приликом доношења судске одлуке, осим ако се ради о кривичном делу кршења закона од стране судије (члан 149. Устава Републике Србије). Поред Устава Републике Србије, Закон о судијама гарантује судијама право на слободу

мишљења приликом доношења судске одлуке и то тако што прописује да судија не може бити позван на одговорност за изражено мишљење или гласање приликом доношења судске одлуке, осим ако се ради о кривичном делу кршења закона од стране судије (члан 5. Закона о судијама). И међународни стандарди (Препорука Комитета министара државама чланицама о судијама: независност, делотворност и одговорности (CM/Rec(2010)12 iz 2010. године, Основна начела о независности судства, усвојена на основу Универзалне декларације о људским правима, а полазећи од наведене Препоруке Комитета министара, најзад и Европска повеља о закону за судије, полазећи од права на правично суђење прописано чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода) прокламују исте вредности.

Следом тога, како је судија у независан и самосталан у свом раду, те овлашћен да у складу са наведеним начелима и тумачи прописе које примењује, то начин тумачења истих не може представљати основ одговорности државе за штету због неправилног или незаконитог рада суда, у смислу члана 172. став 1. ЗОО. Наиме, правилност одлука које доносе судови или други државни органи, испитује се у поступцима по редовним и ванредним правним лековима, а чињеница да је виша инстанца оценила као неправилно правно схватање нижестепених органа, сама по себи није основ за накнаду штете у смислу члана 172. Закона о облигационим односима. Супротно схватање, које заступа тужилац, водило би томе да незаконит и неправилан рад органа тужене Републике Србије постоји увек када виши степен, у поступку по правном леку, оцени неправилним схватање нижестепеног органа. Како се заузето и образложено правно становиште суда у извршном поступку не може сматрати грешком коју је проузроковао орган државе, у смислу чл. 172 ст.1 ЗОО, то изостаје узрочна веза између причињене штете и радњи органа друготужене, следом чега је и тужбени захтев неоснован у односу на друготужену Републику Србију.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П 274/22 од 22.12.2022. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж 803/23 од 13.04.2023. године)

Сентенцу саставила др Биљана Лепотић,
судија Вишег суда у Новом Саду

22. НАКНАДА ШТЕТЕ ОД ГАРАНТНОГ ФОНДА

Пријава потраживања у стечајном поступку није услов за остваривање права на накнаду штете од Гарантног фонда, али се из средстава овог туженог може намирити само онај део штете који би остао ненадокнађен да је поверилац благовремено пријавио своје потраживање у поступку стечаја.

Из образложења:

Првостепени суд утврђује да се догодила саобраћајна незгода, у којој је тужилац задобио лаке телесне повреде. За предметну незгоду је одговоран осигураник ДД „Стрела осигурање“ Ваљево.

Тужилац је поднео тужбу ради накнаде штете против АД „Стрела осигурање“ из Ваљева, као туженог, којом је тражио да суд обавезе туженог да тужиоцу исплати износ од 60.000.00 динара на име накнаде за претрпљени страх, као и износ од 55.000,00 динара на име накнаде за претрпљени физички бол са зк од дана пресуђења до исплате, као и да му надокнади трошкове поступка, у року од 15 дана, под претњом извршења.

Решењем Привредног суд у Ваљеву закључен је стечајни поступак над „Стрела осигурање“ ад у стечају, Ваљево. У образложењу је наведено да је у току трајања стечајног поступка из уновчене имовине стечајног дужника формирана стечајна маса, након чега је извршено измирење поверилаца првог исплатног реда у износу од 100% утврђених потраживања, поверилаца другог исплатног реда у износу од 100% утврђених потраживања и поверилаца трећег исплатног реда у износу од 81,3693% од износа утврђених потраживања. Увидом у спис предмета утврђено је да тужилац није обухваћен решењем о главној завршној деоби, тако да исти поверилац није намирен у поступку стечаја над „Стрела осигурање“ ад у стечају, Ваљево.

Међу странкама је неспорно да је правична накнада с обзиром на интензитет и дужину трајања болова и страха који су настали код тужиоца као последица штетног догађаја од 26.07.2004. године за претрпљене физичке болове износ од 70.000.00 динара и за претрпљени страх износ од 60.000,00 динара.

Основано се жалбом туженог указује да је првостепени суд погрешно применио материјално право досуђујући наведене износе тужиоцу, јер није узео у обзир да је тужиоцу стајала на располагању могућност, а и обавеза, да поднесе пријаву предметног потраживања у стечајну масу

„Стрела осигурање“ Ваљево ад, па то што тужилац није пријавио своје потраживање не значи да постоји обавеза туженог да надокнади штету у пуном износу, већ само ону разлику у висини штете коју тужилац није могао намирити да је пријавио потраживање у стечајну масу.

Наиме, право на накнаду штете проузроковане моторним возилом које је осигурано код осигуравајућег друштва у стечају, уређено је чланом 106. Закона осигурању имовине и лица. Наведеном одредбом прописано је да се штета проузрокована употребом моторног возила, за које је уговор о обавезном осигурању био закључен са организацијом за осигурање над којом је отворен поступак стечаја, која није накнађена из стечајне масе, односно део штете који није накнађен из стечајне масе, накнађује из средстава Гарантног фонда. Садржина наведене одредабе указује на право оштећеног да захтева накнаду штете од Гарантног фонда за случај да му она није исплаћена из стечајне масе, из чега даље следи закључак да између Гарантног фонда и оштећеног настаје дужничко поверилачки однос тек даном закључења стечаја. Дакле, обавеза Гарантног фонда је супсидијарног карактера, а доспелост захтева за накнаду штете из средстава Гарантног фонда условљена је претходним закључењем стечајног поступка. Стога, услов за остваривање права на накнаду штете од Гарантног фонда није пријава потраживања у стечајном поступку, али се из средстава овог туженог може намирити само онај део штете који би остао ненадокнађен да је поверилац благовремено пријавио своје потраживање у поступку стечаја.

Имајући у виду утврђене битне чињенице да је укупан проценат намирења потраживања поверилаца, по основу осигурања од аутоодговорности, у поступку стечаја над „Стрела осигурање“ а.д.о. Ваљево износи 81,3693%, како је навео у решењу Привредног суда у Ваљеву достављеном уз тужбу, то тужилац, као поверилац трећег исплатног реда, има право да од овде туженог наплати накнаду штете коју је претрпео, умањено за 81,3693%, односно тужилац има право да од туженог накнади 18,6307% од износа правичне новачне накнаде на име нематеријалне штете, па је побијана пресуда у погледу главне ствари преиначена.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 6200/20 од 04.07.2023. године)

Сентенцу саставила: Милица Кривокапић,
самостални саветник

23. ЗАКОНСКА ЗАТЕЗНА КАМАТА НА ПЕНЗИЈЕ ИСПЛАЋЕНЕ У ДОЦЊИ

Пензија представља повремено новчано давање, где затезна камата тече тек од подношења тужбе, те се иста не може обрачунавати за период који претходи подношењу тужбе, односно не може представљати самосталан тужбени захтев.

Из образложења:

Побијаном пресудом одбијен је тужбени захтев којим тужилац тражи да се тужени РФ ПИО обавезе да му исплати законску затезну камату на разлику мање исплаћене пензије.

Наиме, исплата пензија представља извршење обавезе туженог која је утврђена решењима о утврђивању права на инвалидску пензију, како је то утврђено у чињеничном стању побијане пресуде, због чега основ потраживања није накнада штете, већ извршење обавезе која проистиче из закона. Како је пензија повремено потраживање, у смислу члана 279. Закона о облигационим односима то тужиоцу припада право на затезну камату од момента подношења тужбе. Међутим, како је утврђено да су износи пензија исплаћени пре подношења тужбе, нема места обавезивању туженог на исплату законске затезне камате.

Наиме, како пензија представља повремено новчано давање где затезна камата тече тек од подношења тужбе, то се иста не може обрачунавати за период који претходи подношењу тужбе, односно не може представљати самосталан захтев. Дакле, за постојање института законске затезне камате, односно за досуђење законске затезне камате, неопходна је доцња дужника, до које у конкретном случају није дошло, те је тужбени захтев правилно одбијен, због чега су свих жалбени наводи оцењени као неосновани.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1246/21 од 27.04.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

24. ОСИГУРАЊЕ ПРЕДМЕТА ЛИЗИНГА

**Обавеза осигурања предмета лизинга терети искључиво при-
маоца лизинга.**

Из образложења:

Тужилац у тужби наводи да је са друготуженим (лизинг компани-
јом) закључио уговор о финансијском лизингу за пољопривредну маши-
ну-комбајн на период од 06.02.2018. до 06.02.2022. године, а који је уго-
вор продужаван два пута у складу са одлукама државних органа због
наступања пандемије, тако да је последњи дан важења уговора био
06.07.2022. године. Такође се наводи како је предмет лизинга изгорео у
потпуности дана 19.03.2022. године, те да је првотужени, код којег је
предмет лизинга био осигуран, одбио захтев туженог за исплату осигура-
не суме по полиси осигурања закљученој на период од 06.02.2018. до
06.02.2022. године уз образложење да је осигурање истекло. У тужби се
наводи да је друготужени требало да буде тужилац у овом поступку, али
да због тога што му је у јулу 2022. године тужилац у целости исплатио
лизинг накнаду, потпуно незаинтересован за исход овог спора. Коначно, у
тужби се наводи да се односи парничних странака из посла осигурања
предмета лизинга могу уподобити уговору у корист трећег у смислу члана
149. ЗОО, као и то да је неиспуњењем обавезе да предмет лизинга осигура
код првотуженог, друготужени онемогућио тужиоца да у крајњем исходи-
шту наплати штету на комбајну који је у међувремену отплатио, проузро-
кујући му на тај начин штету. Следи свег изнетог, тужбом је тражено да
суд усвоји тужбени захтев да се обавезе друготужени (лизинг компанија)
да исплати на име уговорне штете тужиоцу накнаду штете.

Образлажући основаност евентуалног тужбеног захтева, тужилац
је навео да је према одредби члана 9.9 општих услова, друготужени био у
обавези да осигура предмет лизинга, али да је пропустио да испуни ту
своју обавезу. Тужилац је навео и да је због тог пропуста остао ускраћен
за осигурану суму која би дошла на место пропалог предмета лизинга, и
коју би суму друготужени био дужан да наплати од првотуженог, а потом
тако наплаћена средства (умањена за неплаћене доспеле и недоспеле
лизинг рате) даље трансферише тужиоцу на његов захтев, у складу са
одредбама властитих општих услова.

Међутим, изнето тумачење које своје полазиште има у тврдњи о обавези друготуженог да осигура предмет лизинга, нема упориште у цитираним општим условима, нити у Закону о финансијском лизингу. Напротив, обавеза осигурања предмета лизинга по правилу терети искључиво примаоца лизинга (члан 34. Закона о финансијском лизингу). Исти закључак произлази и из члана 9. Општих услова уговора о финансијском лизингу - корисници финансијских услуга бр. 5/17 од 06.02.2018. године којим је прописано да је прималац лизинга обавезан да закључи уговор (и) о каско осигурању предмета лизинга у складу са условима осигуравача. Околност да је чланом 9.9. цитираних Општих услова прописано да ће давалац лизинга сâм осигурати предмет лизинга ако прималац лизинга то не учини, односно ако не изврши обнову осигурања, не значи да на страни даваоца лизинга постоји таква обавеза како тврди тужилац. Напротив, реч је о праву, односно могућности која давоцу лизинга стоји на располагању као додатно средство обезбеђења потраживања које има према примаоцу из лизинг односа. Другим речима, у питању је само погодност за даваоца лизинга који је власник предмета лизинга све до исплате последње лизинг рате и у чијем се интересу то осигурање превасходно и уговара. У домену његовог нахођења је да ли ће предмет лизинга (п)остати осигуран или не, односно да ли је могућност наплате лизинг рате од корисника довољно обезбеђена и без уговора о осигурању, нарочито с обзиром на висину остатка лизинг накнаде коју прималац треба да исплати. Тачније, ствар је његове процене да ли је прималац лизинга довољно солвентан да испуњава своје обавезе из уговора о лизингу за случај настанка ризика који се иначе осигуравају. Да је заиста у питању право, а не обавеза даваоца лизинга, на посредан начин указује и чињеница да за пропуст осигурања предмета лизинга није прописана никаква одговорност на коју би га могао позвати прималац лизинга. Једина "санкција" коју давалац лизинга сноси у случају изостанка осигурања предмета лизинга огледа се у ризику потенцијалне ненаплативости потраживања које има према примаоцу из уговора о лизингу.

Са друге стране, обавеза примаоца лизинга да осигура предмет лизинга за све време трајања уговора (па и након његовог продужења због мораторијума), изричито је прописана цитираним одредбама закона и општих услова. Таква обавеза на страни примаоца је установљена не само у интересу даваоца лизинга као бенефицијара из осигурања, већ донекле и самог примаоца, утолико што у случају настанка осугураног случаја испла-

Ћује лизинг рате само до тренутка када давалац од осигуравача наплати осигурану суму. И обратно, уколико прималац лизинга пропусти да осигура предмет лизинга његова обавеза према даваоцу наставља да егзистира све до истека уговора о лизингу, због немогућности успешног позивања на околност да предмет лизинга није могао фактички да користи.

Интерес тужиоца да предмет лизинга буде осигуран није заштићен утуживим субјективним правом, односно у правом обезбеђеној могућности заштите таквог захтева. Напротив, његова је обавеза (а не право) да осигура предмет лизинга током читавог трајања лизинг односа. Интерес примаоца лизинга да предмет лизинга буде осигуран огледа се у разлозима економске логике тј. у потреби да предмет лизинга буде осигуран како не би сносио финансијски ризик случајне пропасти предмета лизинга, те из тога производећу немогућност наплате (дела) средстава које давалац лизинга као осигураник претходно наплати од осигуравача.

Следом изнетог, за „пропуст“ да осигура предмет лизинга, друготужени никако не може бити одговоран тужиоцу као уговарачу осигурања и примаоцу лизинга. Управо супротно, у случају изостанка осигурања прималац одговара даваоцу лизинга за исплату свих преосталих (доспелих и недоспелих) лизинг рата, јер давалац лизинга у тој ситуацији више не може да се обрати осигуравачу. Исто тако, тужилац се не може успешно позивати на наводни пропуст друготуженог да учини нешто што је сâм тужилац био у обавези да учини, а чиме би уједно и себе ослободио обавезе исплате лизинг рата након што давалац лизинга наплати осигурану суму од осигуравача у случају оштећења предмета лизинга.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П 379/22 од 16.01.2023. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж 1307/23 од 18.05.2023. године)

Сентенцу саставио Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

25. ОПОЗИВ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

Уговор о поклону је по правилу неопозив, те једино постоји могућност да дође до опозива (једностраног раскида) даровног угово-

ра од стране поклонодавца због личног осиромашења или велике, односно грубе неблагодарности поклонопримца.

Из образложења:

Разматрајући испуњеност услова за раскид предметног уговора о поклону, суд указује да је, по правилу, уговор о поклону неопозив. Међутим, постоји могућност да дође до опозива (једностраног раскида) даровног уговора од стране поклонодавца због личног осиромашења или велике, односно грубе неблагодарности поклонопримца, као правно релевантних разлога предвиђених у параграфу 567. СГЗ. Тим параграфом прописано је да дародавац може опозвати („порећи“) поклон ако након учињеног поклоне тако осиромаше да не може живети, као и у случају када поклонопримац покаже велику неблагодарност према поклонодавцу, наносећи штету његовом животу, телу, части и нарушавајући његову слободу и имање. Свака неблагодарност, морална грешка, поклонопримца према поклонодавцу не представља разлог за опозив (раскид) уговора о поклону, већ та неблагодарност треба да буде "велика" или "груба". С друге стране, осиромашење је такав разлог за опозив поклоне код кога мора да постоји недостатак нужних средстава за живот, односно такво осиромашење које поклонодавца доводи до границе егзистенцијалног минимума. Егзистенцијални минимум је правни стандард који се користи за ону количину материјалних средстава нужних за нормално функционисање животних потреба неког лица. Мора постојати висок ниво осиромашења, односно мора бити такво да доводи у питање материјалну егзистенцију поклонодавца и лица које је дужан да издржава. Ценећи ове околности у конкретном случају, суд је нашао да се тужена по закључењу уговора о поклону није према поклонодавцу понашала на такав начин да би њено понашање у смислу наведеног параграфа било квалификовано као "велика" или "груба" неблагодарност. Груба неблагодарност као разлог за опозив уговора о поклону је фактичко питање које суд цени узимајући у обзир све околности конкретног случаја, примењујући га као вредносно мерило у контексту правила морала и добрих обичаја. У том смислу суд налази да се тужена понашала управо супротно, не повређујући на било који начин тужиочеву личност или имовину, при том задржавајући уобичајено понашање и трудећи се да одржи колико-толико коректне односе са тужиоцем комуницирајући са њим преко свог супруга. Суд налази да је до прекида комуникације тужиоца са туженом свакако дошло пре више од 20 година

и то кривицом самог тужиоца, што је за овај суд разумљива околност имајући у виду пресуду Општинског суда у Новом Саду бр. К.--/-- и пресуду Окружног суда у Новом Саду бр. Кж. --/--. С обзиром на ову чињеницу, не може се туженој као груба неблагодарност приписати то што је само наставила са тужиоцем да не комуницира и након потписивања предметног уговора о поклону. Такође, суд је дошао до закључка да није испуњен ни други разлог за опозив уговора који је предмет овог спора - осиромашење, оценивши да је тужиочева лоша материјална ситуација резултат његовог избора и његове одлуке да живи на начин којим живи и да није одраз објективних околности на које тужилац не може да утиче, с обзиром на то да није доказао да је радно неспособан или на други начин онемогућен да остварује приходе. Од посебног значаја за оцену испуњености овог услова је и чињеница да се материјална ситуација тужиоца није мењала након закључења оспораваног уговора, већ је тужилац у истој ситуацији био и пре закључења наведеног уговора, имајући у виду да је суд из навода саме тужбе утврдио да је тужилац незапослен још од 2015. године, док је из уговора о поклону и његовог исказа утврдио и да тужилац од позајмица живи од данас до сутра уназад пар година из ког разлога је део непокретности током 2020. године и поклонио О.И., који га је у претходном периоду финансијски помагао позајмицама. Све наведено вреди утолико пре што је на поклоњеној непокретности тужилац задржао право доживотног плодоуживања.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број П 235/22 од 17.01.2023. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж 965/23 од 12.04.2023. године)

Сентенцу саставио Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

СТВАРНО ПРАВО

26. АМОРТИЗАЦИЈА ХИПОТЕКЕ

Сама чињеница да је потраживање хипотекарног повериоца престало да постоји, не може довести до амортизације хипотеке, уколико предлагач у току поступка није доказао чињеницу да је хипотекарни поверилац престао да постоји.

Из образложења:

Побијаним решењем Јавног бележника одбијен је предлог којим предлагач тражи да се решењем утврди престанак хипотеке амортизацијом заложног права које је укњижено дана 23.10.1974. године на некретнини предлагача уписаној на износ потраживања тадашњих 49.721,50 динара, која је уписана у корист повериоца, као и да се на основу овог решења у листу непокретности изврши брисање залоге.

Одредбом члана 52. Закона о хипотеци је прописано да хипотека престаје и на основу правноснажне судске одлуке којом се утврђује амортизација, у складу са законом, на предлог власника, сувласника или титулара заједничке својине, ако: 1) је протекло двадесет година од доспелости обезбеђеног потраживања (старе хипотеке); 2) уписани хипотекарни поверилац више не постоји или се не може пронаћи, ни његови наследници (универзални сукцесори), ни лица која су доцније уписана као пријемници (цесионари) потраживања обезбеђеног хипотеком; 3) за протекло време уписани хипотекарни поверилац није захтевао, нити примио исплату ни главног потраживања ни камате нити је то захтевало било које овлашћено лице уписано у регистар непокретности. У случају из става 1. овог члана, испис се врши на захтев власника, сувласника или заједничара.

Наиме, хипотека установљена ради обезбеђења новчаног потраживања пре ступања на снагу Закона о хипотеци мора бити брисана ако је потраживање намирено, а поверилац престао да постоји. Иако се Закон о хипотеци у конкретном случају као материјално-правни пропис не може непосредно применити, процесне одредбе из тог закона треба користити у поступку брисања хипотеке јер се о брисању одлучује у моменту када је Закон о хипотеци већ у примени. Дакле, као што је наведено, одредбе из

члана 52. Закона о хипотеци се могу користити у поступку брисања хипотеке, односно у поступку амортизације хипотеке, јер се о брисању и амортизацији хипотеке одлучује у моменту када је Закон о хипотеци већ у примени. О амортизацији потраживања по члану 52. овог закона одлучује суд, односно у конкретном случају јавни бележник, којем је решењем Основног суда у Бачкој Паланци поверен поступак у овој правној ствари.

Закон о основама својинскоправних односа ("Службени лист СФРЈ" бр. 6/80... 22/2006) у својим одредбама чланова 63. - 69. регулише питање хипотеке, те самим тим се правна правила из предратног законодавства на овај случај не могу примењивати. Појам хипотеке дефинисан је чланом 63. став 1. којим је прописано да ради обезбеђења одређеног потраживања непокретна ствар може бити оптерећена правом залоге у корист повериоца (хипотека) који је овлашћен да на начин предвиђен законом тражи намирeње свог потраживања из вредности те непокретности пре поверилаца који на њој немају хипотеку, као и пре поверилаца који су хипотеку на њој стекли после њега, без обзира на промену власника оптерећене непокретности. Из појма хипотеке произлази да увек мора постојати хипотекар - поверилац обезбеђеног потраживања, затим дужник потраживања, као и власник непокретности којим се потраживање обезбеђује, с тим што дужник и власник непокретности могу, а не морају бити исто лице као што је случај у овом предмету. Непостојања неког од поменутих лица онемогућава постојање хипотеке.

Наиме, сама чињеница да је потраживање хипотекарног повериоца престало да постоји, не може довести до амортизације хипотеке, будући да предлагач у току првостепеног поступка није доказао чињеницу да је хипотекарни поверилац престао да постоји, штавише у поступку је утврђено да поверилац потраживања предузеће у чију корист је установљена хипотека има правне следбенике, сходно чему је јавни бележник, имајући у виду јасну и децидну садржину одредбе члана 52. став 1. тачка 1. Закона о хипотеци, на коју се исправно позвао, правилно одлучио када је донео побијану одлуку сматрајући да, сходно наведеној законској одредби, нису били испуњени услови за амортизацију предметне хипотеке.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 1258/20 од 19.06.2023. године)

Сентенцу саставила: Јелена Загорчић,
самостални саветник

27. ОДРЕЂИВАЊЕ НАКНАДЕ ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ

Задатак Пореске управе није да одређује тржишну цену експроприсане непокретности, већ да врши њену процену, при чему је, у случају да се не постигне споразум о накнади, једино суд надлежан да у ванпарничном поступку одреди накнаду за експроприсану непокретност.

Из образложења:

Материјалноправни оквир за одређивање накнаде за експроприсано земљиште садржан је у Закону о експропријацији. Одредбом члана 41. став 2. Закона о експропријацији прописано је да се висина накнаде за експроприсане непокретности одређује по тржишној цени, према околностима у моменту закључења споразума о висини накнаде, а ако споразум није постигнут, према околностима у моменту доношења првостепене одлуке о накнади. Према члану 42. став 1. истог закона, накнада за експроприсано пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште одређује се у новцу према тржишној цени таквог земљишта, ако законом није другачије прописано. Ставом 2. истог члана одређено је да процену тржишне цене из става 1. врши орган надлежан за утврђивање пореза на промет апсолутних права на непокретностима.

Из одредбе члана 42. Закона о експропријацији произлази да орган надлежан за утврђивање пореза на пренос апсолутних права на непокретности (Пореска управа) врши процену тржишне цене за експропријацију конкретне непокретности, што уједно представља и најнижи износ накнаде за експроприсану непокретност (Решење Уставног суда IУз-81/2009 од 22. децембра 2009. године).

Дакле, задатак Пореске управе није да одређује тржишну цену експроприсане непокретности, већ да врши њену процену, при чему је, у случају да се не постигне споразум о накнади, једино суд надлежан да у ванпарничном поступку одреди накнаду за експроприсану непокретност. Из одредбе члана 136. став 2. Закона о ванпарничном поступку произлази да суд, поред процене коју је дала Пореска управа, може да изведе и друге доказе које учесници предлажу и да одреди вештачење, уколико процени да су од значаја за одређивање висине накнаде (Одлука Уставног суда објављена у "Службеном гласнику РС", бр. 27/2013 од 22.3.2013. године).

У конкретном случају првостепени суд је имао у виду процену Пореске управе коју је противник предлагача доставио, али како су предлагачи имали примедбу на тако процењену вредност експрописаног земљишта, сматрајући да је прениска, предложили су да се одреди вештачење на околност тржишне вредности некретнине, због чега је суд, а чија надлежност и јесте да одреди висину накнаде за експрописану непокретност и то како на основу процене Пореске управе тако и других доказних средстава, уколико сматра да је то у конкретном случају потребно и оправдано, одредио вештачење и исто поверио вештаку Б. Г., која је приликом израде налаза узела у обзир процену Пореске управе, те све релевантне карактеристике експрописаног земљишта, како би се исто могло упоредити са истим или сличним земљиштем, које је послужило за поређење вредности и цене (компаративни метод). Противник предлагача питања за вештака није имао, али, иако је примедбе имао у односу на утврђену висину, није предлагао ново вештачење. Стога овај суд сматра да је првостепени суд накнаду за предметно земљиште утврдио на ваљан начин, сходно цитираним законским одредбама, те сви жалбени наводи противника предлагача којима се тврди супротно, нису основани.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 2888/23 од 11.05.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

РАДНО ПРАВО

28. МОБИНГ

Да ли је до повреде права личности у виду злостављања дошло, суд утврђује према објективним критеријумима у свакој конкретној ситуацији, руководећи се при томе друштвено усвојеним мерилима и схватањима, а не субјективним осећајима.

Из образложења:

Да ли је до повреде права личности у виду злостављања дошло, суд утврђује према објективним критеријумима у свакој конкретној ситуацији, руководећи се при томе друштвено усвојеним мерилима и схватањима, а не субјективним осећајима тужиље, умешача или саслушаних сведока. Имајући у виду све околности случаја, да је утврђено да су тужиљи одузимани послови из описа њеног радног места и поверавани другим запосленима и адвокатима, да је над њеним радом вршен надзор јер је на сваки документ морала да се потпише да се зна да га је она радила, да су адвокати вршили контролу њених урађених уговора, да је само са тужиљом сва комуникација вршена писмено путем писаних радних налога са означеним роком извршења, да је неоправдано оптуживана да је преузимала ингеренције директора и да је давала отказ неким запосленима, да су само њена боловања проверавана, да је само њој у односу на остале предаваче одузета могућност да држи предавања, да више од месец дана након повратка са боловања није уопште добијала радне задатке односно била изложена мобингу „празног стола“, да се умешач о тужиљи изјашњавао погрдно другим запосленима, као и да је у једном периоду потпуно прекинуо директну пословну комуникацију са њом и игнорисао је, да јој је комуникација са осталим запосленима била ограничавана, да јој је прећено отказом итд., а које радње су имале за циљ и како је суд утврдио у конкретном случају, представљају повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запосленог и које су створиле непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење и погоршале услове рада тужиље с обзиром да су сви запослени причали о дешавањима између тужиље и директора, због

чега се већина њених колега клонила комуникације са тужиљом и развио један суздржан однос према њој, суд налази да се у утврђеним радњама стичу сва обележја злостављања на раду, ценећи да је испуњена и битна карактеристика злостављања - понављање радњи које чине злостављање, јер је тужила из дана у дан, у правно релевантном периоду, па и касније, била изложена наведеним радњама и понашањима. Суд је утврдио да се одговорно лице туженог у конкретном случају служио управо наведеним забрањеним понашањима прописаним у Правилнику о правилима понашања послодаваца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду.

Тако, суд налази да понашања одговорног лица код туженог, а која су се понављала у дужем временском периоду, могу да се раздвоје на понашања која за циљ имају компромитацију адекватног начина пословне комуникације (обраћање повишеним тоном и омаложавање), затим понашања која могу довести до нарушавања угледа (ширење неистина), потом понашања која могу довести до нарушавања професионалног интегритета (неоправдане сталне критике и омаложавања резултата рада, недавање радних задатака, неоправдано прекомерно надзирање рада), понашања која могу довести до нарушавања здравља (претње отказом уговора о раду), као и понашања која би се могла сматрати сексуалним узнемиравањем. Такво понашање подразумева изазивање стреса за све особе које би могле бити изложене таквом понашању, а у конкретном случају за тужиљу. Међутим, интензитет, квалитет и трајање стреса, као и утицај таквих стресних околности на здравствено стање особа изложених стресу свакако подразумева и индивидуалну предиспозицију у виду карактеристика личности укључујући и механизме одбране личности. Познато је да стресне околности могу бити компензоване у одређеном степену и одређеном временском периоду, али да пролонгирано присуство субјективно стресних догађања по правилу доводи до појаве одређених тешкоћа у менталном функционисању сваке особе. Тако је суд нашао да је понашање одговорног лица туженог, у узрочно-последичној вези са погоршањем здравственог стања тужиље у виду појаве анксиозно-депресивне симптоматике због којих је тужила лечена диферентном психофармакотерапијом и с тим у вези претрпљене нематеријалне штете. У прилог успостављања узрочно последичне везе говори како временска повезаност, тако и појава специфич-

ног сета симптома који настаје услед неповољних животних догађања, што је суд у овом поступку утврдио спроведеним вештачењем.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број ПП-165/14 од 05.10.2022. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж1 694/23 од 05.06.2023. године)

Сентенцу саставио Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

29. РЕШЕЊЕ О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ КАО ШТЕТНА РАДЊА У ВЕЗИ СА УЗБУЊИВАЊЕМ

Узбуњивач може да истакне навод да појединачни акт послодавца, конкретно решење о отказу уговора о раду, представља штетну радњу у вези са узбуњивањем само у тужби за оцену законитости тог акта и у том посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем у складу са одредбама Закона о заштити узбуњивача. Законом је искључена двострука или паралелна надлежност у случају отказа уговора о раду или друге одлуке о појединачним правима, која припадају узбуњивачу по радноправним или другим посебним прописима.

Из образложења:

Применом одредбе члана 294. став 1. тачка 6. ЗПП суд је одбацио тужбу тужилаца у делу у којем је тражено да се утврди да је тужени предузео штетну радњу према тужиоцима на тај начин што је донео решења о отказу уговора о раду. Наиме, када узбуњивач тврди да му је појединачним актом послодавца повређено право прописано чланом 5. Закона о заштити узбуњивача, заштиту свог права може да оствари у посебном поступку на начин који је прописан цитираном одредбом члана 27. овог закона. Узбуњивач може да истакне навод да појединачни акт послодавца, конкретно решење о отказу уговора о раду, представља штетну радњу у вези са узбуњивањем само у тужби за оцену законитости тог акта и у том посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем у складу са одредбама Закона о заштити узбуњивача. Законом је искључена двострука

или паралелна надлежност у случају отказа уговора о раду или друге одлуке о појединачним правима, која припадају узбуњивачу по радно-правним или другим посебним прописима. Истоветан закључак изнео је и Врховни касациони суд у одлуци Рев2.Уз.5/17 од 07.03.2018. године. У конкретном случају тужиоци су у поступку пред Основним судом у Новом Саду поставили тужбени захтев за оцену законитости решења о отказу уговора о раду, а у истом поступку је донета и пресуда, која је постала правноснажна, а којом су наведена решења поништена као незаконта, уз оцену суда да предметна решења представљају штетну радњу у вези са узбуњивањем. Имајући у виду наведено, не постоји процесна могућност да суд и у овом поступку утврђује да решења о отказу уговора о раду представљају штетну радњу у вези са узбуњивањем, нити тужиоци имају правни интерес да суд одлучује о њиховом тужбеном захтеву у овом делу, а који је био предмет расправљања пред надлежним основним судом, који је у предмету донео правноснажну пресуду.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број Пуз 4/19 од 11.20.2022. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. Гж уз 1/23 од 25.01.2023. године)

Сентенцу саставио Никола Петровић,
судија Вишег суда у Новом Саду

30. ДИСКРИМИНАЦИЈА СИНДИКАТА БЕЗ СВОЈСТВА РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТИ

Законом призната репрезентативност је својство синдиката на основу ког тај синдикат има одређена преимућства и може издејствовати и већа права у складу са законом у односу на друге синдикате који то својство немају.

Из образложења:

Тужилац (нерепрезентативна синдикална организација) је поднео тужбу ради заштите од дискриминације у којој је навео да је чланом 38. ставом 1. Колективног уговора за послодавца (првотуженог) прописано да је послодавац дужан да уз исплату месечне зараде запосленима обезбеди средства за превенцију радне инвалидности и рекреативни одмор запосле-

них у износу од 0,50% на масу средстава исплаћених на име зарада уплатом на рачун синдиката или других правних лица према споразуму из става 2. овог члана, којим ставом је предвиђено да су послодавац и репрезентативни синдикати код послодавца дужни да сачине свака три месеца споразум којим ће се у одређеном проценту распоредити средства за превенцију радне инвалидности и рекреативни одмор запослених који су чланови репрезентативних синдиката код послодавца као и оних запослених који нису чланови репрезентативног синдиката код послодавца. Споразумима које су тужени закључили и које тужилац оспорава су наведена средства апсолутно неоправдано распоређена само репрезентативним синдикатима, односно друготуженом и трећетуженом, због чега је тужилац дискриминисан у односу на ове тужене из разлога што не поседује својство репрезентативности. Истиче да оваква расподела средстава нема оправдање у наведеном 38. члану Колективног уговора.

Одлучујући о основаности тужбеног захтева суд је имао у виду да би се поступање тужених у конкретном случају могло оценити као дискриминаторно, потребно је превасоходно да дође до прављења разлике између тужиоца и других лица у истој или сличној ситуацији. Тужилац у својим наводима дискриминаторно поступање тужених види у ускраћивању наведених средстава због чега сматра да је као нерепрезентативни синдикат код првотуженог неоправдано стављен у неповољнији положај у односу на репрезентативне синдикате.

Иако је у конкретној ситуацији заиста дошло до прављења разлике између репрезентативних и нерепрезентативних синдиката, што на први поглед делује неправично, овај суд налази да је до ове разлике дошло из оправданих разлога. Свака разлика не чини дискриминацију. Суд сматра да је принцип равноправног третмана повређен уколико за ту разлику нема објективног и разумног оправдања, а да постојање таквог оправдања мора да се оцени у односу на циљ и утицај мере о којој је реч, узимајући у обзир принципе који обично превладавају у демократским друштвима. Овим питањима бавио се и Европски суд за људска права. Тако је у пресуди *Wilson, National union of journalists and others v. the United Kingdom* (application no.30668/96, 30671/96 and 30678/96) суд истакао да иако члан 11. Конвенције уводи синдикалне слободе као један аспект слободе удруживања, овај члан не гарантује било који конкретан третман синдиката или њихових чланова од стране државе. У тачки 39. чак наводи и да може

бити и чињеница да овакво стање ствари може да умањи корисност и практичну вредност припадности синдикату подносиоцу представке. Међутим, то је узроковано општом политиком државе о ограничавању броја организација са којима се склапају колективни уговори. Ова политика није сама по себи неспојива са синдикалним слободама, а кораци предузети да се то спроведе излазе из домета надзора тог суда под условом да нису у супротности са члановима 11 и 14 Конвенције узетим заједно. У пресуди Великог већа бр. 34503/97 од 12.11.2008. године *Demir and Baykara v. Turkey* овај суд је истакао да је право на колективно преговарање са послодавцем у начелу постало једно од основних елемената права свакога да оснива синдикат и учлани се у њега ради заштите својих интереса, зајемченог чланом 11. Конвенције, с обзиром на развој радног законодавства и на националном и на међународном нивоу и праксу држава уговорница у овој области, при чему се подразумева да државе уговорнице и даље имају слободу да своје системе организују на начин којим дају посебан статус репрезентативним синдикатима, уколико је то прикладно. Тачније, у овом домену регулисања статуса репрезентативних синдиката и њихових преимућстава државама уговорницама је остављено широко поље слободне процене. Управо из овако признатог посебног статуса репрезентативних синдиката у складу са позитивним прописима код туженог ЈГСП у конкретном случају је и дошло до наведене разлике између њих и тужиоца као нерепрезентативног синдиката.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, овај суд је оценио да тужилац није у истој или сличној ситуацији као репрезентативни синдикати код првотуженог и да постојање дискриминације у конкретном случају тужилац није учинио вероватним у складу са чланом 45. Закона о забрани дискриминације. Наиме, суд је става да закључени споразуми нису дискриминаторни у односу на тужиоца као нерепрезентативни синдикат код првотуженог, у смислу одредаба члана 18. Закона о раду и чл. 6, 8, 16. и 25. Закона о забрани дискриминације, којима се забрањује дискриминација у области рада, јер већа права репрезентативних синдиката у односу на нерепрезентативне синдикате код истог послодавца, своје упориште имају у одредбама Закона о раду, па и одредбама Посебног колективног уговора, Колективног уговора за првотуженог и Правилника о раду првотуженог. Према одредби члана 247. Закона о раду, колективни уговор код послодавца за јавна предузећа, закључују оснивач, односно орган који он овласти, репрезентативни синдикат код послодавца и послодавац. Колек-

тивни уговор код послодавца садржи одредбе којима се с једне стране уређују права, обавезе и одговорности свих запослених код тог послодавца и послодавца и одредбе којима се с друге стране уређују међусобни односи учесника колективног уговора, дакле, репрезентативних синдиката и послодавца (члан 3. став 1. и 247. Закона о раду). Положај синдикалних организација без својства репрезентативности није законом одређен као предмет колективног уговора код послодавца. Те синдикалне организације одређена своја права остварују на основу појединих одредаба Закона о раду (чл. 209, 210, 211, 213. и 214. Закона о раду) и сагласно споразумима које закључују са послодавцем. Колективни уговор код послодавца мора бити у складу са законом, с тим што, према члану 8. став 2. Закона о раду, колективним уговором могу да се утврде већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, осим ако је законом другачије одређено. Закон о раду регулише поступак и услове за стицање својства репрезентативности (члан 223 – 232. и члан 218. и 219. Закона о раду), док је чланом 239. Закона о раду синдикату коме је утврђена репрезентативност у складу са овим законом, признато право на колективно преговарање и закључивање колективног уговора на одговарајућем нивоу, право на учешће у решавању колективних радних спорова, право на учешће у раду трипартитних и мултипартитних тела на одговарајућем нивоу и друга права у складу са законом. Из наведеног произлази да је репрезентативним синдикатима кроз право на колективно преговарање дата могућност утицаја на садржину одредаба Колективног уговора, као и право да издејствују већа права управо по основу својства репрезентативности, односно по основу бројности и масовности чланства, у складу са одговарајућим одредбама Закона о раду. Овакав став заузео је и Врховни касациони суд у својој пресуди бр. Рев.1262/21 од 08.04.2021. године.

Тако је Правилником о раду за првотуженог прописано да су синдикати у смислу овог правилника о раду репрезентативни синдикати код послодавца, док је Посебним колективним уговором за јавна комунална предузећа и друга јавна предузећа Града Новог Сада који је у примени од 11.08.2020. године и односи се и на овде првотуженог као јавно предузеће Града Новог Сада, чланом 31. ставом 2. прописано да послодавац уз исплату месечне зараде запосленима, уплаћује репрезентативним синдикатима код послодавца износ од најмање 0,4% на масу средстава исплаћених на име зарада њихових чланова, за потребе превенције радне инвалидности и рекреативни одмор радника, сразмерно броју њихових чланова. Чланом 38. ставом 1. појединач-

ног Колективног уговора за Јавно градско саобраћајно предузеће "Нови Сад" предвиђена је још већа погодност за запослене у овој сфери тако што је износ ових средстава опредељен у односу на масу средстава исплаћених на име зарада свих запослених, а не само запослених чланова репрезентативних синдиката, уплатом на рачун синдиката или других правних лица према споразуму из става 2. овог члана. У складу са наведеним, ставом 2. наведеног члана је прописано да су послодавац и репрезентативни синдикати код послодавца дужни да сачине свака 3 месеца споразум којим ће се у одређеном проценту (који ће бити одређен самим споразумом) распоредити ова средства за превенцију радне инвалидности и рекреативни одмор запослених. Сходно наведеним одредбама како Правилника о раду и појединачног колективног уговора код послодавца, тако и наведеног Посебног колективног уговора и Закона о раду, тужени су и закључили спорне споразуме којима су распоредили наведена средства, која је касније првотужени у складу са овим споразумима и исплатио репрезентативним синдикатима, потписницима ових споразума.

Имајући у виду наведено, по оцени овог суда, тужилац као нерепрезентативни синдикат није стављен у неповољнији положај у односу на репрезентативне синдикате код послодавца. Ово стога што је законом призната репрезентативност својство синдиката на основу ког тај синдикат има одређена преимућства и може издејствовати и већа права у складу са законом у односу на друге синдикате који то својство немају. Једно од најважнијих таквих права репрезентативног синдиката јесте право да учествују у колективном преговарању и закључењу колективних уговора који, поред одредаба којима се уређују права, обавезе и одговорности свих запослених код тог послодавца и послодавца, садрже и одредбе којима се посебно уређују међусобни односи учесника колективног уговора, односно репрезентативних синдиката и послодавца. Сходно наведеном, суд је одбио тужбени захтев тужиоца применом цитираних одредаба материјалног права.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број III 12/22 од 15.12.2022. године, потврђена пресудом Апелационог суда посл. бр. ГжI 776/23 од 14.03.2023. године)

Сентенцу саставио Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

31. УПЛАТА У СУДСКИ ДЕПОЗИТ

Када се уплата у депозит тражи ради подношења тужбе којом се тражи поништај купопродајног уговора чији предмет је пољопривредно земљиште, ова уплата представља услов за подношење тужбе, те је потребно дозволити уплату у депозит, посебно имајући у виду да се право на тужбу губи истеком преклузивних рокова. При томе је довољно да предлагач уз предлог за уплату у судски депозит достави уговор који је предмет поништаја, те да исказе вољу да поднесе тужбу за поништај тог уговора.

Из образложења:

Побијаним решењем усвојен је предлог предлагача те је одређено да се прима наведени износ у судски депозит у корист противника предлагача, те да депоновани износ противници предлагача имају право да преузму из депозита уколико се у парничном поступку по тужби овде предлагача правноснажно усвоји тужбени захтев и обавезу противници предлагача да предлагачу продају предметну парцелу под истим условима, у року од 15 дана од дана продаје. Одређено је да уколико тужбени захтев овде предлагача буде правноснажно одбијен, предлагач има право да преузме депоновани износ из депозита у року од 15 дана од правноснажности пресуде.

Према стању у спису, предлагач је поднео првостепеном суду предлог за уплату у судски депозит у коме је навео да је предлагач власник суседног земљишта и ималац права прече куповине пољопривредног земљишта, а коју некретнину је противник предлагача продао купцима - овде противницима предлагача, о чему је приложен купопродајни уговор. Уз предлог предлагач је доставио и копију плана те преписе листа непокретности. Поднеском уз који је приложена важећа методологија Министарства финансија – Пореске управе Општине Бач о утврђивању основице тржишне вредности непокретности, предлагач је предложио да се у судски депозит уплати износ наведен у изреци ожалбеног решења.

Супротно жалбеним наводима, правилан је став првостепеног суда да су у конкретном случају испуњени услови за уплату у судски депозит, сходно одредбама члана 211-216. ЗВП-а. У случају када се уплата у депозит тражи ради подношења тужбе из члана 10. Закона о промету непокретности којом се тражи поништај купопродајног уговора чији предмет је пољопривредно земљиште, ова уплата сходно наведеној одредби представља услов за подношење тужбе, те је потребно дозволити уплату у депозит, посебно имајући у виду да се право на тужбу губи истеком преклузивних рокова наведених у тој одредби. При томе је довољно да предлагач уз предлог за уплату у судски депозит достави уговор који је предмет поништаја, те да искаже вољу да поднесе тужбу за поништај тог уговора.

Како је у конкретном случају предлагач у предлогу навео да жели да поднесе тужбу против тужених продаваца и купца, ради поништаја уговора о купопродаји због повреде права прече куповине, сходно одредби члана 10. Закона о промету непокретности, те је приложио наведени купопродајни уговор, то је првостепени суд правилно применио материјално право када је нашао да су испуњени услови за уплату у судски депозит.

Наиме, у поступку уплате у судски депозит одлучује се искључиво о депоновању понуђеног износа, док су сва остала питања произашла из правног односа учесника - предмет другог одговарајућег поступка, при чему поступак уплате у депозит и одлука у овом поступку не могу да прејудуцирају решење односа међу учесницима у том другом поступку, те дозвољавање уплате у судски депозит за противнике предлагача не може да има било какве штетне последице. Стога се одлука у поступку уплате у депозит доноси на основу навода предлога у коме мора бити садржан разлог уплате, мора бити означено у чију корист се врши уплата, те под којим условима се може извршити исплата тих средстава, у смислу одредаба члана 213. и 216. ЗВП-а, што је у конкретном случају и испуњено.

Без значаја су жалбени наводи којима се истиче да је првостепени суд пропустио да утврди стварну тржишну вредност непокретности на дан подношења предлога, с обзиром на то да се у овом предметном поступку не утврђује тржишна вредност непокретности, већ је суд, сходно одредби члана 211. став 2. Закона о ванпарничном поступку, дужан да прими у депозит предмете када је то законом предвиђено. Другим речима, суд у ванпарничном поступку само пази да ли постоји основ за полагање у судски депозит, а у конкретном случају основ за полагање у судски

депозит је одредба члана 10. став 5. Закона о промету непокретности којом је прописано да је тужилац дужан да истовремено са подношењем тужбе из става 1. и 3. овог члана положи код надлежног суда износ у висини тржишне вредности непокретности на дан подношења тужбе. Такође, нису од значаја ни жалбени наводи којима се истиче да депонована вредност не представља тржишну вредност непокретности на дан подношења тужбе, с обзиром да је полагање новчаног износа у висини тржишне цене непокретности истовремено са тужбом услов за основаност тужбеног захтева имаоца права прече куповине ради поништаја уговора о продаји непокретности и захтева да се непокретност њему прода под истим условима.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4397/23 од 07.06.2023. године)

Сентенцу саставила: Бранка Станковић,
судија Вишег суда у Новом Саду

32. ОДБИЈАЊЕ ПРЕДУЗИМАЊА СЛУЖБЕНЕ РАДЊЕ ОД СТРАНЕ ЈАВНОГ БЕЛЕЖНИКА

Јавни бележник је дужан да, уколико нађе да нису испуњени услови за сачињавање, потврђивање или оверу исправе, решењем одбије предузимање службене радње, а против којег решења странка може да изјави приговор надлежном суду, јер је одбацивањем приговора, без упуштања у основаност истог, подносилац приговора онемогућен да учествује у поступку.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Новом Саду одбачен је приговор изјављен против решења Јавног бележника о одбачају захтева за доношење решења о одбијању предузимања службене радње - овере предуговора о купопродаји непокретности у изградњи.

Према стању у спису предмета произлази да је подносилац приговора поднео Јавном бележнику захтев за доношење решења о одбијању предузимања службене радње - овере предуговора о купопродаји непокретности у изградњи, у којем захтеву је наведено јавном бележнику

достављен предлог наведеног предуговора, са пратећом документацијом, те је наведено да јавни бележник обавести предлагача, уколико буде постојала потреба за достављањем додатне документације, међутим јавни бележник је телефонским путем и путем *e-mail* обавестио пуномоћника предлагача да није у могућности да одреди термин солемнизације исправе, будући да није достављена целокупна документација, које описано одбијање је пуномоћник предлагача окарактерисао као неформално и усмено, због чега је изнет захтев за доношење решења о одбијању предузимања службене радње ради заштите интереса странке. Јавни бележник је донео решење којим је наведени захтев за доношење решења о одбијању предузимања службене радње овере предуговора о купопродаји одбачен као неуредан, нејасан и непотпун, дајући при том поуку да против наведеног решења странка може изјавити приговор у року од 8 дана, а против којег решења је Основном суду у Новом Саду и изјављен приговор, који је одбачен побијаним решењем.

Првостепени суд је навео да приговор одбацује из разлога што налази да је суд овлашћен да одлучује о приговору против решења којим јавни бележник одбија предузимање службене радње, а не и против решења којим јавни бележник одбацује неки други захтев странке, будући да последице одбијања и одбацивања нису исте, те да је суд надлежан да испитује одлуке јавних бележника којима се захтев одбија, док околност да се јавни бележник у решењу о одбачају упустио у мериторно разматрање основаности захтева не утиче на правну природу решења о одбачају које странци дозвољава да поново поднесе захтев, те би суд тек у случају одбијања предузимања службене радње био надлежан да одлучује о приговору.

Имајући у виду стање у спису, те наводе жалбе, овај суд налази да је првостепени суд приликом доношења побијаног решења учинио битну повреду одредаба поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП.

Наиме, одредбом члана 53. Закона о јавном бележништву је прописано да јавни бележник не сме да ускрати предузимање радњи за које је овлашћен, осим када је овим законом друкчије прописано. Јавни бележник је дужан да одбије обављање службене радње: 1) ако је она неспојива са његовом службеном делатношћу, нарочито ако се његово учешће захтева ради постизања очигледно недопуштеног или непоштеног циља; 2) ако утврди да је радња према закону недопуштена, за коју сумња да је

странка предузима привидно или да би избегла законске обавезе или да би противправно оштетила треће лице; 3) ако утврди да странка нема пословну способност или из другог законског разлога не може пуноважно закључивати правне послове, изузев ако у поступку учествује законски заступник тог лица; и 4) ако располаже са чињеницама да странка нема озбиљну и слободну вољу да закључи одређени посао.

Нормом члана 53а ст. 1 и 2 истог закона је прописано да ако јавни бележник утврди да нису испуњени услови за сачињавање, потврђивање или оверу исправе, решењем ће одбити да предузме службену радњу. Против решења о одбијању јавног бележника да предузме службену радњу странка може изјавити приговор надлежном суду на чијем подручју се налази службено седиште поступајућег јавног бележника у року од осам дана од дана достављања преписа решења.

Одредбом члана 184. став 1. Закона о ванпарничном поступку је прописано да је за потврђивање садржине исправе (солемнизација) надлежан јавни бележник.

Имајући у виду стање у спису, основано се жалбом истиче да је побијано решење незаконито, с обзиром на то да у конкретном случају, сагласно одредбама Закона о јавном бележништву, произлази да је јавни бележник био дужан, уколико је нашао да нису испуњени услови за сачињавање, потврђивање или оверу исправе решењем одбије предузимање службене радње, а против којег решења би странка могла да изјави приговор надлежном суду, те је одбацивањем приговора, без упуштања у основаност истог, подносилац приговора онемогућен да учествује у поступку, чиме је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. ЗПП, на коју другостепени суд пази по службеној дужности.

Поред тога, цитиране одредбе Закона о јавном бележништву не предвиђају могућност одбацивања захтева за предузимање службене радње, будући да је одредбом члана 53. став 1. наведеног закона прописано да јавни бележник не сме да ускрати предузимање радњи за које је овлашћен, осим када је овим законом друкчије прописано, при чему је у закону јасно наведено у којим случајевима је исти дужан да одбије да предузме службену радњу. Стога, како из тих норми произлази да јавни бележник може или предузети службену радњу или одбити да предузме службену радњу, јасно је да исти није могао да одбаци захтев странке за

доношење решења којим се одбија предузимање службене радње, већ је био дужан да по истом поступи. Из тога последично следи да је одбацивањем приговора изјављеног против наведеног решења јавног бележника првостепени суд онемогућио странку да учествује у поступку. Поред тога, погрешно је становиште првостепеног суда да он није надлежан за одлучивање о приговору против решења јавног бележника, са позивом на одредбу чл. 53а ст. 2 Закона о јавном бележништву, будући да је одбацивањем захтева за доношење решења којим се одбија предузимање службене радње јавни бележник фактички одбио да предузме службену радњу.

Имајући у виду све изнето, овај суд је жалбу подносиоца приговора усвојио, а побијано решење, применом одредбе члана 401. став 1. тач. 3. ЗПП, у вези са чл. 30. ст. 2. ЗВП, укинуо и предмет вратио на поновни поступак, у којем ће првостепени суд применом норме чл. 53. Закона о јавном бележништву одлучити о основаности приговора изјављеног против решења јавног бележника.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду, пословни број ГжЈб 2/23 од 10.11.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

НАСЛЕДНО ПРАВО

33. ПРЕКИД И НАСТАВАК ПОСТУПКА

Смисао одређивања прекида парничног поступка до окончања оставинског поступка је само да се у оставинском поступку утврди круг законских наследника који би онда били легитимисани да ступе у парницу на место покојног тужиоца, а не да се и наследницима подели заоставштина.

Из образложења:

Побијаним решењем одбијен је предлог за наставак поступка. Против наведеног решења тужиоци су благовремено изјавили жалбу, побијајући га због свих законских разлога.

Према стању у списима предмета, пуномоћник тужиље је поднеском обавестио Општински суд у Тителу да је тужиља преминула дана 27.10.2003. године, а да оставински поступак иза ње није окончан. С обзиром на наведено, Општински суд у Тителу је решење којим је одредио прекид парничног поступка, који ће се наставити након окончања оставинског поступка иза покојне тужиље, а све у складу са чланом 213. став 1. тачка 1. тада важећег ЗПП, којим је предвиђено да ће суд одредити прекид поступка ако је одлучио да сам не решава о претходном питању, а у ком случају се, у складу са чланом 215. став 2. истог закона, наставак одређује када се правноснажно оконча поступак пред судом или надлежним органом, или када суд нађе да више не постоје разлози да се чека његов завршетак. Дана 13.04.2023. године, законски наследници иза покојне тужиље су поднели Основном суду у Новом Саду предлог за наставак поступка, у ком је наведено да је дана 30.04.2004. године донето решење Општинског суда у Новом Саду којим је поступак иза покојне М. А. стављен у прекид, те су утврђени законски наследници. У прилогу предлога, суду је достављена и фотокопија решења Општинског суда у Новом Саду из 2004. године, из којег је видљиво да је утврђен круг законских наследника, ради утврђивања активне легитимације у парничном поступку тада Општинског суда у Тителу, као и да је оставински поступак

прекинут (имајући у виду да је оставитељица располагала својим станом уговором о доживотном издржавању, чији је раскид предмет наведеног парничног поступка). Након тога првостепени суд је донео побијано решење, са образложењем да оставински поступак није правноснажно окончан.

Одредбом члана 214. став 1. тачка 1. Закона о парничном поступку објављеном у "Службеном гласнику РС" бр. 125/2004 и 111/2009, који се има примењивати у складу са прелазним и завршним одредбама наведеног закона и Закона о парничном поступку објављеном у "Службеном гласнику РС" бр. 72/2011,...10/2023, било је прописано да се поступак прекида кад странка умре, а чланом 217. став 1. истог закона било је предвиђено да ће се поступак који је прекинут из разлога наведених у члану 214. тач. 1. до 5. овог закона наставити кад наследник или старалац заоставштине, нови законски заступник, стечајни управник или правни следбеници правног лица преузму поступак или кад их суд на предлог противне стране позове да то учине.

Имајући у виду наведено, основани су наводи жалбе тужилаца којима се указује на то да је првостепени суд донео погрешну одлуку када је одбио њихов предлог за наставак овог поступка. Наиме, тачно је да је предметни парнични поступак прекинут услед смрти тужиле и да је одређено да ће се исти наставити након окончања оставинског поступка, као да се ради о ситуацији када суд одлучи да не решава о претходном питању, и када се наставак одређује по окончању поступка у ком се решава о претходном питању. Међутим, смисао одређивања прекида парничног поступка до окончања оставинског поступка био је само да се у оставинском поступку утврди круг законских наследника који би онда били легитимисани да ступе у парницу на место покојне тужиле, а не да се и наследницима расподеле заоставштина покојне тужиле. Ово тим пре што обим заоставштине није могао бити утврђен у оставинском поступку, с обзиром на то да је предмет овог парничног поступка раскид уговора о доживотном издржавању којим је, сада покојна тужиле-оставитељица располагала својом непокретношћу, па од исхода овог парничног поступка зависи да ли ће иста непокретност ући у заоставштину или не, због чега је очигледно и одређен прекид оставинског поступка до окончања овог парничног поступка. Како је оставински суд својим решењем из 2004. године одредио круг законских наследника, који су наследници поднели првостепеном суду предлог за наставак

поступка, стекли су се услови прописани чланом 217. цитираног Закона о парничном поступку, због чега је побијано првостепено решење преиначено, и одређен је наставак поступка у овој правној ствари. У супротном, странке би биле онемогућене да остварују своја права и у овом парничном и у оставинском поступку.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 4481/23 од 20.09.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

34. ПОНИШТАЈ НАСЛЕДНИЧКЕ ИЗЈАВЕ

Наследник који је дао изјаву може тражити поништај дате изјаве само у парници, а не у жалби против решења.

Из образложења:

Побијаним решењем јавног бележника прекинут је поступак расправљања заоставштине иза покојног С. О. Упућени су на парницу законски наследници С. О. и С. М., против тестаментарних наследника С. Ј. и С. Н.

Подносилац жалбе С. С. у жалби наводи да је на рочишту дао и потписао наследичку изјаву, тада сматрајући да исказује своју праву вољу, те је признао ваљаност тестаamenta и искључење из наслеђа, са потпуним одсуством свести о правним последицама такве изјаве, односно да су у моменту давања наследничке изјаве од стране подносиоца жалбе постојале мане воље, да је исти био у правној заблуди, које је постао свестан тек по добијању решења, због чега тражи поништај своје дате наследничке изјаве. Овакви жалбени наводи се не могу прихватити.

Наследничка изјава је неопозива, а уколико је иста дата као последица принуде, претње, преваре или заблуде, наследник који је дао изјаву може тражити поништај дате изјаве у парници, ако постоје услови прописани одредбама чланова 65. и 117. Закона о облигационим односима. Дакле, овакав захтев се не може истицати у жалби, због чега је без значаја жалбени навод да је при давању наследничке изјаве био у правној заблуди, које је постао свестан тек по добијању решења које оспорава, јер ако

наследник жели да мења дату изјаву, мора претходно исходovati поништај раније дате изјаве.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 11159/22 од 12.12.2022. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

35. УСМЕНО ЗАВЕШТАЊЕ

Усмено завештање је ванредни облик завештања, који се сачињава у изузетним приликама, те је стога терет доказивања тих прилика и пуноважности усменог завештања, у ситуацији када је оспорено, на ономе ко се на такво завештање позива.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Новом Саду оставински поступак иза покојне К.С. је прекинут. Упућен је на парницу законски наследник против тестаменталног наследника, ради утврђивања чињеница од којих зависи правна ваљаност усменог тестаamenta оставиље проглашеног код тог суда. Против наведеног решења законски наследник је изјавио благовремену жалбу побијајући исто у целости и то из свих законом предвиђених разлога.

Чланом 23. став 1. Закона о ванпарничном поступку је прописано да ако су међу учесницима спорне чињенице важне за решавање претходног питања, суд ће их упутити да у одређеном року покрену парницу или поступак пред управним органом ради решења спорног права, односно правног односа. У ставу 2 истог члана прописано је да ће суд упутити на парницу, односно на поступак пред управним органом оног учесника чије право сматра мање вероватним, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

Основано се у жалби законског наследника наводи да је првостепени суд побијано решење у ставу 2 решења донео погрешном применом одредаба члана 23. Закона о ванпарничном поступку. Наиме, у ситуацији када је у оставинском поступку проглашено усмено завештање оставиље, док су законски наследници усмено завештање оспорили, тада се завештај-

ни наследник, који је слабији у свом праву у односу за законске наследнике, који своје право заснивају на закону, упућује на парницу ради утврђења пуноважности усменог тестаментa, а не обратно, како је то учинио првостепени суд. Са тим у вези, овај суд указује на одредбе члана 110 Закона о наслеђивању којима је прописано да завешталац може последњу вољу усмено изрећи пред три истовремено присутна сведока, ако због изузетних прилика не може сачинити писмено завештање и да ово завештање престаје да важи по истеку 30 дана од дана престанка прилика у којима је сачињено. Из наведеног произлази да је усмено завештање ванредни облик завештања, који се сачињава у изузетним приликама, те је стога терет доказивања тих прилика и пуноважности усменог завештања, а у ситуацији када је оспорено, на ономе ко се на такво завештање позива. У смислу свега наведеног нејасно је како првостепени суд изводи закључак да на парницу треба упутити законске наследнике, те је по становишту овог суда, став првостепеног суда нејасан и недовољно образложен, чиме је првостепени суд учинио битну повреду одредаба поступка из члана 374. ст. 2. тачка 12. ЗПП-а, а у вези са чланом 23. став 2. Закона о ванпарничном поступку, због чега је побијано решење у ставу 2 изреке укинута.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Гж 198/21 од 03.10.2023. године)

Сентенцу саставила: Невена Максимовић,
самостални саветник

СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

36. СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Поступање другостепеног суда супротно одредбама члана 383. став 2. ЗПП-а, није једини критеријум релевантан за утврђивање повреде права на суђење у разумном року, те се приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка, поступак има посматрати као целина.

Из образложења:

Предлагач је поднео приговор ради убрзања поступка у предмету Вишег суда у Новом Саду у ком је навео да је није добио правноснажну одлуку иако је протекло три године од подношења тужбе, да ни после две године од подношења жалбе о истој није одлучено, те је напоменуо да предмет не спада у категорију изразито комплексних предмета. Сходно наведеном, предложио је да након споведеног испитног поступка, суд донесе решење којим се уваја приговор, утврђује повреда права на суђење у разумном року и одређује рок у коме је судија дужан да предузме потребне процесне радње које делотворно убрзавају поступак и примерен рок у којем га судија извештава о предузетим радњама.

Сагледавајући све околности конкретног случаја, а имајући у виду одредбе члана 3 и 4 Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“ бр. 40/2015), суд је становишта да подносиоцу приговора није повређено право на суђење у разумном року, те је приговор као неоснован одбијен.

Приликом одлучивања о основаности приговора и тога да ли је дошло до повреде права на суђење у разумном року, поступак се мора посматрати у целини. Првостепени поступак окончан је доношењем првостепене пресуде око годину дана и три месеца од дана када је поднета тужба Основном суду у Новом Саду. У поступању првостепеног суда нема уочених пропуста.

У односу на поступање другостепеног суда, доносилац решења је имао у виду да предмет до дана подношења приговора ради убрзања поступка није окончан, те да овај суд није поступио у складу са одредбама члана 383. став 2. ЗПП-а, међутим и поред наведеног, суд је становишта да наведеним поступањем предлагачу није повређено право на суђење у разумном року. Поступање другостепеног суда супротно одредбама члана 383. став 2. ЗПП-а, није једини критеријум релевантан за утврђивање повреде права на суђење у разумном року, имајући у виду садржину одредбе чл. 4 Закона о заштити права на суђење у разумном року, те да се приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка поступак има посматрати као целина, у свој својој укупности.

Поред тога, наведени поступак у смислу члана 50 Судског пословника, по својој природи не представља предмет који има приоритет у одлучивању, што све указује да насловљени суд није у обавези да у хитном року одлучи о грађанском субјективном праву подносиоца приговора, већ да се одлука по том питању може донети у поступку чије трајање у овом моменту не повређује разумни рок у смислу напред цитираних одредаба закона, тим пре што је суд дужан да води рачуна како о поштовању хитности, тако и о редоследу решавања предмета. При томе, а сходно одредбама Судског пословника, предмети се решавају уз поштовање редоследа пријема предмета у рад, односно прекоредно се решавају само предмети са привременим мерама, извршни предмети, одлуке из радних спорова, породичних односа, сметања поседа, предмети у којима је од момента подношења иницијалног акта прошло више од десет година, као и предмети у којима је одобрено прекоредно решавање, што није случај са конкретним предметом. Поштовање законских рокова је само један од чинилаца који утиче на утврђивање повреде права на суђење у разумном року.

Приликом доношења одлуке о приговору, суд је имао у виду како дужину трајања поступка, тако и све остале критеријуме прописане у цитираној одредби члана 4 Закона о заштити права на суђење у разумном року, као и да предлагач на коначну извесност о својим правима не чека непримерено дуго, односно у периоду дужем од просечног временског периода за предмете сличне врсте, из ког разлога је одбио приговор у смислу члана 10 Закона о заштити права на суђење у разумном року, налазећи да у радњама суда, у моменту одлучивања по приговору, не постоје про-

пусти услед којих би подносиоцу било повређено право на суђење у разумном року.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Р4п 242/22 од 10.01.2023. године, која је потврђено решењем Апелационог суда у Новом Саду пословни број Ржг 5/23 од 06.02.2023. године)

Сентенцу саставила: др Биљана Лепотић,
судија Вишег суда у Новом Саду

37. ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Суђење у разумном року је само један од аспеката права на правично суђење, па инсистирање на брзом окончању поступка непримерено конкретним околностима може довести повреде осталих аспеката овог права.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Бачкој Паланци одбијен је приговор ради убрзања поступка који се води пред тим судом.

Имајући у виду одредбе члана 3. и 4. Закона о заштити права на суђење у разумном року ("Службени гласник РС" број 40/2015), одредбе члана 32. став 1. Устава РС, и одредбе члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те утврђено чињенично стање, правилно је првостепени суд нашао да подносиоцу приговора поступањем суда није повређено право на суђење у разумном року. Наиме, при одлучивању о правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року уважавају се све околности предмета суђења, пре свега сложеност чињеничних и правних питања, целокупно трајање поступка и поступање суда, јавног тужилаштва или другог државног органа, природа и врста предмета суђења или истраге, значај предмета суђења или истраге по странку, понашање странака током поступка, посебно поштовање процесних права и обавеза, затим поштовање редоследа решавања предмета и законски рокови за заказивање рочишта и главног претреса и израду одлука.

Суђење у разумном року је само један од аспеката права на правично суђење, па инсистирање на брзом окончању поступка непримерено

конкретним околностима може довести повреде осталих аспеката овог права. Околности од којих зависи окончање поступка у сваком конкретном случају разноврсне су, те их је немогуће изразити прецизно одређеним временским мерама које би биле формулисане законом. Стога наведени рокови служе судији као временски оријентир за управљање предметима којима је задужен, између осталог и с обзиром на њихов број, структуру и карактер, док се чињеница да ли је дошло до пореде права странке на суђење у разумном року утврђује у сваком конкретном случају.

Тачни су наводи предлагача да је тек након достављања приговора на изјашњење, поступајућа судија у овом предмету заказала прво рочиште у овом предмету, али се то то по становишту овог суда не може сматрати да се ради о непримерено дугом трајању поступка. Надаље, како у конкретном случају није реч о хитном поступку који има приоритет у одлучивању, супротно жалбеним наводима, суд није ни уобавези да у хитном року одлучи о грађанском субјективном праву подносиоца приговора. Стога, према ставу овог суда у овом моменту не постоје пропусти на страни првостепеног суда који указују да је право предлагача на суђење у разумном року повређено.

С обзиром на све наведено, а како ни осталим жалбеним наводима није доведена у питање законитост и правилност побијане одлуке, овај суд је жалбу предлагача одбио побијано решење потврдио.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, пословни број Ржсг 73/23 од 30.11.2023. године)

Сентенцу саставила: Љубинка Кекић,
судија Вишег суда у Новом Саду

КРИВИЧНО ПРАВО

СЕНТЕНЦЕ

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

1. УСЛОВНИ ОТПУСТ ЛИЦА КОЈЕ НИЈЕ СТУПИЛО НА ИЗДРЖАВАЊЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА (чл. 46. КЗ и чл. 567. ЗКП)

Осуђеног који је издржао две трећине казне затвора суд ће условно отпустити са издржавања казне, ако се у току издржавања казне тако поправио да се може са основом очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело.

Из образложења:

По оцени Апелационог суда у Новом Саду, а насупрот жалбеним наводима Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду, није спорно да лице које није ступило на издржавање казне има право на подношење молбе за условни отпуст и није спорно да према њему никако није могао бити спроведен програм поступања који се односи на лица која су ступила на издржавање казне затвора, међутим у конкретном случају све наведене околности у вези са понашањем осуђеног А.А. како за време боравка у притвору и под мером забране напуштања стана, тако и након укидања наведене мере па до данас, што није кратак временски период, указују на то да се осуђени тако поправио да се може основано очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да док траје условни отпуст неће извршити ново кривично дело, односно да ступање осуђеног у завод ради извршења преосталог дела казне није неопходан и сврсисходан да би се донела правилна одлука у погледу оправданости условног отпуста, јер боравак осуђеног у пеналној установи суштински не може показати више од онога што показује понашање осуђеног у последњих пар година од извршења предметног кривичног дела.

Имајући у виду све наведено, а ценећи законом прописане услове предвиђене одредбом члана 567. ЗКП, те такође имајући у виду и члан 46. КЗ, који прописује да ће осуђеног који је издржао две трећине казне затвора суд условно отпустити са издржавања казне, ако се у току издржа-

вања казне тако поправио да се може са основом очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело, те да ће се при оцени да ли ће се осуђени условно отпустити узети у обзир његово владање за време издржавања казне, извршавања радних обавеза, с обзиром на његову радну способност, као и друге околности које указују да осуђени док траје условни отпуст неће извршити ново кривично дело, становиште овог суда је да је првостепени суд правилно одлучио када је донео одлуку као у изреци побијаног решења.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ УО 381/23 од 07.12.2023. године, којим је одбијена жалба на решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КУО 179/23 од 20.11.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
виши судијски сарадник

2. РЕЛАТИВНА ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ **(чл. 107. ст. 4. КЗ)**

Сваком радњом надлежних органа која се предузима ради извршења казне прекида се застарелост извршења казне, а сваким прекидом, застаревање поново почиње да тече.

Из образложења:

Приликом заузимања напред наведеног става, другостепени суд је имао у виду да из списка предмета произлази да је А.А. пресудом Основног суда у Новом Саду бр. К 1477/2020 од 02.03.2021. године, која је постала правноснажна истог дана, осуђен због кривичног дела насиље у породици из чл. 194. ст. 1. КЗ, на казну затвора у трајању од шест месеци, а за коју казну је одређено да ће се извршавати у просторијама у којима осуђени станује. Надаље, према стању у списима предмета, правноснажна пресуда је достављена референту за извршење кривичних санкција Основног суда у Новом Саду дана 09.03.2021. године, те је од стране референта истог дана прослеђена Министарству правде Републике Србије, Одељењу за третман и извршење ванзаводских санкција и мера, након чега је дана 22.03.2022. године у суд приступио отац осуђеног, који је известио суд да

се осуђени актуелно налази на издржавању казне затвора у ОЗ у Новом Саду, те је затражио сагласност за измену адресе на којој ће осуђени издржавати казну затвора у трајању од шест месеци по правноснажној пресуди Основног суда у Новом Саду бр. К 1477/2020. Поступајућа судија дала је сагласност за промену адресе на којој ће осуђени издржавати предметну казну затвора и исту је дана 22.03.2022. године доставила Министарству правде Управи за извршење ванзаводских санкција и мера, а која Управа је дана 16.03.2023. године упутила позивно писмо осуђеном да се дана 30.03.2023. године јави у повереничку канцеларију ради припреме за извршење казне затвора у просторијама у којима станује.

Одредбом чл. 105. ст. 1. тач. 6. КЗ је прописано да се изречена казна не може извршити када протекне две године од осуде на казну затвора до једне године, док је одредбом чл. 107. ст. 4. КЗ прописано да се застарелост прекида сваком радњом надлежног органа која се предузима ради извршења казне.

Полазећи од цитираних законских одредби, а имајући у виду све претходно изнето, односно да су од дана правноснажности пресуде Основног суда у Новом Саду бр. К 1477/2020, односно од дана 02.03.2021. године, надлежни органи предузимали напред описане радње ради извршења предметне казне затвора и то дана 09.03.2021. године, затим дана 22.03.2022. године, као и дана 16.03.2023, а којим радњама је прекидан ток застарелости извршења казне, став је и другостепеног већа, а како то правилно налази и првостепени суд, да у конкретном случају није наступила релативна застарелост извршења казне, због чега је правилно ожалбеним решењем одбијен захтев браниоца осуђеног као неоснован.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ 2 400/23 од 27.06.2023. године, којим је одбијена жалба на решење Основног суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 549/2023 од 01.06.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
виши судијски сарадник

3. ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ У ПОНОВЉЕНОМ ПОСТУПКУ (чл. 107. тач. 2. КЗ)

Ако је након поновљеног кривичног поступка, правноснажном пресудом осуђеном изречена казна смањена, време потребно за наступање застарелости извршења казне одређује се према новој казни, али се ток застарелости рачуна од раније правноснажне пресуде.

Из образложења:

Одредбом чл. 105. тач. 6 .КЗ прописано је да се изречена казна не може извршити када протекне две године од осуде на казну затвора до једне године, док је одредбом чл. 107. тач. 6. истог закона, прописано да застарелост извршења казне настаје у сваком случају када протекне дво-струко време које се по закону тражи за застарелост извршења казне. Поред тога, одредбом чл. 107 тач. 2 КЗ прописано је да ако је актом амнестије или помиловања или одлуком суда по ванредном правном леку изречена казна смањена, време потребно за наступање застарелости одређује се према новој казни, али се ток застарелости рачуна од раније правноснажне пресуде.

Дакле, у конкретном случају, након поновљеног поступка Виши суд у Новом Саду донео је дана 28.05.2021. године пресуду под посл. бр. К 40/21, која је постала правноснажна 24.06.2021. године, а којом је пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 141/14 од 27.02.2018. године, преиначена пресудом Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 461/18 од 06.09.2018. године, стављена ван снаге само у делу одлуке о казни, па је окривљена А.А. због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица у продужењу из чл. 234. ст. 3. у вези са ст. 1 КЗ а у вези са чл. 61. ст. 5. КЗ осуђена на казну затвора у трајању од 6 месеци. Примењено на конкретну ситуацију, сходно одредби чл. 107. тач. 2. КЗ, време потребно за наступање застарелости одређује се према изреченој казни затвора у трајању од 6 месеци, док се ток застарелости рачуна од раније правноснажне пресуде, односно од дана 06.09.2018. године (када је Апелациони суд у Новом Саду пресудом под посл. бр. КЖ1 461/18 преиначио пресуду Вишег суда у Новом Саду посл. бр. К 141/14 од 27.02.2018. године).

Дакле, имајући у виду напред наведено, овај суд је у целости одбио жалбене наводе Јавног тужиоца којима се указује на погрешну при-

мену чл. 107. КЗ, јер је првостепени суд правилно имао у виду и правилно применио ту одредбу на конкретан случај – те је време потребно за наступање застарелости извршења казне затвора одредио према изреченој казни затвора, која је одлуком суда у поновљеном поступку смањена (6 месеци затвора), а ток застарелости је рачунао од раније изречене правноснажне пресуде, управо поступајући у свему у складу са законом. Стога, правилно је првостепени суд и утврдио, а имајући у виду све напред утврђене чињенице, да је апсолутна застарелост извршења казне затвора у трајању од 6 месеци, по напред наведеној правноснажној пресуди, сходно цитираним законским одредбама наступила дана 06.09.2022. године.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 1973/23 од 25.12.2023. године, којим је одбијена жалба на решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КВ 1050/23 од 06.12.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
виши судијски сарадник

4. КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ФОТОГРАФИСАЊЕ (чл. 144. ст. 1. КЗ)

За постојање кривичног дела неовлашћено фотографисање из чл. 144. ст. 1. КЗ, неопходно је да се снимком осетно задире у нечији лични живот, односно да се значајно задире у приватну сферу неког лица.

Из образложења:

Одредбом чл. 503. ст. 1. ЗКП прописано је да ће судија решењем одбити оптужни предлог, односно приватну тужбу ако утврди да нема места оптужби због постојања разлога из члана 338. став 1. овог законика, односно ако дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности, док је у чл. 144. ст. 1. КЗ прописана радња кривичног дела неовлашћено фотографисање према којој предметно кривично дело чини онај ко неовлашћено начини фотографски, филмски, видео или други снимак неког лица и тиме осетно задре у његов лични живот или ко такав снимак преда или показује трећем лицу или му на други начин омогући да се са њим упозна.

Имајући у виду садржину поднете приватне тужбе, те цитиране законске одредбе, насупротив жалбеним наводима, правилно је првостепени суд

закључио да у конкретном случају дело које је предмет оптужбе није кривично дело, те да приватну тужбу ваља одбити. Ово из разлога што, како је то наведено у образложењу првостепеног решења, не представља сваки неовлашћен снимак радњу кривичног дела из чл. 144. ст. 1. КЗ, већ је неопходно да се снимком осетно задире у нечији лични живот, односно да се значајно задире у приватну сферу неког лица. Супротно наводима из жалбе, и другостепено веће налази да се радњама које су наведене у приватној тужби у виду "контролисања времена изласка и повратка у стан, контролисања лица која долазе код приватне тужиле, колико временски остају у стану и сл.", не може говорити о осетном задирању у нечији лични живот односно приватну сферу, нарочито када се има у виду да је у приватној тужби наведено и да је окривљена поставила видео камеру у ходнику вишестамбене зграде испред стана чији је држалац, те да је видео камера постављена тако да снима ходник, лифт и улазна врата у стан приватне тужиле. С обзиром на наведено, како нити у чињеничном опису, нити у образложењу приватне кривичне тужбе нема елемената који би указивали да се наведеним снимањем осетно задрло у лични живот приватне тужиле, а што представља битан елемент кривичног дела неовлашћено фотографисање из чл. 144 ст. 1 КЗ, и ово веће налази да из садржине приватне кривичне тужбе не произлази да је дело које је описано у чињеничним наводима исте кривично дело, стога је став и другостепеног већа да је правилно првостепени суд одбио приватну кривичну тужбу.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 721/23 од 05.10.2023. године којим је одбијена жалба на решење Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 458/23 од 18.09.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
виши судијски сарадник

**5. ПРИСТАНАК И ПРИНУДА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА
ПРИКАЗИВАЊЕ, ПРИБАВЉАЊЕ И ПОСЕДОВАЊЕ
ПОРНОГРАФСКОГ МАТЕРИЈАЛА И ИСКОРИШЋАВАЊЕ
МАЛОЛЕТНОГ ЛИЦА ЗА ПОРНОГРАФИЈУ
(чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ)**

Закон не прописује било какав елемент принуде или уцене према оштећеном лицу као битан елемент радње извршења кривичног

дела из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. Кривичног законика, те пристанак малолетне оштећене - детета, приликом настанка фотографија порнографске садржине није од значаја за постојање овог кривичног дела.

Из образложења:

Не могу се прихватити жалбени наводи браниоца малолетног, сада пунолетног А.А. у којима се истиче да се у радњама малолетног, сада пунолетног А.А. нису остварила битна обележја бића кривичног дела из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ, као ни једног другог кривичног дела, јер искоришћавање малолетног лица за порнографију подразумева одређене елементе злоупотребе што није садржано у радњама малолетног, сада пунолетног, а малолетна оштећена у свом исказу јасно наводи да је малолетни, сада пунолетни А.А. није присиљавао да се фотографише, те да је првостепени суд био у обавези да наведе и образложи које су то злоупотребљавајуће радње предузете од стране малолетног сада пунолетног. Чињеница да је малолетна оштећена Б.Б. пристала на фотографисање, што се потенцира у жалби одбране, и по оцени овог суда, сама по себи није од значаја за постојање предметног кривичног дела, јер као битан елемент радње извршења кривичног дела из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ, закон не прописује било какав елемент принуде или уцене према оштећеном лицу да би се фотографије сачиниле, тим пре када се има у виду да се овде ради о оштећеном лицу које није напунило 14 година, дакле детету, као посебно заштићеној категорији оштећених лица, које по одредбама кривичног закона не може дати сагласност, нити пристанак у погледу било ког аспекта полних односа, укључујући и сачињавање фотографија интимних делова тела. И по оцени овог суда, сагласност детета да учествује у било каквом полном чину, укључујући и сачињавање фотографија њихових интимних делова тела, нема никакву правну вредност, односно правно је ирелевантна, јер дете које није напунило 14 година нема правну способност да се сагласи са таквим поступцима. Законодавац је као радњу извршења прописао искоришћавање малолетног лица, управо јер се не захтева било какво примењивање принуде од стране извршиоца, већ је извршилац у могућности да, код лица старости до 14 до 18 година, створи одлуку да извршиоцу допусти сачињавање порнографских фотографија, много блажим методама обичне манипулације или психолошке принуде, као што су нпр. емотивна уцена, односно сличне врсте

емотивне манипулације, какве је и описала оштећена у предметном случају, али које овде нису релевантне, с обзиром да оштећена у време извршења дела није имала навршених 14 година, те су њене одлуке и начин њиховог доношења, по том питању правно ирелевантни, како то правилно закључује и првостепени суд.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. КжмI 80/23 од 11.10.2023. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ 60/21 од 28.02.2023. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
виши судијски сарадник

**6. НАМЕРА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА ПРИКАЗИВАЊЕ,
ПРИБАВЉАЊЕ И ПОСЕДОВАЊЕ ПОРНОГРАФСКОГ
МАТЕРИЈАЛА И ИСКОРИШЋАВАЊЕ МАЛОЛЕТНОГ
ЛИЦА ЗА ПОРНОГРАФИЈУ
(чл. 185. ст. 2. КЗ)**

Намера дистрибуције и приказивања порнографског садржаја није битан елемент кривичног дела из чл. 185. ст. 2. Кривичног законика. Кривично дело је довршено самим настанком фотографије малолетног оштећеног лица са порнографском садржином.

Из образложења:

Ово стога што је кривично дело из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ, довршено самим настанком фотографије порнографске садржине, а фотографија раширених ногу девојке у гаћама, и по оцени овог суда, како то правилно закључује и првостепени суд, неспорно јесте слика порнографске садржине, због саме позе коју је описао малолетни, сада пунолетни А.А. - раширених ногу, што је додатно појачано чињеницом да том приликом има изазовни веш-танга гаћице.

Дакле, у конкретном случају, и по оцени овог суда, у радњама малолетног, сада пунолетног А.А. остварила су се сва битна обележја бића кривичног дела из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ, јер је неспорно утврђено да су фотографије сачињене, чиме је довршена радња изврше-

ња предметног кривичног дела, да је у питању порнографска садржина насталих фотографија и да се ради о детету, те су жалбени наводи одбране у којима се истиче супротно оцењени као неосновани.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кжм1 80/23 од 11.10.2023. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ 60/21 од 28.02.2023. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
виши судијски сарадник

7. ПРОДУЖЕНО КРИВИЧНО ДЕЛО ФАЛСИФИКОВАЊЕ ИСПРАВЕ (чл. 355. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези са чл. 61. КЗ)

Сама чињеница да је једну лажну исправу окривљени набавио ради употребе, а другу јавну лажну исправу већ употребио, које радње су алтернативно постављене као радње овог кривичног дела, указују да је код окривљеног постојао јединствен умишљај у односу на обе радње кривичног дела.

Из образложења:

У изјављеној жалби Основно јавно тужилаштво у Новом Саду наводи да је првостепени суд приликом доношења првостепене пресуде неправилно утврдио чињенично стање што је имало за последицу повреду кривичног закона јер је у погледу кривичног дела фалсификовање исправе из чл. 355. став 2. у вези става 1. КЗ применио одредбу чл. 61. КЗ. Ово из разлога што по мишљењу тужилаштва на страни окривљеног није постојао јединствени умишљај из разлога што је умишљај био да једне регистарске ознаке набави ради употребе која није конкретизована у погледу начина, времена и места, док је друге регистарске ознаке са умишљајем употребио на одређен начин, у одређеном тренутку и на одређено место, а сем тога истиче да је једне регистарске таблице у Ковиљу набавио ради употребе, док је друге регистарске ознаке употребио у Ковиљу и у другом месту, односно у насељу Субић, на обали реке Дунава.

Супротно жалбеним наводима Основног јавног тужилаштва у Новом Саду по налажењу другостепеног суда правилно је првостепени суд радње окривљеног правилно ценио као продужено кривично дело

фалсификовање исправе из чл. 355. став 2. у вези става 1. КЗ, с обзиром да ово кривично дело чини лице које направи или преиначи праву јавну исправу у намери да се таква исправа употреби као права, или као лажну или преиначену јавну исправу употреби као праву или је набави ради употребе. Из наведеног произилази да је радња извршења овог кривичног дела алтернативно одређена тако да ово кривично дело може да изврши између осталог онај ко лажну јавну исправу набави ради употребе, као и онај ко лажну јавну исправу употреби као праву, па с обзиром на чињеницу да у конкретном случају постоји временски континуитет у односу на две радње кривичног дела, да постоји истоврсност предмета дела, те да у конкретном случају постоји јединствен умишљај, с обзиром да је окривљени набавио лажне јавне исправе регистарске ознаке са циљем да исте користи у јавном саобраћају, с тим што је једне од регистарских таблица већ користио у јавном саобраћају. Дакле, сама чињеница да је једну лажну исправу окривљени набавио ради употребе, а другу јавну лажну исправу већ употребио, које радње су алтернативно постављене као радње овог кривичног дела и дело је извршено предузимањем ма које од одређених радњи, по налажењу овога суда, а насупрот жалбеним наводима Основног јавног тужилаштва у Новом Саду код окривљеног је постојао јединствен умишљај у односу на обе радње кривичног дела, а како је то правилно нашао и првостепени суд у побијаној пресуди.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 241/22 од 01.02.2023. године којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 633/21 од 10.06.2022. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић,
судија Вишег суда у Новом Саду

8. ОСУЂИВАНОСТ КАО ОТЕЖАВАЈУЋА ОКОЛНОСТ **(чл. 54. КЗ)**

Осуђиваност по правноснажној пресуди која је донета након почињења кривичног дела из актуелног поступка не може се ценити у склопу отежавајућих околности приликом одлучивања о кривичној санкцији.

Из образложења:

Наиме, из извода из казнене евиденције односно из извода из списка је видљиво да је окривљени раније осуђиван и то пресудом Основног суда у Новом Саду бр. СПК 214/18 (К 340/18) због истог кривичног дела где му је изречена условна осуда, као и пресудом СПК 66/20 од 29.07.2020. године, где је осуђен због истог кривичног дела на казну затвора у трајању од 1 године у просторијама у којима станује. С обзиром да је наведена пресуда бр. СПК 66/20 од 29.07.2020. године донета након почињења кривичног дела из актуелног поступка које је извршено 21.04.2020. године, то првостепени суд приликом одлучивања о кривичној санкцији ову осуду није могао ценити у склопу отежавајућих околности, а како се основано указује у жалби браниоца окривљеног. Стога је овај суд уважавајући жалбу браниоца окривљеног применом чл. 4, 42, 45, 48. став 2, 50, 51. и 54. КЗ побијану пресуду преиначио у погледу одлуке о казни и окривљеног осудио на казну затвора у трајању од 10 месеци и новчану казну у износу од 50.000,00 динара.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 242/23 од 22.11.2023. године којом је преиначена пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 666/2022 од 14.07.2023. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић,
судија Вишег суда у Новом Саду

**9. КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗАЗИВАЊЕ ПАНИКЕ И НЕРЕДА
(чл. 343. ст. 1. КЗ)**

Радње малолетника, за које исти наводе да су извршили у шали, морају се ценити у склопу свих околности које су постојале у реалном времену када су предузете.

Из образложења:

Малолетни П.Ф, малолетни Л.Б. и малолетни Х.Б. иако у својим одбранама признају предузимање наведених радњи именовани у својим одбранама наводе да су све то урадили из шале, са жељом да се нашале са својим другарима, а не са настрадалима из трагичног догађаја у Основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду, што се и сада посебно потенци-

ра у жалбама бранилац малолетних. Међутим, за овај суд је неприхватљиво да су описане радње именованих представљале било коју врсту шале, која постоји да би се неко истој насмејао, имајући у виду да малолетни чине предметно кривично дело само један дан након незапамћеног трагичног догађаја у Основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду од дана 03.05.2023. године када је, у том тренутку, живот изгубило 8 ученика те школе и радник обезбеђења након што је на њих пуцао ученик те исте школе. Ово тим пре када се има у виду да смо сви тада били информисани од стране стручне јавности, која је пратила масовна убиства, о могућности да се исти или слични догађаји догоде у временском периоду који предстоји, баш као што се и десило дана 04.05.2023. године у местима Дубона и Мало Орашје, када је такође животе изгубило осам грађана, док је четрнаест рањено, када је и на њих пуцано.

Дакле, насупрот жалбеним наводима одбрана, правилан је закључак првостепеног суда да од алтернативно постављених радњи, малолетни исту чине изношењем, односно саопштавањем сопствених сазнања, да је предмет изношења била лажна тврдња, која је била подобна, да посматрано у односу на сваког малолетног понаособ, изазове последицу, да је последица у конкретном случају паника а да је у основи панике страх који настаје као допринос нечему што се догодило, а што је у конкретном случају био наведени трагични догађај од 03.05.2023. године. Из наведеног се јасно да закључити да су предметне поруке, изношење лажних тврдњи од стране малолетног П.Ф, малолетног Л.Б. и малолетног Х.Б. на наведени начин, када је била повећана узнемиреност грађана, несумњиво довеле до последице у виду панике, односно изненадног узнемирења грађана и то ученика млт. Л.Т, мајке ученика М.С, разредне старешине Ј.Л.М. и запослених у школи које је иста известила о догађају, што је и резултирало пријављивањем догађаја полицији, па су жалбени наводи бранилаца у којима се истиче да у конкретној ситуацији није наступила последица оцењени као неосновани. Такође, и по оцени овог суда, сама садржина предметних порука малолетника, како фотографије предмета, односно верне реплике аутоматског оружја дуге цеви, црне боје, тако и текста самих порука који исти прате, а што све упућује на трагичан догађај у школи у Београду, јасно указује на озбиљност предметне ситуације. Посебно је значајно да се радње малолетника морају ценити у склопу свих околности које су постојале у реалном времену када су предузете, и то неспорно након трагичног догађаја, када је целокупна јавност у Србији

била изузетно узнемирана, а садржина предузетих ради несумњиво асоцира на предметни трагични догађај.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. КЖМ I 161/23 од 29.11.2023. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ 127/23 од 05.07.2023. године)

Сентенцу саставила: маст. Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

10. ЕВЕНТУАЛНИ УМИШЉАЈ КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА ИЗ ЧЛ. 113. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

Чињеницом да узима хладно оружје пре упуштања у договорену и планирану тучу, а потом га и употребљава, малолетни доказује да је дао свој пристанак на смртну последицу, јер му апсолутно мора бити познато да употребом ножа у тучи оштећеног може лишити живота, а с обзиром на његов узраст, зрелост и утврђене интелектуалне капацитете.

Из образложења:

Што се тиче жалбених навода браниоца млт. о томе да на страни млт. није постојао умишљај усмерен на то да оштећеног лиши живота и да је млт. свој напад на оштећеног упутио са намером да га само заплаши и онеспособи, односно прекине у будућем нападу од кога се плашио овај суд налази да су и ти жалбени наводи неосновани. У погледу чињенице да је на страни млт. критичном приликом постојао евентуални умишљај (усмерен на лишење живота оштећеног), првостепени суд је дао јасне, ваљане и довољне разлоге на страни 9. и 10. решења, које разлоге у свему прихвата и овај суд и на исте упућује, како се ти разлози не би непотребно понављали у овом решењу. Што се тиче жалбених навода бранилаца о томе да је млт. имао могућност да оштећеном зада још убода, али да то није учинио, те да то указује да његов умишљај није био усмерен на лишење живота оштећеног, овај суд налази да су и ти жалбени наводи неосновани. Наиме, млт. је оштећеном задао убод ножем у грудни кош, односно у део тела где се налазе витални органи, након чега је могао основано очекивати да је то било довољно да оштећеног лиши живота,

што објашњава чињеницу да се млт. након тога удаљио са места критичног догађаја.

Надаље се жалбом млт. истиче да суд тренутак када је дошло до контакта ножем треба посматрати у ширем контексту догађаја јер млт. није нанео убод ножем, а да се претходно није ништа догодило, већ да је том чину претходила туча у којој је млт. А.А. претрпео значајан број удараца.

У односу на овакве жалбене наводе, правилно је првостепени суд, по ставу овог суда, ценио све изведене доказе, а посебно у склопу истих, налаз и мишљење вештака судске психијатрије и психолога, које су се изјасниле да уколико суд прихвати прву верзију догађаја (понижавање од стране оштећеног и притисак вршњака да се туче) да је код млт. постојала умањена способност да схвати значај свог дела и управља својим поступцима, али не до битног степена, и то управо због протока времена у односу на први сукоб са оштећеним када га оштећени понижава, и да код млт. нема разорног афекта јер исти реконструише цео догађај, а уз све је код њега била очекивана моторна спретност као и циљана активност.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кжм1 153/23 од 16.01.2024. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ 37/23 од 12.05.2023. године)

Сентенцу саставила: Надежда Јовеш Грбић,
виши судијски сарадник

11. ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРУЖАЊЕ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА

(чл. 7. ст. 1. тач. 1. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима)

Нису испуњене претпоставке за изручење уколико дело поводом којег се тражи изручење није кривично дело по закону Републике Србије.

Из образложења:

У члану 7. ЗМПШКС, прописане су претпоставке за пружање међународне правне помоћи. Између осталог, према тачки 1. неопходно је да кривично дело поводом којег се захтева пружање међународне правне

помоћи представља кривично дело по закону Републике Србије, док према тачки 3. истог члана, да кривично гоњење, односно извршење кривичне санкције није искључено због застарелости, амнестије или помиловања.

Споразумом између Федеративне Републике Југославије и Савезне Републике Немачке о издвајању, у чл. 2. ст. 1. прописано је да ће се издавање вршити само за дела за која је, како према праву државе молиље тако и према праву замољене државе, прописана казна лишења слободе у максимуму од најмање 1 године или тежа казна.

Имајући у виду чињенични опис кривичног дела управљање возилом без возачке дозволе из члана 21. став 1. Закона о саобраћају поводом које се тражи изручење, правилно првостепени суд налази да то није кривично дело по закону Републике Србије, већ прекршај предвиђен одредбом члана 330. став 1. тачка 1. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, којом је прописано да ће се казном затвора од најмање 15 дана или новчаном казном од 100.000,00 динара до 120.000,00 динара казнити за прекршај возач или лице које управља моторним возилом, а нема издату возачку дозволу ни за једну категорију моторних возила, односно нема издату возачку дозволу након одузимања исте због несавесног и непрописног начина управљања возилом.

Такође, имајући у виду да је окривљени правноснажно осуђен на 1 годину и 2 месеца пресудом Окружног суда у Цириху бр. GB150015-L/U од 19.05.2015. године, у вези са пресудом Вишег суда Кантона Цириха бр. Sbl150324-O/Ujv од 01.02.2016. године, која је постала правноснажна 21.04.2016. године, неспорно је да је према домаћем кривичном законодавству, сходно одредбама чл. 105. т. 5. КЗ и чл. 107. т. 6. КЗ, наступила апсолутна застарелост извршења казне дана 21.04.2022. године.

С обзиром на напред наведено и цитиране законске одредбе, и по ставу овог суда, правилно је првостепени суд нашао да нису испуњене претпоставке за изручење, па је одбио молбу за изручење окривљеног А.А. надлежним органима СР Немачке.

(Решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Кж-кре 26/23 од 01.11.2023. године, којим је потврђено решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КРЕ 9/23 од 13.09.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић,
виши судијски сарадник

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

12. ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА КОД КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕДАВАЊЕ ИЗДРЖАВАЊА (чл. 475. ст. 1. тач. 6. ЗКП)

Уплата накнаде на име издржавања је очигледно неподобан доказ за понављање кривичног поступка у случају опозива условне осуде код кривичног дела недавање издржавања из чл. 195. ст. 1. КЗ.

Из образложења:

Према томе, овај суд налази да је правилно првостепени суд одбацио предлог за понављање кривичног поступка поднет од стране браниоца осуђеног, с обзиром на то да разлози, односно докази које је у предлогу навео бранилац осуђеног, у виду налога за уплату на износ од 152.000,00 динара, који износ је осуђени А.А. уплатио на име обавезе издржавања свог млт. детета, по пресуди Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 1553/19 од 09.03.2020. године, правноснажној истог дана, нису подобни да се на основу њих у конкретном случају дозволи понављање поступка. Наиме, цитираном правноснажном пресудом, окривљени А.А. је оглашен кривим због кривичног дела недавање издржавања из чл. 195. ст. 1. КЗ, па му је изречена условна осуда са утврђеном казном затвора у трајању од 1 године и роком проверавања од 3 године, те је на основу одредбе чл. 195. ст. 4. КЗ, окривљени обавезан да у року од 6 месеци од дана правноснажности пресуде измири доспеле обавезе издржавања према млт. оштећеној у укупном износу од 152.100,00 динара, јер у супротном може доћи до опозивања условне осуде.

С обзиром на то да окривљени А.А. није измирио своју обавезу у року који му је одређен горе цитираном правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду, нити је то учинио у целости након истека рока, Основни суд у Новом Саду донео је дана 15.11.2021. године пресуду бр. КР 11/21 којом је на основу чл. 551. тач. 1. ЗКП усвојен захтев за опозивање условне осуде, па је А.А. осуђен на казну затвора у трајању од 1 године. Наведена пресуда је постала правноснажна 22.12.2021. године.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, те напред описано стање у списима предмета, став је и овог већа да чињеница да је осуђени А.А. дана 11.03.2022. године уплатио износ од 152.000,00 динара на име свог дела доприноса за издржавање своје малолетне ћерке, дакле две године након што је на то обавезан правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду бр. К 1553/19, не представља нову чињеницу нити нови доказ који би могао да доведе до одбијања оптужбе или ослобађања лица које је било осуђено или до његове осуде по блажем кривичном закону, нити представља чињеницу односно нови доказ којих није било када је изрицана казна затвора или суд за њих није знао иако су постојале, а који би очигледно довели до блаже кривичне санкције. Насупрот жалбеним наводима, осуђени је предметном уплатом, само испунио своју обавезу из цитиране правноснажне пресуде, али након протекла рока за испуњење, стога доказ о уплати није од утицаја на опозивање условне осуде осуђеном, а која му је опозвана пресудом Основног суда у Новом Саду бр. КР 11/21 од 15.11.2021. године, правноснажној 22.12.2021. године.

С обзиром на наведено, став и овог већа је да у захтеву за понављање кривичног поступка, нису изнете чињенице нити су поднети докази који би били поднобни да се на основу њих дозволи понављање поступка, због чега је насупрот жалбеним наводима, правилно првостепени суд нашао да у конкретном случају захтев за понављање кривичног поступка треба одбацити у смислу чл. 475. ст. 1. тач. 6. ЗКП.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КЖ 2 630/23 од 11.09.2023. године, којим је одбијена жалба на решење Основног суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 508/22 од 26.07.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић
виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду

13. ПРИВРЕМЕНА МЕРА ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ИМОВИНСКОПРАВНОГ ЗАХТЕВА (чл. 257. ст. 4. ЗКП)

Привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева се одређују под условима прописаним у одредби чл. 449. Закона о извршењу и обезбеђењу, те се поред вероватноће постојања потраживања,

мора учинити вероватним да ће без привремене мере извршни дужник осујетити или знатно отежати наплату потраживања тиме што ће своју имовину или средства отуђити, прикрити или на други начин њима располагати.

Из образложења:

Наиме, основано се по налажењу овог већа жалбом указује да извршни поверилац, односно пуномоћник оштећених, ни на који начин није учинио вероватним да ће извршни дужник, односно осумњичени А.А. на било који начин осујетити или знатно отежати наплату потраживања, у конкретном случају постављеног имовинскоправног захтева, а што представља један од законских услова за одређивање привремене мере сходно одредби чл. 449. Закона о извршењу и обезбеђењу. Наиме, цитираном законском одредбом прописано је да се привременом мером обезбеђује новчано или неновчано потраживање чије постојање извршни поверилац учини вероватним, те да би се одредила привремена мера за обезбеђење новчаног потраживања извршни поверилац, поред вероватноће постојања потраживања, мора учинити вероватним да ће без привремене мере извршни дужник осујетити или знатно отежати наплату потраживања тиме што ће своју имовину или средства отуђити, прикрити или на други начин њима располагати (опасност по потраживање).

Увидом у списе предмета утврђено је да пуномоћник оштећених у свом захтеву није презентовао ниједан доказ, нити је навео било које околности или чињенице којима би учинио вероватним да ће без привремене мере извршни дужник осујетити или знатно отежати наплату потраживања тиме што ће своју имовину или средства отуђити, прикрити или на други начин њима располагати, нити се такве чињенице или околности налазе у списима предмета.

Поред тога, у чл. 450. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је када се сматра да опасност по новчано потраживање постоји, и то: ако је ради наплате доспелих оброка законског издржавања према извршном дужнику већ вођен извршни поступак; ако потраживање треба да се испуни у иностранству, па и кад је за извршење надлежан домаћи суд; ако су редовни приходи извршног дужника мањи од његових законских обавеза и оних утврђених правноснажном одлуком суда и другог органа; ако је према извршном дужнику покушано извршење које није успело зато што је одбио да пружи податке о томе где се налази његова имовина. Увидом

у списе предмета, овај суд је утврдио да у конкретном случају нема нити чињеница и околности које би указивале на претпоставку да постоји опасност по новчано потраживање, односно које би указивале на могућност примене цитиране законске одредбе, нити је пуномоћник оштећених суду пружио било какве доказе у том правцу.

(Решење Вишег суда у Новом Саду, посл. бр. КВ 611/23 од 28.07.2023. године, којим је преиначено решење судије за претходни поступак Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КПП 42/23 од 17.07.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић
виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду

14. НЕЗАКОНИТ ДОКАЗ (чл. 84. ЗКП)

Службена белешка о обавештењима прибављеним од грађана није подобна да служи као доказ у кривичном поступку, као ни докази који су засновани и који су проистекли из исте.

Из образложења:

Надаље, правилно је по ставу овог већа, првостепени суд издвојио из списка и службену белешку ПУ Нови Сад, ПС Бачка Паланка КУ 684/21 од 27.08.2021. године. Наиме, на основу увида у садржину службене белешке, евидентно је да је иста сачињена самоиницијативно од стране начелника ПС Бачка Паланка, поводом добијених сазнања приликом испитивања А. А., са којим је обављен разговор у својству грађанина у просторијама ПС Бачка Паланка дана 26.08.2021. године, у вези његових сазнања о кривичном делу које је предмет овог кривичног поступка. С обзиром на наведено, и овај суд дели став првостепеног суда да се у конкретном случају фактички и садржински ради о службеној белешци о обавештењима прибављеним од грађана, која није подобна да служи као доказ у кривичном поступку, пре свега с обзиром да се пре давања изјаве, лица која дају изјаву не поучавају о правима која имају као сведоци у поступку, а што је неопходно да би изјава имала доказну снагу у кривичном поступку.

У вези са напред наведеним, а како је предметна службена белешка ПУ Нови Сад, ПС Бачка Паланка КУ 684/21 од 27.08.2021. године, сачињена и потписана од стране начелника ПС Бачка Паланка Б.Б. и командира ПИ Бачка Паланка В.В. која лица су у својству сведока испитана пред ОЈТ у Бачкој Паланци, управо на околности настанка и садржине предметне службене белешке, правилно је првостепени суд из списка издвојио и записник ОЈТ у Бачкој Паланци од 23.02.2022. године о испитивању сведока Б.Б. и записник ОЈТ у Бачкој Паланци од 09.06.2022. године о испитивању сведока В.В. применом принципа "плодова отровног дрвета", а с обзиром на то да се ради о доказима који су засновани и који су проистекли из незаконитог доказа.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 416/23 од 21.07.2023. године којим је одбијена жалба на решење Основног суда у Бачкој Паланци, посл. бр. К 4/23 од 15.05.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић
виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду

15. ОДУЗИМАЊЕ ПУТНЕ ИСПРАВЕ УЗ МЕРУ ЗАБРАНЕ НАПУШТАЊА БОРАВИШТА (чл. 199. ЗКП)

Уз меру забране напуштања боравишта, окривљеном може бити привремено одузета и путна исправа, при чему и лична карта може да служи као путна исправа.

Из образложења:

Супротно наводима из жалбе браниоца окривљеног, уз меру забране напуштања боравишта из чл. 199. ЗКП, свакако се може одредити и више посебних обавеза, односно додатних мера за обезбеђење присуства које су прописане у ст. 2. цитиране законске одредбе. Поред тога, другостепено веће налази да неосновано бранилац у жалби истиче да окривљеном није могла бити одузета и лична карта, јер иста није прописана као путна исправа по Закону о путним исправама. Супротно наводима браниоца окривљеног, у Закону о личној карти прописано је да лична карта може да служи и као пут-

на исправа ако је то одређено међународним уговором, па имајући наведено у виду, заједно са чињеницом да је окривљени држављанин Румуније, која је и издала привремено одузету личну карту, при чему је Румунија чланица Европске уније, окривљени би свакако уз личну карту државе чланице Европске уније могао прећи границу и вратити се у Румунију, чиме би ометао редован ток предметног кривичног поступка. Према томе, у конкретном случају и лична карта фактички представља путну исправу, стога је став овог већа да је правилно првостепени суд побијаним решењем привремено одузео и овај документ од окривљеног, налазећи да ће се тако обезбедити присуство окривљеног у предметном кривичном поступку.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Кж2 673/23 од 21.09.2023. године којим је одбијена жалба на решење Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 527/23 од 21.07.2023. године)

Сентенцу саставио: Славиша Гаврић
виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду

16. ЗАСТАРЕЛОСТ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА У ПОНОВЉЕНОМ ПОСТУПКУ (чл. 479. ЗКП)

Процесна ситуација настала од дана правоснажности решења којим је дозвољено понављање поступка у смислу чл. 479. ЗКП и за време новог суђења искључује утицај застарелости кривичног гоњења на исход тог поступка.

Из образложења:

Неосновано се у жалби браниоца окривљеног указује да је у конкретном случају наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења. Наиме, окривљени је правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду бр. К 1318/14 од 05.02.2016. године, а која је потврђена пресудом Вишег суда у Новом Саду бр. Кж1 135/16 од 18.10.2016. године, правноснажно осуђен због кривичних дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. став 2. у вези става 1. КЗ, за које кривично дело му је претходно утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци, као и због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. став 1. КЗ, за које је му је претходно утврђена казна затвора у трајању од 5 месеци, па је овом пресудом осуђен на једин-

ствену казну затвора у трајању од 1 године. Решењем Основног суда у Новом Саду бр. КВ 2022/2019 од 27.02.2020. године, правноснажним 13.04.2020. године, дозвољено је понављање кривичног поступка по горе означеној правноснажној пресуди. Процесна ситуација настала од дана правоснажности решења којим је дозвољено понављање поступка у смислу чл. 479. ЗКП-а и за време новог суђења искључује утицај застарелости кривичног гоњења на исход тог поступка. Наиме, у одредби чл. 479. ЗКП-а прописано је да ће се кривични поступак у коме је окривљени осуђен у одсуству поновити и ван услова прописаних у члану 473. овог законика ако наступи могућност да се суђење спроведе у његовом присуству, а чиме се остварује искључиво интерес окривљеног независно од тока или истека рока застарелости. Ово тим пре што окривљени може захтевати понављање поступка у смислу наведене законске одредбе након правоснажности раније пресуде, али и након што наступи апсолутна застарелост кривичног гоњења. Дакле, застарелост кривичног гоњења не може утицати на исход поступка за време новог суђења.

(Пресуда Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 26/23 од 15.03.2023. године којом је потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду, посл. бр. К 657/20 од 03.11.2022. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

17. ПОВРЕДА ИДЕНТИТЕТА ОПТУЖБЕ И ПРЕСУДЕ КАО БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 438. ст. 1. тач. 9. ЗКП)

Евентуална измена чињеничног описа дела у изреци пресуде мора остати у границама оних чињеница и околности на којима се заснива оптужба.

Из образложења:

Према одредби чл. 420. став 1. ЗКП-а пресуда се може односити само на лице које је оптужено и само на дела које је предмет оптужбе у поднесеној или на главном претресу измењеном или проширеном оптужном акту. Дакле, из наведених одредби произилази да закон захтева да између оптужбе и пресуде постоји индентитет и подударност у погледу субјективне и објективне истовестности дела, тако да евентуална измена чињеничног описа дела у изре-

ци пресуде морају остати у границама оних чињеница и околности на којима се заснива оптужба, а такође првостепени суд у пресуди не може окривљеног огласити кривим из измењеног чињеничног супстрата за два кривична дела како се то основано указује у жалби браниоца окривљеног.

Наиме, првостепени суд је изменио чињеничне наводе оптужног акта тако што је у чињеничним наводима навео да је окривљени оштећеног оборио на земљу након чега је почео да му задаје ударце по телу ногом, "обувеним стопалом у патику-средством подобним да тело тешко повреди или здравље тешко наруши" у ком моменту оштећеном прилази НН лице држећи у руци "дрвену бејзбол палицу-средство подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши којом почиње оштећеном да задаје ударце по телу", а што окривљеном није било стављено на терет оптужним актом надлежног тужилаштва (кривично дело из чл. 344. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ), па је на основу овако измењеног чињеничног стања побијаном пресудом окривљеног огласио кривим због кривичног дела насилничко понашање из чл. 344. став 1. КЗ у стицају са кривичним делом лака телесна повреда из чл. 122. став 2. у вези става 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ.

Из наведеног је даље произашло да је првостепени суд с обзиром да је окривљеног огласио кривим за кривично дело насилничко понашање из чл. 344. став 1. КЗ, у стицају са кривичним делом лака телесна повреда из чл. 122. став 2. у вези става 1. КЗ, за свако од кривичних дела утврдио појединачне казне затвора и то за кривично дело насилничко понашање из чл. 344. став 1. КЗ казну затвора у трајању од 1 године и 8 месеци, а за кривично дело лака телесна повреда из чл. 122. став 2. у вези става 1. КЗ казну затвора у трајању од 1 године и 8 месеци, па га је применом чл. 60. КЗ осудио на јединствену казну затвора у трајању од 3 године, па је поред тога што је првостепени суд повредио идентитет оптужбе односно прекорачио оптужбу у погледу чињеничних навода оптужбе повредио оптужбу и у погледу правне оцене дела, па је окривљеног огласио кривим за два кривична дела за које му је утврдио појединачне казне затвора и осудио га на јединствену казну затвора.

(Решење Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КЖ1 273/23 од 27.12.2023. године којим је укинута пресуда Основног суда у Новом Саду посл. бр. К 545/23 од 04.10.2023. године)

Сентенцу саставила: Биљана Делић
судија Вишег суда у Новом Саду

18. ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ (чл. 20.)

У поступку спречавања насиља у породици ревизија није дозвољена.

Из образложења:

Закон о спречавању насиља у породици не предвиђа могућност изјављивања ревизије против правноснажног решења другостепеног суда о изреченој мери заштите од насиља у породици.

Чланом 20. став 6. Закона о спречавању насиља у породици, предвиђено је да се на поступак одлучивања о продужењу хитне мере сходно примењује закон којим се уређује парнични поступак, ако овим законом није дугачије одређено.

Како се не ради о имовинскоправном спору у којем се дозвољеност ревизије цени према вредности предмета спора из члана 403. став 3. ЗПП, а Закон о спречавању насиља у породици не предвиђа ревизију као правни лек у поступку спречавања насиља у породици, Врховни суд је утврдио да ревизија није дозвољена.

(Решење Врховног суда посл. бр. Рев 19828/2023 од 30.08.2023. године којим је одбачена као недозвољена ревизија могућег учиниоца која је изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду НПЖ 103/23 од 16.06.2023. године)

Сентенцу саставила: маг. Наташа Николић
судија Вишег суда у Новом Саду

19. ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 261. ЗКП)

Трошкови кривичног поступка представљају само трошкове учињене поводом кривичног поступка од његовог покретања до његовог завршетка и у исте не спадају трошкови настали у прекршајном поступку нити било ком другом поступку који је вођен пред другим надлежним органом.

Из образложења:

Правилно је становиште Вишег суда у Новом Саду изнето у предлогу-захтеву за решавање сукоба надлежности КМ 3/22 од 01.02.2023. године, да је за поступање у предметној кривичној ствари стварно и месно надлежан Прекршајни суд у Новом Саду.

Како је бранилац сада пунолетног П.С. захтевом за накнаду трошкова прекршајног поступка тражио исплату трошкова који су настали пред прекршајним судом, то Врховни касациони суд, сходно свему наведеном, налази да у конкретном случају нема места за успостављање надлежности Вишег суда у Новом Саду, с обзиром да из цитираних законских одредби, произилази да трошкови кривичног поступка представљају само трошкове учињене поводом кривичног поступка од његовог покретања до његовог завршетка и у исте не спадају трошкови настали у прекршајном поступку нити било ком другом поступку који је вођен пред другим надлежним органом, па је за одлучивање о наведеном захтеву за накнаду трошкова прекршајног поступка, стварно и месно надлежан Прекршајни суд у Новом Саду.

(Решење Врховног касационог суда посл. бр. Кс 5/2023 од 09.03.2023. године које је донето поводом предлога-захтева Вишег суда у Новом Саду посл. бр. Км 3/22 од 01.02.2023. године за решавање сукоба надлежности између Вишег суда у Новом Саду и Прекршајног суда у Новом Саду)

Сентенцу саставила: маг. Наташа Николић
судија Вишег суда у Новом Саду

ПРИКАЗИ

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Марко Прентовић,
судија Вишег суда у Новом Саду

ПРОЦЕСНА ЗАЈЕДНИЦА У ПОСТУПЦИМА ПО ТУЖБИ ЗА ПОНИШТАЈ/УТВРЂЕЊЕ НИШТАВОСТИ УГОВОРА О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ

Већ и летимичним прегледом праксе судова различитог степена уочљиво је несагласје по питању круга лица која треба да учествују у парници по тужби за поништај/утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању. Тачније, приметно је разилажење у аргументацији да ли су законски наследници примаоца издржавања у поступку по тужби за поништај/утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању, након смрти примаоца издржавања, у односу јединствених и нужних или само јединствених супарничара. Док са једне стране Апелациони суд у Новом Саду у више одлука заузео становиште према којој су странке у тој врсти спорова искључиво јединствени (не и нужни) супарничари (Гж. 2231/22 од 20.10.2022. године, Гж. 1407/22 од 01.02.2023. године, Гж. 2229/22 од 03.11.2022. године), дотле је у скоријем поступању Врховног касационог суда (Рев. 871/20 од 23.09.2020. године и Рев. 5121/18 од 04.06.2020. године) примећен доследан став о томе да се ради о јединственим али и нужним супарничарима. Неуједначеност судске праксе и из тога произиходећа потреба јачања правне сигурности, наметнула је потребу за изразом овог Приказа.

У прилог закључку да се ради о јединственим и нужним супарничарима, те да у поступку по тужби законских наследника примаоца издржавања за поништај/утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању учешће треба да узму сви законски наследници примаоца издржавања (било као тужиоци, било као тужени) наводим следећу аргументацију.

Пре свега, вреди приметити да уговори стварају права и обавезе не само за уговорне стране, већ и за (све) њихове универзалне правне следбенике према којима такође производе правно дејство (чл. 148. ст. 1.

и 2. ЗОО). Упркос бројним специфичностима, те упркос чињеници да се закључује с обзиром на посебна својства личности даваоца издржавања, ни уговор о доживотном издржавању не представља изузетак у том смислу. Штавише, после смрти даваоца издржавања његове обавезе прелазе на његовог брачног друга и потомке који су позвани на наслеђе, ако пристану, иначе се уговор раскида (без права наследника даваоца издржавања да потражују накнаду за раније дато издржавање). На крају крајева, уговор о доживотном издржавању производи правно дејство и према законским наследницима примаоца издржавања утолико што имовина која је предмет уговора не улази у његову заоставштину. Из наведеног произлази да је за уклањање уговора о доживотном издржавању из правног поретка (па и у парници по тужби за поништај/утврђење ништавости) потребно да буду инволвирани сви наследници примаоца издржавања који би у конкретном случају били позвани на наслеђе да такав уговор иначе није закључен. На основу изнетог, може се закључити да само један од (више) законских наследника примаоца издржавања није овлашћен самостално поднети тужбу за поништај/утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању против давалаца издржавања, те да ће такав тужбени захтев суд одбити из разлога прописаних чланом 211. ЗПП-а, под условом да тужбом нису обухваћени и преостали законски наследници.

Још један разлог у прилог тези да је реч о нужним супарничарима, огледа се у материјалноправној природи односа између лица која улазе у круг законских наследника примаоца издржавања који су активно легитимисани да захтевају поништај или утврђење ништавости уговора. Тачније, природа односа у наследничкој заједници намеће потребу учешћа свих наследника примаоца издржавања у парници која за предмет има поништај/утврђење ништавости уговора закљученог од стране њиховог правног претходника. Штавише, предмет такве парнице неминовно је и утврђење да ли имовина која је била предмет побијаног уговора представља заоставштину или не. Ово утолико пре што се тужбама у парницама за поништај уговора о доживотном издржавању неретко и експлицитно захтева утврђење да имовина из уговора представља заоставштину примаоца издржавања, а које утврђење неподељено "погађа" све законске наследнике примаоца издржавања.

Наиме, чланом 231. Закона о наслеђивању („Сл.гласник РС“ бр. 46/95, 101/2003-Одлука УСРС и 6/2015), прописано је да сваки наследник

може пре деобе своје наследни део, потпуно или делимично, пренети само на наследника. Уговор о преносу наследног дела мора бити закључен у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе. Уговор наследника о уступању наследног дела са оним ко није наследник само обавезује наследника да, по извршеној деоби, преда свој део сауговорачу, чиме сауговорач до деобе не добија никакво друго право.

Из цитиране законске одредбе произлази да почев од тренутка делације па до правноснажности решења о наслеђивању санаследници имају положај заједничара који заоставштином управљају и располажу заједнички и споразумно. Правноснажноћу решења о наслеђивању наследници постају сувласници заоставштине, који својим уделом могу да располажу потпуно слободно и самостално. Тек по правноснажности оставинског решења заједничари постају сувласници, опредељивањем до тада неопредељених наследних удела, чиме се за њих отвара могућност да располажу наследним делом и ван заједнице. Међутим, пре тог тренутка, свој наследни део, наследник може пренети само на другог санаследника и то у законом прописаној форми (чл. 231. Закона о наслеђивању). У супротном, располагање неопредељеним уделом у заоставштини у корист трећег лица предузето пре тог тренутка, без сагласности осталих заједничара, представља ништав правни посао. Наведено је последица доследног настојања законодавца да очува целовитост наследничке заједнице према споља све до њеног развргнућа, те правне немогућности да наследници као заједничари самостално отуђују своје неопредељене уделе у заоставштини. Дејство таквог располагања ефектуираће се, међутим, тек по развргнућу сувласничке заједнице када трећа лица од санаследника стичу право да траже тачну одређену ствар или право. Дакле, не само да уступање наследног дела трећем лицу не производи пуно правно дејство пре деобе, већ такво располагање уопште није ни дозвољено уколико је извршено пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности санаследника као заједничара. Тачније, располагање наследним уделом у корист лица ван наследничке заједнице је или ништаво (уколико је предузето пре правноснажности решења о наслеђивању и без сагласности осталих заједничара) или је са одложеним правним дејством (уколико је предузето после правноснажности решења, а пре развргнућа сувласничке заједнице).

Као што у материјалноправној сфери наследници не могу самостално да располажу неопредељеним уделом у заоставштини, тако ни у процесном смислу не могу самостално да диспонирају садржином правне заштите у парници у којој се одлучује (и) о томе да ли ће имовина која је предмет побијаног уговора постати заоставштином или не. Неподељеност њихових односа у материјалноправном домену за последицу има нужност да у тој парници сви наследници учествују у својству странке. Један од санаследника примаоца не може (са изгледом на успех) самостално да побија уговор па ни у делу који би за предмет имао искључиво део који би му припао према правилима законског наслеђивања, да уговор о доживотном издржавању није закључен. Разуме се, уколико тужбом као тужене није обухватио и остале законске наследника примаоца издржавања. Утолико пре није овлашћен побијати наведени уговор у делу којим је прималац располагао неопредељеним уделима осталих санаследника који би им припали по правилима законског наслеђивања у изостанку таквог уговора. Последице поништаја или утврђења ништавости тог уговора равноправно се простиру на све санаследнике примаоца издржавања због чега је неопходно да сви они учествују у парници у којој се о томе одлучује, под претњом одбијања тужбеног захтева (чл. 211. ЗПП-а). Будући да је нужно супарничарство по својој природи пасивне природе, наследници који нису заинтересовани да побијају уговор о доживотном издржавању који је њихов правни претходник закључио у својству примаоца издржавања, „трансферишу“ се на тужену страну ради утотпуњавања процесне заједнице. Све наведено упућује на закључак да, без учешћа осталих санаследника у тој парници, поједини од наследника примаоца издржавања не могу самостално да побијају уговор који је њихов правни претходник закључио (нити у целости, нити у делу који би им припао према правилима законског наслеђивања), те да морају равноправно и истовремено да трпе дејство судске одлуке којом се одлучује о захтеву за поништај, односно утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању. Ово утолико пре што се тужбама у парницама за поништај уговора о доживотном издржавању неретко захтева и утврђење да имовина која је предмет уговора представља заоставштину.

Љуба Слијепчевић

Правосудна академија, Нови Сад

ДОСТАВЉАЊЕ У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ Е-МАИЛОМ, ОДНОСНО ЕЛЕКТРОНСКОМ ПОШТОМ

Увод

Е-маил, односно електронска пошта, једна је од најраније развијених интернет апликација. Идеја емаил комуникације заснована је на паралели са „обичном“, спором поштом, и на свом почетку изгледала је као најранији облик СМС услуге на мобилним телефонима: омогућавала је слање кратких порука, без великог броја опција попут слања фотографија или докумената, односно без могућности слања додатака (аттачмент).

Е-маил је данас једна од најпопуларнијих и највише коришћених апликација. Предности електронске поште

- ниски трошкови
- брзина доставе
- олакшан пренос порука на великим раздаљинама
- могућност слања свих врста датотека
- у тренутку слања поруке особа не мора бити он лине.

Структура електронске поште

Свака електронска порука има следеће делове:

Адреса пошиљаоца (From) - аутоматски се попуњава

Адресу примаоца (To) – пише се у адресном делу.

Carbon copy (Cc): можете да унесете е-адресу неке друге особе у цц поље и та особа ће примити копију те поруке

Blind carbon copy (Bcc): прималац не зна да шаљете копију особама којима су назначене у бцц пољу

Предмет поруке – тема (Subject) - кратак опис садржаја. Код примаоца се осим имена (адресе) пошиљаоца и датума види и предмет поруке. На основу тих података прималац одлучује да ли ће и када ће читати неку поруку

Текст поруке – пише се у делу за текст поруке. Текст поруке зависи од тога коме је намењена. Ако одговарамо на неку поруку потребно је цитирати део писма на који се одговор односи да би прималац знао о чему се ради.

Прилог (Attachment) – фајл који се додаје поруци. То може бити документ, радна табела, слика, презентација, програм...

Да би користили електронску пошту морамо имати програм за пошту који омогућава слање, примање, прослеђивање, снимање и сортирање порука.

Достављање

Члан 129. ЗПП наводи:

“Достављање може да се врши и електронском путем, у складу са посебним прописима.

Достављање електронским путем се сматра извршеним под условом да је таквим начином достављања могуће да се обезбеди повратни податак да је лице примило писмено.

Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено послато примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена.”¹

Е пошта (електронска пошта), као начин достављања поднесака суду у парничном поступку, биће пуноважан уколико су испуњени услови прописани члановима 98. став 2 и чланом 129. Закона о парничном поступку као и услови прописани Законом о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању².

¹ Закон о парничном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020 и 10/2023 - др. закон)

² "Сл. гласник РС", бр. 94/2017 и 52/2021

Иако ова могућност већ дуже време постоји, не може се рећи да је у потпуности заживела, нити да је преузела примат над класичним достављањем писмена суду (на писарници или путем препоручене поште).

Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању (у даљем тексту „Закон“), донет је још 2017. године и тада је заменио поприлично застареле Закон о електронском потпису и Закон о електронском документу.

Закон о парничном поступку³ је одредбама чланова 98. став 2. и 129. увео у парнични поступак савремену технологију као што је е пошта.

Достављање може да се врши и електронском путем, у складу са посебним прописима. Достављање електронским путем се сматра извршеним под условом да је таквим начином достављања могуће да се обезбеди повратни податак да је лице примило писмено. Потврда о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено послато примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена.

Странке могу да непосредно и благовремено упућују поднеске и друга писмена једна другој и да поднесак и друга писмена, заједно са доказом о достављању, поднесу суду. Наиме, Закон о парничном поступку („ЗПП“) који регулише процесно парнични поступак, а сходно се примењује и на друге поступке, пружио је могућност да се поднесци суду упућују путем електронске поште и јасно дефинисао да и овакви поднесци испуњавају услов писане форме-тј. да имају исто процесно дејство као сви други писани поднесци.

У том погледу, ЗПП упућује и на посебан закон којим се предвиђају и додатне претпоставке без којих се поднесак не сматра уредно достављен суду

Законом о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању прописано је да се у комуникацији са органом власти подносилац може идентификовати коришћењем шеме електронске идентификације што подразумева да је идентитет потписника потврђен електронском шемом тј. квалификовани елек-

³ „Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 49/2013 и 55/2014

тронски потпис. За електронску комуникацију са судом са приложеним доказима, односно електронско достављање поднесака суду предуслов јесте поседовање квалификованог електронског потписа.

Судски пословник⁴ ближе уређује да се електронска писмена у облику оригиналног електронског документа снабдевена одговарајућим електронским потписом и интегрисана временским жигом могу у суду примити на адресу електронске поште која је од суда одређена за пријем електронских поднесака или другим електронским путем, у складу са законом.

Након што сте прибавили електронски потпис, за слање електронског поднеска морају се даље испунити и судске процедуре које су дефинисане Судским пословником („Пословник“), а како би се осигурало уредно достављање.

Судски пословник ближе уређује да се електронска писмена у облику оригиналног електронског документа снабдевена одговарајућим електронским потписом и интегрисана временским жигом могу у суду примити на адресу електронске поште која је од суда одређена за пријем електронских поднесака или другим електронским путем, у складу са законом.

Након што се сачини поднесак у електронском програму, уз испуњавања основних процесних услова за сваки поднесак, у посебном програму потом се врши потписивање електронског документа уношењем шифре за електронски потпис, након чега се селектовањем означава место на документу на коме ће се појавити електронски потпис заједно са интегрисаним временским жигом, што је заправо тачно време потписивања.

Адреса електронске поште пошиљаоца није дакле у том погледу релевантна, али је свакако препорука за привредне субјекте да увек користе адресу регистровану код Агенције за привредне регистре за електронску комуникацију.

Са друге стране, адреса електронске поште суда као примаоца би дакле требало да буде тачно одређена и намењена за достављање електронских поднесака. У пракси један број судова има тачно намењену

⁴ Судски пословник ("Сл. гласник РС", бр. 110/2009, 70/2011, 19/2012, 89/2013, 96/2015, 104/2015, 113/2015 - испр., 39/2016, 56/2016, 77/2016, 16/2018, 78/2018, 43/2019, 93/2019 и 18/2022) регулише

имејл адресу на којој се могу доставити електронски поднесци, како је Пословником и одређено, док још увек постоје судови који и даље немају посебно одређену адресу електронске поште за ове намене.

Међутим, ово не значи да исти аутоматски неће примити ваш електронски поднесак, већ достављање можете извршити на неку другу адресу електронске поште, која је намењена за општу комуникацију. Међутим, без потврде о пријему, уредност достављања може бити под знаком упитника, тако да свакако није препорука за материјално важне поднеске.

Достављање електронским путем се сматра извршеним под условом да је таквим начином достављања могуће да се обезбеди повратни податак да је лице примило писмено.

Без могућности електронског приступа списима предмета односно приступа електронском порталу суда и директног електронског слања другој парничној страни преко електронског портала суда, не може се очекивати да у овом погледу значајно заживи електронска комуникација.

Чињеница је да у нашем судству већ постоје значајне предиспозиције за формирања таквог онлине система, јер се целокупни списи предмета свакако скенирају и воде и у електронској форми, те се надамо помацима и у овом погледу.

Литература

Закон о парничном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020 и 10/2023 - др. закон)

Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању ("Сл. гласник РС", бр. 94/2017 и 52/2021)

Судски пословник ("Сл. гласник РС", бр. 110/2009, 70/2011, 19/2012, 89/2013, 96/2015, 104/2015, 113/2015 - испр., 39/2016, 56/2016, 77/2016, 16/2018, 78/2018, 43/2019, 93/2019 и 18/2022)

КРИВИЧНО ПРАВО

Маст. Наташа Николић,
судија Вишег суда у Новом Саду

ОКОНЧАЊЕ ПОКРЕНУТОГ ПОСТУПКА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИКУ КОЈИ НИЈЕ ДОСТУПАН

На основу чл. 48. ст. 1. ЗМ-а „Малолетнику се не може судити у одсуству.“¹ Међутим, основано се поставља питање у пракси, како окончати поступке који су покренути, а у којима малолетни суду више није доступан. У пракси наведене предмете можемо поделити у две категорије.

У прву категорију спадају предмети у којима је према малолетнику током поступка одређен притвор и расписана потерница, која није дала резултате. Наведени предмети се формално исказују као решени на основу чл. 250. ст. 19. Судског пословника, којим је прописано: „Знак коначног решења ставља се пре отпремања одлуке и када је решење о прекиду поступка постало правноснажно, а у кривичном поступку (К, Ки, КПП, Км, Ким, Ик) и када је према окривљеном/осуђеном расписана потерница, па по протеку рока 90 дана не буде пронађен.“²

Поступци према малолетницима су тако формално решени, али не и фактички, јер о предлогу за изрицање кривичне санкције коначно није одлучено.

У поступку према пунолетним лицима, у датој процесној ситуацији, тужилаштво би ставило предлог да се окривљеном суди у одсуству, а што ће извесно довести и до окончања поступка. А, шта према малолетницима? Њима се не може судити у одсуству.

Неретко у датој процесној ситуацији, разматрајући списе, приметно је да би се с времена на време понављале потраге на терену за малолет-

¹ Члан 48. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Службени гласник РС", бр. 85/2005)

² Судски пословник („Сл. гласник РС“ бр. 110/09, 70/11, 19/12 и 89/13, 96/2015, 104/2015, 113/2015 - испр., 39/2016, 56/2016, 77/2016, 16/2018, 78/2018, 43/2019, 93/2019 и 18/2022)

ним или би се списи само стављали у евиденцију на одређени временски период. Тај временски период чинило би наступања застарелости кривичног гоњења према малолетном.

Другу категорију предмета представљају предмети у којима малолетни током поступка такође није доступан, али је постао пунолетан и навршио је двадесет једну годину, а стављено му је на терет да је оправдано сумњив да је одређено кривично дело извршио као млађи малолетник и за исто није наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења.

На основу чл. 40. ЗМ-а, изрицање кривичних санкција пунолетним лицима за дела која су учинили као малолетници, у ставу 1. је прописано: „Пунолетном лицу које је навршило двадесет једну годину не може се судити за кривично дело које је учинило као млађи малолетник.“³

И у једној и у другој процесној ситуацији према малолетнима је поступак био покренут, и не сматрам да је исправно да се исти само формално-процесно оконча на основу цитиране одредбе Судског пословника. Потребно је поступак према малолетном окончати мериторно, доношењем одговарајуће одлуке. Аналогно са поступком према пунолетним лицима, и одредбама ЗКП-а, ван главног претреса, таква одлука се не би могла донети, јер је главни поступак започет.

Међутим, да ли би се као сходна могла применити:

- одредба чл. 383. ЗКП-а, Одржавање главног претреса без присуства оптуженог или браниоца, за кривична дела за која се поступак води по одредбама редовног поступка, и то став 1. који прописује: „Када по одредбама овог законика постоје услови за одлагање главног претреса због изостанка оптуженог или браниоца (члан 380. став 1. и члан 382. став 2.), веће може одлучити да се главни претрес одржи ако би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 416. став 1.) или пресуда којом се оптужба одбија (члан 422.).“⁴, и

- одредба чл. 506. ЗКП-а, Позивање и присуство на главном претресу, за кривична дела за која се поступак води по одредбама скраћеног

³ Члан 40. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

⁴ Члан 383. Законика о кривичном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - Одлука УС РС и 62/2021 - Одлука УС РС.

поступка, и то став 4. који прописује: „Главни претрес се може изузетно одржати у одсутности позваних странака ако судија оцени да би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 416. став 1.) или одбијајућа пресуда.“⁵

На основу чл. 422. тач. 3. ЗКП-а, пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи ако је: „оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од кривичног гоњења, или се гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности које трајно искључују кривично гоњење.“⁶

Није ли околност која трајно искључују кривично гоњење чињеница да се малолетном који је навршио двадесет једну годину не може судити за кривично дело које је учинио као млађи малолетник, док је застарелост кривичног гоњења јединствен институт и за малолетна и за пунолетна лица као учиниоце?

Сме ли да егзистира потерница, а за кривично гоњење је наступила застарелост, као и у ситуацији када малолетном не може више да се суди на основу чл. чл. 40. ст. 1. ЗМ-а, само зато што малолетном не може да се суди у одсуству? Наравно да не сме и не може.

За сам поступак према малолетницима је као ореол присутно потенцирање на поступању у најбољем интересу за малолетног. Да ли је окончање поступка и без његовог присуства, у одсутности (не одсуству, свесно правим разлику, јер решење о суђењу у одсуству не може да се донесе) у најбољем интересу за малолетног, сада пунолетног, поготово у датим процесним ситуацијама? Мислим да не само што јесте, него је и неопходно, преваходно за малолетног како је речено, али и због самог суда.

Наиме, сваки архивиран судски предмет има рок чувања који је одређен Судским пословником, и који се везује за правноснажност одлуке донете у предмету,⁷ те се предмети прво чувају у судској архиви и по истеку рока излучују.

До када и где чувати наведене предмете према малолетницима, ако у њима не може да се оконча поступак доношењем одлуке која ће постати правноснажна?

⁵ Члан 506. Законика о кривичном поступку

⁶ Члан 422. Законика о кривичном поступку

⁷ О томе видети чл. 233. и 241. Судског пословника

Управо због свега наведеног, сматрам оправданим измену ЗМ-а у описаном делу, а до тада сходну примену цитираних одредаба ЗКП-а.

(НЕ)ИЗВЕСНОСТ У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Једно извесно време, готово све до недавно, некако ми је нечујно било потиснуто размишљање о (не)извесности у кривичном поступку, а посебно према малолетним учиниоцима.

На размишљање у том правцу ме је навео поступак према једном малолетном. Наиме, у поступку извршења кривичне санкције према млт. сада пнлт. Ж.П. под посл. бр. ИВМ-43/20, према коме је решењем Вишег суда у Новом Саду посл. бр. КМ-136/19 од 23.08.2019. годне, које је постало правноснажно решењем Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. КЖМ1-171/19 од 07.11.2019. године, изречена васпитна мера упућивање у васпитно поправни дом (ВПД) у периоду од најмање 6 (шест) месеци највише до 4 (године), Више јавно тужилаштво (ВЈТ) у Новом Саду је, након достављеног извештаја ВПД Крушевац, поднело предлог за обуставу извршења наведене васпитне мере. Разлог наведеном је била чињеница да је малолетни, сада пунолетни (млт. сада пнлт.), у међувремену правноснажно осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 17 (седамнаест) месеци због кривичних дела које је извршио као пунолетно лице и био је упућен на издржавање наведене казне у надлежан Казнено поправни завод.

Снажан утисак је оставила сама седница већа поводом одлучивања о наведеном предлогу ВЈТ за обуставу поступка. У суштини, седница већа је протекла уобичајено и суд је донео решење о обустави изречене васпитне мере. Међутим, остао ми је упечатљив један моменат у делу када је млт. сада пнлт. давао свој исказ. Исти је био видно расположен (у односу на наше раније сусрете приликом редовних обилазака у ВПД Крушевац) и поред чињенице што је знао да обуставом васпитне мере, не иде на слободу и да ће наставити да издржава казну затвора. Појашњавајући своје осећање поводом наведеног, млт. сада пнлт. је навео да је разлог томе чињеница да сада зна до када му казна траје, а да то није био случај са васпитном мером која му је била изречена у прописаном законском распону и што га је додатно деморалисало за напредак у третману током боравка у ВПД Крушевац.

Управо описан утисак млт. сада пнлт., био је садржан и у последњем шестомесечном Извештају ВПД Крушевац број 230-9/26 од 07.02.2023. године у којем је између осталог наведено: „Васпитна мера већ дужи временски период не испуњава сврху изрицања. Два накнадна разврставања, константни отпор и деструктивни обрасци понашања указују на непостојање мотивације и потребу за сталним омаловажавањем васпитне мере.“⁸

Негде ми је до сада био општи утисак, не само према млт. сада пнлт. Ж.П., него и према другим малолетнима у ВПД Крушевац, приликом разговора са истима, да их та неизвесност трајање мере, односно даљег и коначног останка у Установи поприлично оптерећује и да често у жељи да што пре изађу из исте, праве грешке због којих у третману стагнирају или назадују (У задатом временском оквиру који је био обухваћен овим радом, све изречене васпитне мере упућивање у васпитно проправни дом у предметима посл. број:Ивм-43/20,Ивм-57/20,Ивм-76/21,Ивм-61/21,Ивм-105/21,Ивм-67/22, биле су изречене у законском распону од од најмање 6 (шест) месеци, највише до 4 (четири) године).

Све наведено ме је подсетило да сам давно, у Коментару ЗКП-а проф. др Тихомира Васиљевића и проф. др Момчила Грубача читала о значају извесности у кривичном поступку, односно да окривљени током поступка не може да буде и да се држи у неизвесности.⁹

Међутим, за васпитне мере отворене заштите, односно мере појачаног надзора¹⁰ које такође имају прописано дуже трајање од других васпитних мера отворене заштите, односно од најмање 6 (шест) месеци до највише 2 (две) године, малолетни се никада нису пожалили на неизвесност изречене мере. Сматрам да је разлог томе чињеница да код васпитних мера које се извршавају на слободи, малолетнима та неизвесност трајања васпитне мере није довољно приметна и као таква није оптерећујућа

⁸ Шестомесечни извештај ВПД Крушевац за млт. сада пнлт. Ж.П. од 07.02.2023. године.

⁹ Проф. др Тихомир Васиљевић и проф. др Момчило Грубач, Коментар Законика о кривичном поступку, *op.cit.*, осмо измењено и допуњено издање „Службени гласник“, Београд 2003., чл. 61, стр. 134, тачка 33, „Као разлог за увођење апсолутног рока од три месеца, који истиче без обзира да ли је оштећени обавештен, наводи се да је оштећени некад непознат или да суд нема немогућности да га обавести, да он сам треба да се интересује за ток поступка да би могао да користи своје право и да окривљени не треба да остане неограничено у неизвесности.“

¹⁰ О томе видети чл. 15-18. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

у свакодневном животу у мери у којој то долази до изражаја код мера заводског карактера.

Да ли се може рећи да је временско трајање одређене кривичне санкције из перцепције малолетних учинилаца и осуђених лица у истој равни, или пак стичем утисак да код малолетних учинилаца месец и година изгледају дужи него што заиста јесу, јер за исте време можда другачије тече и траје. То ме је подсетило да ми је у млађим данима, и за краће временске интервале време чинило дуго и далеко, а да како године пролазе, чини се да време лети. Мислим да је наведено посебно изражено у заводским условима, како према пунолетнима, тим пре према малолетницима.

Извесност Законик о кривичном поступку превасходно везује за суд, те тако у првој глави, под Основним одредбама, чл. 2. је прописано „Значење израза“, а у ст. 1. тач. 20) даје значење израза „извесност“- „закључак о несумњивом постојању или непостојању чињеница, заснован на објективним мерилима расуђивања.“¹¹ Чланом 16. истог Законика, којим је регулисана „Оцена доказа и утврђивање чињеница“ у ставу 4. је прописано да „Пресуду, или решење које одговара пресуди, суд може засновати само на чињеницама у чију је извесност уверен.“¹² Дакле, у поступку је суду битна извесност. Тим пре је она битна малолетнику према коме се води поступак, а не само током поступка, него још више у поступку извршења изречене васпитне мере.

Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица је чл. 21. прописано Упућивање у поправни дом, а ставом 3. да: „У васпитно поправном дому малолетник остаје најмање шест месеци, а највише четири године, с тим да суд сваких шест месеци разматра да ли постоје основи за обуставу извршења мере или за њену замену другом васпитном мером.“¹³

Ценећи све наведено, мислим да има простора да се прво да шанса размишљању у правцу скраћења рока за разматрање основа о оправданости даљег трајања или замене васпитне мере упућивање у васпитно поправни дом. Сматрам да би то допринело већој мотивацији малолетника у извршењу исте. Такође сматрам да прописан законски оквир од нај-

¹¹ Члан 2. Законика о кривичном поступку

¹² Члан 16. Законика о кривичном поступку

¹³ Члан 21. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

мање шест месеци, а највише четири године, колико може трајати наведена васпитна мера у моменту изрицања исте ставља у неравноправан положај малолетнике. За неке од њих, већ је у моменту изрицања ове васпитне мере је очигледно да се жељено може постићи и за период који је краћи од четири године. За њих посебно сматрам да је дати законски оквир који се као такав и наводи у решењу којим се изриче васпитна мера, у ствари тешко психичко бreme. Због наведеног, као друго, не видим сметњу да суд током поступка прибави и комбиновано мишљење вештака, психијатра и психолога, ради комплетније процене личности малолетног. Тада би суд, уз остале околности прописане чл. 21. ст. 2. ЗМ-а и то: „...ранији живот малолетника, степен поремећаја понашања, тежину и природу учињеног кривичног дела и околност да ли је према малолетнику раније била изречена нека кривична или прекршајна санкција.“¹⁴ могао правичније да одмери ову васпитну меру у оквиру законског распона.

ПОСТУПЦИ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА ПРЕД ВИШИМ СУДОМ У НОВОМ САДУ У ВРЕМЕНСКОМ ПЕРИОДУ ОД 01.01.2020. ГОДИНЕ ДО 30.04.2023. ГОДИНЕ

Временски период од готово три и по године, од 01.01.2020. године до 30.04.2023. године, био је довољан да се изведу и одређени закључци у поступцима према малолетницима који су вођени пред Вишим судом у Новом Саду.

У фокусу разматрања били су првостепени предмети који носе пословну ознаку „КМ“ и то у односу на најчешћа кривична дела која врше малолетници, односно имовинска кривична дела, кривична дела против здравља људи, кривична дела са елементима насиља и кривична дела против безбедности јавног саобраћаја.

Према званичним подацима Вишег суда у Новом Саду, у 2020. години укупно је примљено 154, у 2021. години 165, у 2022. години 178 и до 30.04.2023. године 74, „КМ“ предмета.

¹⁴ Члан 21. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

<u>У 2020. години укупно је:</u>		
Предмета због кривичног дела:	ПРИМЉЕНО	РЕШЕНО
- убиство у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ-а	2	/
- тешко убиство у покушају из чл. 114 у вези чл. 30 КЗ-а	1	/
- тешка телесна повреда из чл. 121 КЗ-а	2	3
- лака телесна повреда из чл. 122 КЗ-а	12	12
- принуда из чл. 135 КЗ-а	1	/
- злостављање и мучење из чл. 137 КЗ-а	3	/
- угрожавање сигурности из чл. 138 КЗ-а	9	6
- насиље у породици из чл. 194 КЗ-а	5	5
- крађа из чл. 203 КЗ-а	27	16
- тешка крађа из чл. 204 КЗ-а	26	23
- разбојништво из чл. 206 КЗ-а	8	5
- ситна крађа, утаја и превара из чл. 210 КЗ-а	7	2
- неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗ-а	5	3
- неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ-а	25	21
- неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а	3	1
- угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 КЗ-а	3	2
- тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 КЗ-а	/	/
- насилничко понашање из чл. 344 КЗ-а	8	7

<u>У 2021. години укупно је:</u>		
Предмета због кривичног дела:	ПРИМЉЕНО	РЕШЕНО
- убиство у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ-а	2	1
- тешко убиство у покушају из чл. 114 у вези чл. 30 КЗ-а	/	1

Прикази - Кривично право

- тешка телесна повреда из чл. 121 КЗ-а	15	12
- лака телесна повреда из чл. 122 КЗ-а	6	3
- принуда из чл. 135 КЗ-а	/	1
- злостављање и мучење из чл. 137 КЗ-а	4	5
- угрожавање сигурности из чл. 138 КЗ-а	18	11
- насиље у породици из чл. 194 КЗ-а	7	8
- крађа из чл. 203 КЗ-а	31	31
- тешка крађа из чл. 204 КЗ-а	23	18
- разбојништво из чл. 206 КЗ-а	13	8
- ситна крађа, утаја и превара из чл. 210 КЗ-а	7	9
- неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗ-а	5	4
- изнуда из чл. 214 КЗ-а	2	1
- неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ-а	20	25
- неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а	2	3
- угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 КЗ-а	4	6
- тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 КЗ-а	1	2
- насилничко понашање из чл. 344 КЗ-а	8	5

У 2022. години укупно је:

	ПРИМЉЕНО	РЕШЕНО
Предмета због кривичног дела:		
- убиство у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ-а	1	2
- тешка телесна повреда из чл. 121 КЗ-а	7	6
- лака телесна повреда из чл. 122 КЗ-а	15	13
- отмица из чл. 134 КЗ-а	1	/
- злостављање и мучење	4	3
- угрожавање сигурности из чл. 138 КЗ-а	8	12
- насиље у породици из чл. 194 КЗ-а	13	12
- крађа из чл. 203 КЗ-а	37	35

Прикази - Кривично право

- тешка крађа из чл. 204 КЗ-а	22	29
- разбојништво из чл. 206 КЗ-а	/	8
- ситна крађа, утаја и превара из чл. 210 КЗ-а	23	9
- неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗ-а	19	14
- изнуда из чл. 214 КЗ-а	/	1
- неовлашћено држање опојних дрога чл. 246а КЗ-а	8	20
- неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а	1	/
- угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 КЗ-а	4	2
- тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 КЗ-а	1	1
- насилничко понашање из чл. 344 КЗ-а	8	9

Од 01.01.2023. године до 30.04. 2023. години укупно је:

	ПРИМЉЕНО	РЕШЕНО
Предмета због кривичног дела:		
- убиство у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ-а	1	1
- тешка телесна повреда из чл. 121 КЗ-а	4	6
- лака телесна повреда из чл. 122 КЗ-а	3	10
- отмица из чл. 134 КЗ-а	1	/
- злостављање и мучење из чл. 137 КЗ-а	3	4
- угрожавање сигурности из чл. 138 КЗ-а	3	6
- насиље у породици из чл. 194 КЗ-а	10	7
- крађа из чл. 203 КЗ-а	16	22
- тешка крађа из чл. 204 КЗ-а	7	10
- разбојништво из чл. 206 КЗ-а	3	6
- ситна крађа, утаја и превара из чл. 210 КЗ-а	2	3
- неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗ-а	2	5

- изнуда из чл. 214 КЗ-а	1	/
- неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ-а	8	13
- неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а	/	1
- угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 КЗ-а	/	2
- тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297 КЗ-а	/	/
- насилничко понашање из чл. 344 КЗ-а	5	3

Разматрајући наведено, закључује се да су по врсти најбројнија кривична дела против имовине, затим кривична дела против здравља људи, кривична дела против живота и тела, кривична дела против слобода и права човека и грђанина, кривична дела против брака и породице, кривична дела против јавног реда и мира и кривична дела против безбедности јавног саобраћаја.

Приметан је:

- благи пораст предмета за кривично дело крађа из чл. 203 КЗ-а, које је стандардно најбројније кривично дело које врше малолетници, а који тренд се наставља и у прва четири месеца 2023. године;

- благи пад предмета за кривично дело тешка крађа из чл. 204 КЗ-а,

- висок пораст предмета за кривично дело насиље у породици из чл. 194 КЗ-а, од 3 предмета у 2020. години, до 13 предмета у 2022. години и већ 10 предмета у прва четири месеца 2023. године;

- такође висок пораст предмета за кривично дело неовлашћено коришћење туђег возила из чл. 213 КЗ-а, од по 5 предмета у 2020. и 2021. години, до чак 19 предмета у 2022. години;

- сваке друге године пад предмета за кривично дело угрожавање сигурности из чл. 138 КЗ-а и кривично дело тешка телесна повреда из чл. 121 КЗ-а и исто тако, готово неизменично, сваке друге године раст, више од пола у односу на претходну годину, предмета за кривично дело лака телесна повреда из чл. 122 КЗ-а;

- велики број предмета за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ-а током 2020. године и 2021. године, и вели-

ки пад у 2022. години, више од пола предмета мање, док је за прва четири месеца 2023. године примљено исто предмета као за целу 2022. годину;

- постепен пад предмета за кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 КЗ-а;

- готово уједначен број предмета за кривично дело убиство у покушају из чл. 113 у вези чл. 30 КЗ-а, кривично дело отмица из чл. 134 КЗ-а, кривично дело злостављање и мучење из чл. 137 КЗ-а, кривично дело ситна крађа, утаја и превара из чл. 210 КЗ-а и кривична дела против безбедности јавног саобраћаја, и

- упечатљив податак да након 2021. године када је запримљено 13 предмета за кривично дело разбојништво из чл. 206 КЗ-а, у 2022. години није запримљен ни један предмет за наведено кривично дело. За прва четири месеца 2023. године запримљено је три предмета за кривично дело разбојништво из чл. 206 КЗ-а, што свакако, бар за сада, иде у позитивном правцу, пада ових предмета.

Посматрајући однос примљених и решених предмета уочава се да број решених предмета у високом проценту прати број примљених предмета. Такође је по званичним подацима Вишег суда у Новом Саду приметан и значајан пораст решених „КМ“ предмета и то: у 2020. години укупно је решено 117, у 2021. години 157 и у 2022. години 175.

Никола Дмитривић,

виши судијски сарадник Вишег суда у Новом Саду

ОСНОВЕ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА

УВОД

Опште је познато да се у готово свим савременим облицима друштвених заједница, као извршиоци кривичних дела појављују малолетна лица. Савремено друштво се суочава са бројним економским, привредним, социјалним, политичким и другим проблемима које настоји да реши, односно да ублажи последице истих по читаво друштво, а један од таквих проблема огледа се свакако и у чињеници да се код великог броја малолетних лица испољавају све тежи облици делинквентног понашања.

Реч делинквенција потиче од латинске речи *delinquere*, а што у преводу значи преступник, оптужени, зликовац.¹ Дакле, најједноставније речено, малолетничка делинквенција је преступничко понашање уско везано за малолетнике. Наравно, у теорији постоје и бројне друге дефиниције делинквенције. Тако, према Оксфордском речнику, под појмом делинквенције се подразумева лоше или криминално понашање најчешће малолетника, док се као делинквент означава особа која испољава тенденцију ка вршењу кривичних дела.² Оно што посебно забрињава велики број стручњака у овој области друштвеног живота, па и аутора овог рада, јесу поражавајући статистички подаци, како у свету тако и код нас, а који говоре у прилог чињеници да је старосна граница лица која се појављују као малолетни преступници, односно малолетни учиниоци прекршајних и кривичних дела, из године у годину све нижа. Имајући у виду да „на младима свет остаје“, те ако знамо да је у интересу сваке друштвене заједнице, па и наше да има здраво, радно способно и образовано потомство, тада не можемо и не смемо да занемаримо чињеницу да када говоримо о малолетницима уопштено, да говоримо о најосетљивијој категорији лица, која су изложена утицају биолошких, породичних и друштвених фактора, те

¹ Вујаклија, М., Речник страних речи и израза“, Просвета, Београд, 1986, стр.198.

² Oxford Dictionary of Law, Fifth Edition, Martin, A., E., (ed.), Oxford University Press, 2003, p. 276.

која се налазе у интензивном психофизичком и емоционалном развоју. Са друге стране, не смео заборавити и да су малолетници неретко жртве злостављања, и то најразличитијих облика (сексуалног, економског...), затим намерног или неадекватног родитељског старања и занемаривања вршења родитељске функције, без адекватног васпитања и непотпуног образовања. Разумљиво је да савремена друштва настоје да у оквирима својих правних система, кривичне санкције према малолетницима примењују као последње средство, у склопу принципа *ultima ratio*, у спречавању и сузбијању криминалитета, да би се обезбедило поновно укључивање малолетних учинилаца кривичних дела у друштвену заједницу, како би постали њени корисни чланови. Како закључује Едвин Шур (Едвин Сцхур), један од најрадикалнијих криминолога на тему малолетних учинилаца кривичних дела, проблеми криминалитета младих погоршавају се интервенцијом кривичноправног система.³

Имајући у виду све наведено, потребно је да се у модерним државама изнађу и неки други модели, неки други тако рећи специјални малолетнички поступци, односно да се малолетни преступници (уопштено говорећи), на неки начин одвоје од класичног кривичног правосуђа чиме би се заштитили од његових штетних утицаја, а први кораци ка таквим моделима данас и настају увођењем тзв. диверзионих модела, чија је сврха да се примене решења која су алтернативна традиционалним кривичним системима и кривичним поступцима. Овим моделима се остварује могућност да се на малолетнике утиче и неким целисходнијим мерама које не би биле репресивне и не би доводиле до њихове стигматизације кривичном осудом.⁴ Овај рад, по уверењу аутора на неки начин треба да поново скрене пажњу стручној јавности када је реч о малолетницима уопште, као посебно осетљивој категорији лица али и свима онима који се у свакодневном раду сусрећу са проблемом малолетничке делинквенције, како би се евентуално пронашли неки други и бољи механизми или модели за ефикаснију борбу против малолетничке делинквенције, а која је свакако распрострањена како у свету, тако и у нашој земљи.

³ Константиновић-Вилић, С., Николић-Ристановић, В., Костић, М., Криминологија, Пеликан принт, Ниш, 2009, стр. 222.

⁴ Стевановић И., Алтернативне кривичне санкције према малолетницима, Актуелна питања малолетничке делинквенције и мере за обезбеђење присуства окривљеног у кривичном поступку, Српско удружење за кривично право, Копаоник, 27-30. март 1995. година, стр. 27.

ПОРЕМЕЋАЈИ ПОНАШАЊА КОД МАЛОЛЕТНИКА

2.1. Увод

Поремећаји у понашању младих уопштено и вршење насиља представљају универзалну појаву, с обзиром на то да се појављују кроз читаву историју човечанства. Међутим, за разлику од ранијих теорија и школа које су истицале урођене и психолошке факторе као пресудне у појави и природи насиља (сетимо се само Ломброзове теорије) савремена схватања овог феномена све више истичу да на испољавање, распрострањеност и облике насиља утичу следећи фактори: а) породица, б) друштвена (дез)организација (кроз утицај ширих друштвених, социјалних економских и политичких фактора), в) утицај медија, г) индивидуални фактори и д) утицај вршњачких група. Може се извести закључак да поремећаји понашања и насиље код малолетника, поред општих узрока, имају и своје специфичне корене који су у вези са конкретном друштвеном и културном средином. Сам феномен поремећаја понашања и насиља може се разумети само у међусобној интеракцији: личност-породица-друштво.

Обично се под насиљем подразумева злоупотреба силе (физичке или психичке), као чин агресије којим се повређују друга лица или се уништава или оштећује туђа имовина. Поред силе, као облик насиља се јавља и претња. Кривична дела са елементима насиља (извршена уз употребу силе или претње) чине садржину насилничког криминалитета или криминалитета насиља. У савременој кривичноправној литератури су присутни различити приступи у одређивању појма и карактеристика насилничког криминалитета, мада међу њима нема неких значајнијих одступања. Тако, према Љ. Лазаревићу, деликти насиља представљају свако инкриминисано људско понашање којим се употребом силе или озбиљне претње повређују или угрожавају правно заштићена добра, односно деликт насиља је противправна употреба силе или претње према другом лицу или лицима, односно према стварима.⁵ Дакле, може се рећи да деликти насиља представљају различите облике противправних понашања којима се оштећеном одузима или му се угрожава живот, односно где се проузрокују различите телесне повреде.

⁵ Љ. Лазаревић, 2002. година, стр. 13.

2.2. Вршњачко насиље

Светска здравствена организација (СЗО) насиље одређује као намерну употребу психолошке или физичке силе или моћи под претњом, против себе, другог лица или против групе или заједнице, која резултира или постоји велика вероватноћа да ће резултирати повредом, смрћу, психолошким штетом, лошим развојем или лишавањем.⁶ Насиље над децом је проблем који прожима све поре, сваког друштва. Деца широм света свакодневно трпе различите облике насиља. Насиље над децом представља грубо кршење права детета, озбиљно угрожава његов развој и јачање његове личности, па и сам живот. Насиље међу децом у школи, односно вршњачко насиље је свакако појава на коју друштво не сме остати немо. Вршњачко насиље код деце доводи до бројних негативних последица, како физичких, тако и психолошких, које могу трајати веома дуго. Да би се тенденција појаве, ширења и пораста вршњачког насиља зауставила или бар успорила, а овај феномен сузбио, потребно је ангажовање целог друштва и свих његових структура, укључујући ученике, наставнике, родитеље и медије. Због тога су истраживања овог феномена од изузетног значаја, како за само разумевање проблематике, тако и за конципирање превентивних и интервентних програма који би значајно могли допринети смањивању и сузбијању појаве вршњачког насиља⁷.

Забрињава чињеница да вршњачко насиље поприма различите форме и то од физичког до електронског насиља. Вршњачко насиље је за децу и младе често много већи проблем него што га одрасли схватају. Када је реч о Републици Србији, испитивана је фреквенција појединих врста насиља у школи и ван ње у једном од првих истраживања овог проблема, а које је спроведено у организацији Факултета политичких наука у Београду. Овим истраживањем је утврђено да су најчешћи облици насиља у школи били:

- а) Вређање и исмевање (37% ученика су жртве),
- б) Претње батинама (21%) и
- в) Отимање и уништавање ствари (9,5%).

На основу ових резултата дошло се до закључка да школа ученицима не пружа одговарајућу заштиту од вршњачког насиља јер су у њој ученици више изложени неким облицима насиља него ван ње⁸.

⁶ Павловић, Жунић-Павловић, 2008. година, стр. 318-337.

⁷ Гојковић, Вукичевић, 2011. година, стр. 199-218.

⁸ Павловић, Жунић-Павловић, 2008. година, стр. 318-337.

Када говоримо о овој теми, друго истраживање у Републици Србији је спроведено 2014. године у оквиру УНИЦЕФ програма: „Школа без насиља - ка сигурном и подстицајном окружењу за децу“. На основу резултата произилази да је немогуће извршити поделу младих на оне који се насилничко понашају и на оне који су жртве насиља, јер чињеница је да многи млади истовремено спадају у обе групе. Наведено указује да у школи постоји један компликован ланац обостраног и узајамног насиља. Ово истраживање насиља у школама је утврдило у Србији следеће најчешће облике вршњачког насиља:

- а) Вређање (45,6%),
- б) Сплеткарење (32,6%),
- в) Наношење телесних повреда (19,2%) и
- г) Претње (16,9%)⁹

КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

3.1. Старосна граница малолетника

Пре него што се упустимо у сам кривични поступак према малолетницима, који је по својој природи доста специфичан у односу на редовни, класичан кривични поступак, пре свега морамо се осврнути на старосну границу малолетника. Одређивање старосне границе малолетника је значајно због разликовања ове категорије извршилаца кривичних дела од пунолетних учинилаца у погледу кривичног поступка, кривичне одговорности и изрицања кривичних санкција. Интересантно, још се у римском праву водило рачуна о старости преступника. Римско право је у доба императора Јустинијана познавало поделу на „*Infantes*” (деца до 7 година старости) и „*Infantiae prohimus*” (од 7 до 10,5 година за мушкарце односно 9,5 за девојчице). Припадност одређеној старосној групи малолетника била је од значаја за ублажавање казне, изрицање посебних врста казни или забрану кажњавања. Током историје се тежило ка побољшавању положаја малолетника уважавајући све специфичности њиховог развојног доба. Социолошка и позитивистичка школа утицале су на промену кривичноправног сагледавања граница малолетства. Кривични законици настоје да потпуније одреде границе малолетства и подигну доњу границу

⁹ Попадић et al. 2007. година, стр. 309-328.

испод које је искључена кривична одговорност. Француски „*Code penale*“ из 1810. године предвиђао је шеснаесту годину као горњу границу између малолетства и пунолетства, а није предвиђао доњу границу. У неким Кривичним законима је одређена и горња и доња граница малолетства: шведски Кривични законик из 1864. године и немачки Кривични законик из 1871. године.

У табели број 1. представљен је упоредноправни приказ старосних граница кривичне одговорности у појединим европским земљама.¹⁰

ДРЖАВА	ДОЊИ УЗРАСТ КРИВИЧНОПРВНЕ ОДГОВОРНОСТИ
Русија, Литванија, Молдавија, Украјина	16 година (за теже деликте од 14 г.)
Чешка, Данска, Естонија, Финска, Исланд, Норвешка, Словачка	15. година
Аустрија, Немачка, Мађарска, Италија, Румунија, Шпанија	14. година
Француска, Пољска	13. година
Грчка, Холандија, Португал, Турска	12. година
Кипар, Енглеска, Велс	10. година
Шкотска	8. година
Швајцарска	7. година (за лишење слободе 15. година)

Табела број 1.
(Приказ старосних граница кривичне одговорности у појединим европским земљама)¹¹

Када је реч о нашем позитивном законодавству, сходно одредбама члана 4. Кривичног законика („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014,

¹⁰ Константиновић-Вилић, С., Николић-Ристановић, В., Костић.М.,*op.cit.*, 2009. година, стр. 224.

¹¹ Наведено према Игњатовић, Ђ., Малолетничко кривично право између бољивости и ретрибутивности, Правни живот, Удружење правника Србије, бр. 9., 2004, стр.529-553.

94/2016 и 35/2019), кривичне санкције се не могу изрећи лицу које у време када је дело учињено није навршило четрнаест година живота. Ова лица у кривичноправном смислу се код нас називају „децом“. Успостављање те доње старосне границе малолетства на 14. година живота указује на начелну интенцију законодавца да у односу на лица до овог узраста заснује посебан кривичноправни статус, искључујући према њима примену кривичних санкција.¹² Овакво становиште законодавца је у складу са савременим тенденцијама у малолетничком кривичном праву да се сузбијање малолетничке делинквенције не може вршити кривичноправним мерама. Васпитне мере и друге кривичне санкције могу се изрећи малолетнику под условима прописаним посебним законом.¹³

Лех специалис који потпуније регулише ову материју у нашем законодавству је Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005). Може се приметити да из самог назива закона произилази да се исти не односи само на малолетне извршиоце кривичних дела, већ и на жртве кривичних дела, односно њихову заштиту. Говорећи о кривичноправном статусу малолетника у нашој земљи, посебно су значајни чланови 2. и 3. наведеног Закона.

У члану 2 је предвиђено да лицу које у време извршења противправног дела, у закону предвиђеног као кривично дело, није навршило четрнаест година, не могу се изрећи кривичне санкције ни применити друге мере које предвиђа овај закон. Чланом 3 су одређене границе малолетства.

Малолетник је лице које је у време извршења кривичног дела навршило четрнаест, а није навршило осамнаест година. Закон надаље прави поделу на млађе малолетнике и старије малолетнике. *Млађи малолетник* је лице које је у време извршења кривичног дела навршило четрнаест, а није навршило шеснаест година. *Старији малолетник* је лице које је у време извршења кривичног дела навршило шеснаест, а није навршило осамнаест година. *Млађе пунолетно лице* је лице које је у време извршења кривичног дела навршило осамнаест, а у време суђења није навршило

¹² Кандић, З., Криминалитет деце на ужем подручју Београда“, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, 1980, стр. 74.

¹³ Кривични законик Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19)

двадесет једну годину, с тим што према лицима која нису навршила 14 година се не може изрећи ниједна кривична санкција јер се сматрају децом која су апсолутно кривично неодговорна. Млађим малолетницима се могу изрећи само васпитне мере и васпитни налози, а старијим малолетницима још и казна малолетничког затвора (једина казна) али у случају испуњења законских услова.¹⁴

3.2. Покретање и ток кривичног поступка према малолетном учиниоцу кривичног дела

Кривични поступак према малолетним учиниоцима кривичних дела може да покрене само надлежни јавни тужилац за малолетнике који је стекао посебна знања из области права детета и преступништва младих, односно који има посебан сертификат за то. Кривични поступак према малолетницима је по својој природи хитан. Наиме, сходно одредбама члана 56. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, органи који учествују у поступку према малолетнику, као и други органи и установе од којих се траже обавештења, извештаји или мишљења, дужни су да поступају најхитније како би се поступак што пре завршио. Даље специфичности овог поступка огледају се у чињеници да се малолетнику не може судити у одсуству. При предузимању радњи којима присуствује малолетник, а нарочито при његовом саслушању, учесници у поступку дужни су да поступају обазриво, водећи рачуна о зрелости, другим личним својствима и заштити приватности малолетника, како вођење кривичног поступка не би штетно утицало на његов развој.¹⁵ Малолетници у кривичном поступку имају право на бесплатну правну помоћ, с обзиром да од првог саслушања морају имати браниоца, који увек мора бити присутан, као што мора бити присутан и законски заступник, односно родитељ или старатељ малолетника. Бранилац такође може да буде само адвокат који је стекао посебна знања из области права детета и преступништва младих, односно који поседује сертификат за то. Исто важи и за судију за малолетнике. Доследно је спроведен принцип приватности, јер је увек (током читавог поступка) искључена

¹⁴ Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

¹⁵ Члан 48. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

јавност на суђењу малолетнику.¹⁶ Такође је законом предвиђена и забрана објављивања тока суђења, а то се може учинити само уз посебну судску дозволу, с тим да се и тада никад не објављује име малолетника или било који други податак на основу кога би се могло закључити о коме је реч у конкретном случају.

Уколико постоји основана сумња да је малолетно лице извршило кривично дело које се гони *ex officio*, односно по службеној дужности, поднеће Захтев за покретање припремног поступка судији за малолетнике, са предлозима за извођење доказних радњи. У припремном поступку, пред судијом за малолетнике, чланом 67 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, предвиђено је да судија за малолетнике може малолетнику одредити притвор када за то постоје разлози, односно основи за одређивање притвора из Законика о кривичном поступку, ако се сврха ради чијег остварења је притвор одређен не може постићи мером привременог смештаја малолетника из члана 66. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Ова законска одредба предвиђа да судија за малолетнике у току припремног поступка може сместити малолетника у прихватилиште, васпитну установу, ставити под надзор органа старатељства или сместити у другу породицу, ако је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живео или у којој је до тада радио. Међутим, и сам аутор овог рада, као вишегодишњи судијски сарадник у малолетничком одељењу у Вишем суду у Новом Саду, указије да се у пракси јављају проблеми који су везани за примену члана 66 став 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, с обзиром на чињеницу да не постоје прихватилишта у свим градовима у којима постоје виши судови, као стварно надлежни судови пред којима се води поступак према малолетницима. При томе, слање малолетника у градове где постоје оваква прихватилишта (а то су само већи центри) изискује постојање могућности директног контакта између судова и прихватилишта у смислу могућности прихватања малолетника, начина и времена довођења малолетника, као и чињенице да ли постоје прихватни капацитети, као и низа других пропратних активности у вези са смештајем малолетника у прихватилиште, односно

¹⁶ Члан 75. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

трошкова превоза малолетника до одредишта, тј. до прихватилишта у које се врши његов смештај. Такође, често и не постоје „друге породице”, које би биле доступне суду за доношење решења о смештају малолетника у њихову средину сходно законским одредбама.¹⁷ Чак и када такве породице постоје, то је обично у веома малом броју случајева, а ни васпитне установе које постоје на територији Републике Србије немају довољно капацитета, па ни ресурса за поступање у оваквим случајевима. У пракси, судија за малолетнике ретко доноси решење за привремени смештај малолетника у дејчи дом, када за то постоје капацитети у дому, или (чешће) одређује притвор сходно члану 67. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, када је то неопходно и нужно и када постоје разлози предвиђени Закоником о кривичном поступку.

У припремном поступку (истрази) према малолетнику, поред чињеница које се односе на кривично дело, посебно се утврђује узраст малолетника, чињенице потребне за оцену његове зрелости, испитује се средина у којој и прилике под којима малолетник живи и друге околности које се тичу његове личности и понашања. Ради утврђивања тих околности саслушавају се законски заступници малолетника, односно родитељи, усвојилац, старалац и друга лица која могу пружити потребне податке. Прикупљање ових података судија за малолетнике може поверити и стручном лицу (социјалном раднику, психологу, педагогу, специјалном педагогу и др.), ако га има у суду.¹⁸ Дакле, као што се може приметити, кривични поступци према малолетним извршиоцима кривичних дела доводе до сарадње већег броја службених лица са извршиоцима кривичних дела, него када су у питању пунолетни извршиоци кривичних дела. Тако, поред органа унутрашњих послова, представника оптужбе (искључиво надлежни виши јавни тужилац) и судије за малолетнике, односно судског већа, увек се појављују још два значајна учесника у поступку према малолетнику, а то су представници надлежног Центра за социјални рад, односно органа старатељства и бранилац малолетника.

¹⁷ Члан 66. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

¹⁸ Члан 64. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

Рекли смо већ да се кривични поступак према малолетнику покреће за сва кривична дела само по захтеву надлежног јавног тужиоца за малолетнике који је стекао посебна знања из области права детета и преступништва младих. За кривична дела за која се гони по предлогу или приватној тужби, поступак се може покренути ако је оштећени ставио предлог за покретање поступка надлежном јавном тужиоцу за малолетнике у законском року. Ако јавни тужилац за малолетнике не поднесе захтев за покретање поступка према малолетнику, обавестиће о томе у року од осам дана оштећеног. Оштећени не може преузети кривично гоњење, али има право да у року од осам дана од пријема обавештења јавног тужиоца за малолетнике, а ако није обавештен, онда у року од три месеца од дана одбацивања кривичне пријаве, захтева да веће за малолетнике непосредно вишег суда одлучи о покретању поступка.¹⁹ Коначно, пошто испита све околности које се односе на извршење кривичног дела, зрелост и друге околности у вези са личношћу и приликама у којима малолетник живи, судија за малолетнике доставља целокупне списе предмета надлежном јавном тужиоцу за малолетнике који може, у року од осам дана поступити на следећи начин:

- Поднети образложени захтев судији за малолетнике да се припремни поступак допуни (уколико треба извести још неке доказне радње),
- Поднети образложени предлог судији за малолетнике за обуставу поступка из разлога недостатка доказа,
- Поднети образложени предлог судији за малолетнике за обуставу поступка јер сматра да, иако постоје докази из којих произлази основана сумња да је малолетник учинио кривично дело за које се терети, не би било целисходно да се води поступак према малолетнику с обзиром на природу кривичног дела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства,
- Поднети образложени предлог судији за малолетнике за обуставу поступка под условом испуњења васпитног налога или
- Поднети образложени предлог већу за малолетнике за изрицање кривичне санкције (када поступак прелази у другу фазу).

Кад прими предлог јавног тужиоца за малолетнике за изрицање кривичне санкције, судија за малолетнике заказује седницу већа или главни претрес. Казна малолетничког затвора и заводске мере могу се изрећи само по

¹⁹ Члан 57. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

одржаном главном претресу. Остале васпитне мере могу се изрећи и у седници већа. У седници већа може се одлучити да се одржи главни претрес. На седницу већа се позивају малолетник и његови родитељи, усвојилац, односно старалац, јавни тужилац за малолетнике, бранилац и представник органа старатељства. Седници обавезно присуствују јавни тужилац за малолетнике, бранилац и представник органа старатељства. Уколико јавни тужилац за малолетнике или бранилац неоправдано изостану са седнице већа, председник већа обавештава о томе непосредно вишег јавног тужиоца, односно надлежну Адвокатску комору. Судија за малолетнике саопштава малолетнику васпитну меру која је према њему изречена у седници већа.²⁰

Кад веће за малолетнике одлучује на основу главног претреса, сходно се примењују одредбе Законика о кривичном поступку о припремама за главни претрес, о руковођењу главним претресом, о одлагању и прекидању главног претреса, о записнику и о току главног претреса, али суд може одступити од свих ових правила ако сматра да њихова примена у конкретном случају не би била целисходна. На главни претрес позивају се и родитељи малолетника, усвојилац, односно старалац и орган старатељства. Осим малолетника, главном претресу обавезно присуствују јавни тужилац за малолетнике, бранилац и представник органа старатељства. Уколико јавни тужилац за малолетнике или бранилац неоправдано изостану са главног претреса, председник већа обавештава о томе непосредно вишег јавног тужиоца, односно надлежну адвокатску комору. Одредбе Законика о кривичном поступку о измени и проширењу оптужбе примењују се и у поступку према малолетнику, али веће за малолетнике овлашћено је да и без предлога јавног тужиоца за малолетнике донесе одлуку на основу чињеничног стања које је утврђено на главном претресу.²¹

КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ КОЈЕ СЕ ИЗРИЧУ МАЛОЛЕТНИМ УЧИНИОЦИМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА

Сврха кривичних санкција које се изричу малолетницима је двоstrука. Са једне стране, њихова сврха се подудара са општом сврхом свих кривичних санкција која је одређена чланом 4. Кривичног законика, а то

²⁰ Члан 73. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

²¹ Члан 74. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

је сузбијање дела којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством. Међутим, у оквиру ове опште сврхе свих (па и малолетничких) кривичних санкција, у члану 10. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица је посебно одређено да је сврха васпитних мера, као кривичних санкција према малолетницима да се утиче:

- ✓ на њихов развој и јачање личне одговорности,
- ✓ на васпитање и правилан развој њихове личности како би се обезбедило поновно укључивање малолетника у друштвену заједницу.

Ова сврха се може постићи на три начина:

- а)** Надзором,
- б)** Пружањем заштите и помоћи и
- в)** Обезбеђивањем општег и стручног оспособљавања.

Из наведених одредби закона, јасно и недвосмислено произлази опредељење законодавца за ресоцијализацију и реинтеграцију малолетних учинилаца кривичних дела. Па ипак, колико год да је тежиште ових санкција у васпитању, преваспитању и правилном развоју, дакле, ресоцијализацији и реинтеграцији малолетних учинилаца кривичних дела, оне нису у потпуности лишене принудног, ретрибутивног карактера. Наиме, њихова примена не зависи од воље малолетника, а суштински представљају одређена ограничења, забране, рад у јавном интересу без накнаде и сл. Надаље, сврха малолетничког затвора, који поред васпитних мера представља једну од две врсте кривичних санкција за малолетнике, јесте и вршење појачаног утицаја на малолетног учиниоца да убудуће не врши кривична дела (специјална превенција), као и на остале малолетнике да не врше кривична дела (генерална превенција).²² Дакле, наш законодавац се определио за примену заштитничког модела реаговања на криминалитет малолетника, коригованог извесним примесима правосудног модела. То значи да је осим усмерености на личност малолетника и његову рехабилитацију, апострофирана и реинтеграција малолетника у друштво, без занемаривања тежине кривичног дела и уз поштовање права која припадају малолетнику.²³

²² Чланови 28-30. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)

²³ Соковић, 2008. година, стр. 97.

У нашем позитивном законодавству, малолетним учиниоцима кривичних дела се могу изрећи следеће кривичне санкције:

- а) Васпитне мере,
- б) Казна малолетничког затвора и
- в) Мере безбедности предвиђене чланом 79 Кривичног законика (осим забране вршења позива, делатности и дужности).

То су дакле законом предвиђене мере друштвеног реаговања према малолетним учиниоцима кривичних дела које изричу виши судови у законом одређеном кривичном поступку, с циљем заштите друштва од криминалитета кроз васпитање, преваспитавање и правилан развој малолетника.

Док малолетнички затвор представља кривичну санкцију која се примењује само изузетно (према старијим малолетницима у случају извршења тешког кривичног дела), васпитне мере, представљају основни, редовни, примарни вид супротстављања криминалитету малолетника.²⁴ Систем васпитних мера у нашој земљи чине:

- Васпитне мере упозорења и усмеравања,
- Васпитне мере појачаног надзора и
- Заводске васпитне мере.

С обзиром на то да у посебном делу Кривичног законика ни код једног кривичног дела није изричито прописана ниједна од васпитних мера, суд је овлашћен, да при одлучивању да ли ће и коју меру изрећи у конкретном случају малолетном учиниоцу кривичног дела, да примени ону меру којом ће најбоље остварити сврху прописивања васпитних мера.²⁵

Суд је дужан да посебно узме у обзир околности наведене у члану 12. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица:

- 1) узраст и зрелост малолетника,
- 2) друга својства личности малолетника,
- 3) степен поремећаја малолетника у друштвеном понашању,

²⁴ Стакић, 2012. година, стр. 70.

²⁵ Жунић-Павловић, Мишковић, 2007. година стр. 133- 148.

- 4) тежину учињеног кривичног дела,
- 5) побуде из којих је кривично дело учињено,
- 6) средину и прилике у којима је малолетник живео,
- 7) понашање малолетника после учињеног кривичног дела, а посебно да ли је спречио или покушао да спречи наступање штетне последице, накнадио или покушао да накнади причињену штету,
- 8) да ли је према малолетнику раније била изречена кривична или прекршајна санкција као и
- 9) све друге околности које могу да буду од утицаја за изрицање адекватне мере.

4.1. Казна малолетничког затвора

У позитивном законодавству наше земље, казна малолетничког затвора представља једину врсту казне и најтежу врсту малолетничке кривичне санкције. Малолетнички затвор се може изрећи само старијем малолетном учиниоцу тешког кривичног дела. Сходно одредбама члана 28. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, ова казна се може изрећи само старијем малолетнику, ако је учинио кривично дело за које се може изрећи казна затвора тежа од пет година, под условом да висок степен његове кривице, као и природа и тежина учињеног кривичног дела не оправдавају примену васпитне мере. Дакле битно је напоменути да, и када су испуњени кумулативно наведени услови, суд ипак процењује у конкретном случају да ли ће малолетнику изрећи ову казну или пак васпитну меру. Закон таксативно наводи услове за примену ове најтеже врсте малолетничке кривичне санкције. То су:

- 1) Да је учинилац кривичног дела старији малолетник, дакле, лице које је у време извршења кривичног дела навршило 16, а још није навршило 18 година живота,
- 2) Да је малолетник извршио кривично дело за које је прописана казна затвора преко пет година,
- 3) Да је малолетник у време извршења кривичног дела испољио висок степен кривице,

4) Да је суд дошао до уверења да због природе и тежине учињеног кривичног дела и високог степена кривице у конкретном случају није оправдано према малолетнику изрећи васпитну меру.

Казна малолетничког затвора се изриче у трајању од 6 (шест) месеци до 5 (пет) година, с тим што се може изрећи и у трајању до десет година у два случаја:

а) када је учињено кривично дело за које је у закону прописана казна од двадесет година или строжа казна и

б) када су у стицају учињена најмање два кривична дела за која је у закону прописана казна тежа од десет година.

4.2. Заводске васпитне мере

Поред казне малолетничког затвора, заводске васпитне мере су једине институционалне санкције које се изричу малолетним учиниоцима кривичних дела у нашем правном систему. Оне, као мере институционалног третмана, представљају најтежу врсту васпитних мера. Иначе, посебно треба напоменути да, у примени васпитних мера треба ићи постепено, степенасто. Приоритет увек имају блаже васпитне мере (мере упозорења и усмеравања), затим теже васпитне мере (мере појачаног надзора), и тек на крају заводске мере. Ово је, уосталом, у складу са начелом минималне интервенције и поступности у изрицању санкција, као значајном међународном стандарду у области реаговања на малолетнички криминалитет. Заводске мере се изричу ради појачаног утицаја на малолетника према коме треба предузети трајније мере васпитања, лечења или оспособљавања уз његово потпуно одвајање из средине у којој је до тада живео. Ради остваривања ових циљева, зависно од конкретне ситуације, суд може да одреди једну од три законом предвиђене заводске васпитне мере. То су:

а) Упућивање у васпитну установу,

б) Упућивање у васпитно-поправни дом и

в) Упућивање у посебну установу за лечење и оспособљавање.

4.3. Васпитне мере појачаног надзора

Васпитне мере појачаног надзора су мере које се изричу малолетнику за кога суд процени да му је потребан трајнији васпитни третман

који ће бити реализован уз стручни надзор, али без издвајања малолетника из његове средине. То су, дакле, мере које, као и мере упозорења и усмеравања, представљају алтернативу институционалном третману малолетних учинилаца кривичних дела. Ово су најпопуларније и најчешће изрицане васпитне мере у Републици Србији. Оне се у теорији често називају и ванинституционалним или алтернативним санкцијама и мерама за малолетнике. Закон предвиђа четири мере појачаног надзора које могу да трају од шест месеци до две године. То су:

- а) Појачан надзор од стране родитеља, усвојоца или стараоца (члан 15. ЗОМУКД),
- б) Појачан надзор у другој породици (члан 16. ЗОМУКД),
- в) Појачан надзор од стране органа старатељства (члан 17. ЗОМУКД) и
- г) Појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малолетника (члан 18. ЗОМУКД).

4.4. Васпитне мере упозорења и усмеравања

У алтернативне кривичне санкције и васпитне мере за малолетне учиниоце кривичних дела спадају још и мере упозорења и усмеравања. Ове мере се одређују када за васпитавање малолетног учиниоца кривичног дела није потребан трајнији третман, нити издвајање малолетника из његове средине, као и смештај у одговарајуће установе. Дакле, њихова примена долази у обзир када се ради о малолетницима према којима није неопходно примењивати трајније мере васпитања, који су извршили багателно кривично дело, најчешће из лакомислености и непромишљености као ситуациони учиниоци, а не због васпитне запуштености.

Наш закон предвиђа две мере упозорења и усмеравања. То су:

- а) Судски укор и
- б) Посебне обавезе.

Судски укор је најблажа васпитна мера која се састоји у прекору који суд у име друштва упућује малолетном учиниоцу због извршеног кривичног дела. Суд изриче ову меру ако се из односа малолетника према учињеном кривичном делу и његове спремности да убудуће не чини кривична дела, може закључити да је довољно да га само прекори. При изри-

цању ове мере суд указује малолетнику на неприхватљивост, штетност његовог поступка и предочава му да му може бити изречена тежа санкција ако поново изврши кривично дело. Самим изрицањем судски укор се и извршава. У том смислу, његово извршење не производи никакве импликације на свакодневни живот малолетника.

Посебне обавезе представљају алтернативне кривичне санкције чији је циљ да се, захтевима и забранама, утиче на личност малолетног учиниоца кривичног дела. Могу се изрећи самостално, а могу и кумулативно (једна или више посебних обавеза као самостална санкција или посебне обавезе као споредна мера уз мере појачаног надзора). Посебне обавезе подразумевају активно ангажовање малолетника, за разлику од судског укора. При одређивању посебних обавеза, суд треба да испољи индивидуални приступ, те да процени способност малолетника да сарађује у оживотворењу ових мера. Применом посебних обавеза тежи се остварењу основног циља – да се апелом на сопствену одговорност малолетника и уз његову активну сарадњу од њега тражи испуњење (квалитетно и у благовремено у одређеном року) одређене обавезе или постављене забране, уз нужно вођење рачуна да се ова мера не јави као „додатна дисциплинска мера“ чија је сврха да се малолетник додатно оптерети одређеним дужностима и забранама.²⁶ Надзор над извршењем посебних обавеза врши судија за малолетнике суда који је донео одлуку у првом степену. На његов захтев орган старатељства је дужан да достави извештај о току и резултатима извршења ове васпитне мере, при чему сачињавање траженог извештаја орган старатељства може да повери и одређеном стручном лицу. У овом случају суд може малолетнику да изрекне једну или више посебних обавеза. Посебне обавезе морају бити строго индивидуализоване. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица предвиђа следеће посебне обавезе за малолетног учиниоца кривичног дела:

- 1) да се извини оштећеном,
- 2) да у оквиру сопствених могућности накнади штету коју је проузроковао,
- 3) да редовно похађа школу или да не изостаје са посла,

²⁶ Милошевић, 2005. година, стр. 289.

4) да се оспособљава за занимање које одговара његовим способностима и склоностима,

5) да се без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове социјалног, локалног или еколошког садржаја,

6) да се укључи у одређене спортске активности,

7) да се подвргне одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога,

8) да се укључи у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту и да поступа по програмима рада који су за њега сачињени у тим установама,

9) да похађа курсеве за стручно оспособљавање или да припрема и полаже испите којима се проверава одређено знање и

10) да не може да напусти место пребивалишта или боравишта без сагласности суда и посебног одобрења органа старатељства.

Приликом избора појединих обавеза суд посебно води рачуна да оне буду прилагођене личности малолетног учиниоца кривичног дела и приликама у којима он живи односно да процењује његову спремност да сарађује у остваривању изречених мера. Када изрекне посебне обавезе, суд малолетника упозорава да у случају неиспуњења једне или више обавеза које су му одређене у остављеном року, оне могу бити замењене неком другом обавезом, али и другом (тежом) васпитном мером.

Осим посебних обавеза малолетника: а) да се извини оштећеном, б) да у оквиру сопствених могућности накнади проузроковану штету и в) да се без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове социјалног, локалног или еколошког садржаја, све остале посебне обавезе суд може да изрекне у трајању до 1 (једне) године, с тим што је слобода суда широко постављена, што значи да је он овлашћен да измени или обустави од извршења све или само поједине изречене обавезе зависно од резултата који су постигнути у њиховом извршењу.

Када се ради о посебној обавези малолетника да у границама својих могућности накнади штету коју је проузроковао извршењем кривичног дела, суд је дужан да одреди висину и начин накнаде штете радом малолетника, и то највише 60 часова у периоду до три месеца (колико најдуже може да траје ова посебна обавеза) с тим да се на тај начин не омета

школовање или запослење малолетника. Ако се пак ради о примени посебне обавезе која се састоји у обавези малолетника да се без накнаде укључи у рад хуманитарних организација или у послове социјалног, локалног или еколошког садржаја, закон је поставио ограничење према коме малолетник може да ради највише 120 часова, и то у периоду до шест месеци (колико најдуже може да траје ова посебна обавеза) с тим да се на тај начин не омета школовање или запослење малолетника.

Надзор над извршењем посебних обавеза врши суд с тим, што у погледу примене појединих обавеза може да затражи одговарајуће извештаје и мишљење од органа старатељства.

ЗАКЉУЧАК

Кривична дела која чине малолетни учиниоци представљају велики проблем за сваку друштвену заједницу. Проблем савременог друштва посебно представља чињеница да све већи број младих испољава теже и опасније облике поремећаја понашања, као и чињеница да се поремећаји понашања јављају све чешће код деце млађег узраста и да представљају факторе ризика који прете да протоком времена прерасту у чињење кривичних дела. Тренутак када асоцијална понашања малолетника прерастају границе безазлених дечијих несташлука, јесте тренутак када друштво преко својих институција, почиње да посвећује пажњу овом феномену.

Имајући у виду наведено, друштвена заједница има веома важан задатак да успостави ефикасан правни систем и контролу над преступништвом малолетника. Преваспитавање, васпитавање и стварање услова за правилан развој малолетника, укључујући и адекватно образовање и правилан однос према радним обавезама, чине специфичност криминалополитичких циљева који се настоје остварити сузбијањем малолетничког криминалитета.²⁷ Превенција има посебно значајну улогу када је у питању делинквентно понашање малолетника и подразумева комплексан систем мера и радњи најразличитијих сегмената у друштву. Мотив за израду рада овакве врсте представља чињеница да се о малолетничкој делинквенцији у Републици Србији ретко пише, а када се то и чини најчешће се то своди

²⁷ Соковић, С., Извршење кривичних санкција, Крагујевац 2008, стр. 154 - 160. Цитирано код: Васиљевић С., Игњатовић-Ристић Д., Ћирић З., Малолетничка кривична санкција: посебне обавезе, Социјална мисао број 3/2010, стр. 110.

на новинске чланке у црној хроници који су лишени научне методологије и систематичности.

Највећа брига сваког цивилизованог друштва је брига за све своје најмлађе чланове, па и оне у сукобу са законом, јер управо њихова социјализација, кроз измену негативних система вредности применом савремених облика третмана, представља најбољу основу за континуирани напредак друштва у коме живимо и за чије смо благостање сви заједно одговорни.

Литература

1. Вујаклија. М. „Речник страних речи и израза“, Просвета, Београд, 1986.
2. Охфорд Дицтионару оф Лав, Фифтх Едитион, Мартин, А.,Е., (ед.), Охфорд Университу Пресс, 2003.
3. Константиновић - Вилић, С., Николић - Ристановић, В., Костић. М., Криминологија, Пеликан принт, Ниш, 2009.
4. Стевановић И., Алтернативне кривичне санкције према малолетницима, Актуелна питања малолетничке деликвенције и мере за обезбеђење присуства окривљеног у кривичном поступку, Српско удружење за кривично право, Копаоник, 1995.
5. Љ. Лазаревић, 2002.
6. Павловић, Жунић - Павловић, 2008.
7. Гојковић, Вукичевић, 2011.
8. Попадић ет ал. 2007.
9. Константиновић - Вилић, С., Николић-Ристановић, В., Костић.М.,оп.цит., 2009.
10. Наведено према Игњатовић, Ђ., Малолетничко кривично право између болеливости и ретрибутивности, Правни живот, Удружење правника Србије, бр.9., 2004.
11. Кандић, З., Криминалитет деце на ужем подручју Београда“, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Београду, 1980.
12. Соковић, 2008.
13. Стакић, 2012.
14. Жунић-Павловић, Мишковић, 2007.
15. Милошевић, 2005.
16. Соковић. С., Извршење кривичних санкција, Крагујевац 2008, стр. 154 - 160. Цитирано код: Васиљевић С., Игњатовић-Ристић Д., Ћирић З., Малолетничка кривична санкција: посебне обавезе, Социјална мисао број 3/2010.
17. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005)
18. Кривични законик Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19)

Љуба Слијепчевић,
Правосудна академија, Нови Сад

КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПРАВА ПО ОСНОВУ РАДА СА ДОМАЋОМ СУДСКОМ ПРАКСОМ И ПРАКСОМ ЕСЉП

Увод

Запослени уживају и кривичноправну заштиту, како по питању права из радног односа, тако и у погледу заштите права личности, заштите личних података, заштите од дискриминације, непредузимања мера заштите на раду. Крајем прошлог миленијума, у оквиру МОР-а је усвојена Декларација о основним принципима и правима на раду, у којој се нарочито указује на значај: слободе удруживања и ефективно признавање права на колективно преговарање; елиминисања свих облика присилног или обавезног рада; ефикасног укидања дечијег рада и уклањања дискриминације у погледу запослења и избора занимања.

Домаће кривично законодавство препознаје значај наведених права тако што им пружа заштиту у виду посебних тзв специјалних инкриминација, док прописивање кривичног дела повреда права по основу рада и права из социјалног осигурања има циљ да на општи начин заштити систем радних односа у целини. Управо је „општост” у пружању заштите, иако оправдана са друштвено-политичког становишта, чест корен проблема који настају у судској пракси приликом тумачења и примене наведене норме.

Они се на први поглед могу поделити на потешкоће у успостављању ефикасне казнене политике у области заштите права радника, као и на питање одговарајуће примене принципа *ne bis in idem* у кривичном праву.

Кривична дела против права по основу рада су: повреда права по основу рада и права из социјалног осигурања, повреда права при запо-

шљавању и за време незапослености, повреда права на управљање, повреда права на штрајк, непредузимање мера заштите на раду.

Кривично дело повреде права по основу рада и права из социјалног осигурања чини лице које се свесно не придржава закона или других прописа, колективних уговора и других општих аката о правима по основу рада и о посебној заштити на раду омладине, жена и инвалида или о правима из социјалног осигурања и тиме другом ускрати или ограничи право које му припада. Ко свесним кршењем прописа или на други противправан начин ускрати или ограничи право грађана на слободно запошљавање на територији Србије под једнаким условима, казниће се за кривично дело, а такође и ко се свесно не придржава закона или других прописа или општих аката о правима грађана за време незапослености и тиме незапосленом лицу ускрати или ограничи право које му припада. Већина људи који су аплицирали за посао не очекује ни одговор на конкурсну пријаву.

Кривичноправну заштиту уживају и органи управљања, било од стране запослених било од стране лица која су смењена са функција у органима управљања, и то у случају када неко, силом, претњом, свесним кршењем прописа или на други противправан начин спречи или омета одлучивање органа управљања или члана органа управљања да учествује у раду и одлучивању у том органу. Такође, кривично ће бити одговорно и лице које силом, претњом или на неки други противправан начин спречи или омета запослене да, у складу са законом, организују штрајк, учествују у њему или на други начин остварују право на штрајк, или ако послодавац или одговорно лице отпусти једног или више запослених због њиховог учешћа у штрајку који је организован у складу са законом или према њима примени друге мере којима се повређују њихова права из рада.

Из наведеног проистиче да послодавац не може да квалификује одређену радњу као кривично дело на раду или у вези са радом – то је искључива надлежност кривичног суда, а не парничног суда у парничном поступку оцене законитости отказа, пошто постојање кривичног дела не представља претходно питање које суд решава у поступку по тужби за поништај отказа уговора о раду због кривичног дела на раду или у вези са радом. Ова одредница у складу је са начелом пресумпције невиности у поступку утврђивања кривичне одговорности.

Појам кривичног дела

У кривичном законодавству се мање придаје значај одређивању општег појам кривичног дела, тако да највећи број законодаваста не даје законску дефиницију општег појма, већ одмах прописује поједина кривична дела са њиховим елементима. Међутим, постоје кривични законици који одређују овај појам, а то је случај и са нашим Кривичним закоником. Према њему кривично дело је оно дело које је законом предвиђено као кривично дело, које је противправно и које је скривљено. У складу са КЗ нема кривичног дела уколико је искључена противправност или кривица, иако постоје сва обележја кривичног дела одређена законом.

Општи појам кривичног дела обухвата четири елемента: радњу, предвиђеност у закону, противправност и кривицу. Дело човека као општи елемент у појму кривичног дела се рашчлањује на: радњу, последицу и узрочну везу. Такође, објект и субјект кривичног дела су елементи који се не уносе у општи појам кривичног дела, али су у блиској вези са неким од обавезних елемената.

Одређивање појма кривичног дела представља једно од најважнијих питања теорије кривичног права. Оно има више теоријски, а мање законодавни и практични значај. Са теоријског аспекта, одређивање појма кривичног дела има вишеструки правни, друштвени и криминално-политички значај. Правни значај је у томе што се на тај начин поставља општи законски основ за одређивање појединих кривичних дела, тако што свако поједино кривично дело треба да буде прописано у складу са овим општим појмом. Друштвени значај је у томе што се кроз општи појам кривичног дела одређују услови када се једно људско понашање сматра забрањеним и кажњивим и на тај начин се поставља граница између дозвољеног и недозвољеног. Криминално-политички значај одређивања општег појма кривичног дела је у његовом разграничењу од осталих облика недозвољених и кажњивих понашања, као што су привредни преступи и прекршаји. Четири елемента која обухвата појам кривичног дела су: радња, предвиђеност у закону, противправност и кривица. Дело човека као општи елемент у појму кривичног дела се рашчлањује на: радњу, последицу и узрочну везу. Такође, објект и субјект кривичног дела су елементи који се не уносе у општи појам кривичног дела али су у блиској вези са неким од обавезних елемената.

Однос радње и остала три елемента одражава се пре свега у томе што је само она супстантив, док су сви остали елементи атрибути, тј. одређују каква радња мора бити да би представљала кривично дело. Радња кривичног дела је у том смислу носећи елемент, без обзира што су сви елементи истог значаја и ранга, јер уколико недостаје било који од четири елемента нема ни кривичног дела.

Уобичајено је да се захтева утврђивање постојања несумњиве узрочне везе између радње и последице да би кривично дело постојало. Међутим, то није случај код свих кривичних дела. Код кривичних дела која у свом законском опису немају последицу то питање се не поставља (нпр. давање лажног исказа). Код оних кривичних дела код којих је последица садржана у законском опису неопходно је издвојити и означити узрок последице. Посебан проблем представља узрочност код кривичних дела нечињења и то нарочито неправих кривичних дела нечињења с обзиром да она у свом бићу увек садрже последицу. За постојање тих кривичних дела потребно је утврдити повезаност између пропуштања одређене радње и наступања последице кривичног дела. Код ових кривичних дела приликом утврђивања узрочности поставља се питање шта би било ако би се предузела радња коју је неко лице било дужно да предузме, па ако се утврди да у том случају последица не би наступила, сматра се да узрочност постоји. Потребно је да повезаност између пропуштања и последице кривичног дела буде таква да је скоро извесно да последица не би наступила да је радња гаранта предузета. Да би нека радња била кривично дело она мора бити законом предвиђена као кривично дело тј. морају бити остварени битни елементи законског описа кривичног дела. Предвиђеност у закону има своју формалну и материјалну страну. Формалну страну, поред остварености битних елемената бића кривичног дела, чине и услови кажњивости, док материјалну страну чини друштвена опасност. Одсуство „слуха” домаћег законодавца за промене у свету рада и потребе за усклађеном и ефикасном заштитом радних права, односно унапређивањем инструмената заштите, показује и изостанак кривичноправне заштите узбуњивача. Практично гледано, узбуњивач најпре штити интересе заједнице, која заузврат предвиђа механизме за његову заштиту коју настоји да му пружи.

Радно право је грана права коју чини скуп односно систем правних норми којима се уређује настанак, садржина и престанак радног одно-

са као и правни положај субјеката радног права. Радно право проучава односе радника и послодаваца као и принципе и правне институте у вези са њима, а такође проучава и синдикално организовање радника.

КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПРАВА ПО ОСНОВУ РАДА према Кривичном законик у са домаћом судском праксом

Глава шеснаеста Кривичног законика¹ регулише кривична дела против права по основу рада. Кривична дела против права по основу рада регулисана су одредбама од чл. 163. до 170. КЗ.

Повреда права по основу рада и права из социјалног осигурања

Члан 163. КЗ

„Ко се свесно не придржава закона или других прописа, колективних уговора и других општих аката о правима по основу рада и о посебној заштити на раду омладине, жена и инвалида или о правима из социјалног осигурања и тиме другом ускрати или ограничи право које му припада, казниће се новчаном казном или затвором до две године.“

Са тим циљем пошли бисмо од права на рад и његове садржинске концептуализације из Устава РС према којој свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни и недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа. Кривична заштита поштовања достојанства личности на раду и заштите безбедности и здравља на раду исцрпљена је у неколико посебних кривичних дела која предвиђа КЗ. „Радња извршења наведеног кривичног дела се састоји у “постизању” да се учиниоцу призна неко право из области социјалног осигурања које учиниоцу не припада. Ово се може остварити на више начина (симулирањем или проузроковањем болести, или проузроковањем болести или неспособности за рад или на неки други противправан начин (Лазаревић, 2006: 482). Као што видимо, радња извршења овог кривичног дела је постављена алтернативно, како би се што већи број противправних понашања у овој области санкционисао. Кривично дело је извршено када је учиниоцу

¹ "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

признато неко право из области социјалног осигурања које му не припада. Битно је да је симулирањем или проузроковањем болести или неспособности за рад или на други противправан начин, постигнуто да надлежни орган донесе решење којим се одређеном лицу уопште или у већем степеноу признаје неко право из области социјалног осигурања које му не припада (Јовашевић, 2006: 158). Уколико овакво решење није донето, нема ни наведеног кривичног дела. Кривично дело злоупотреба права из социјалног осигурања представља посебан, специфичан облик преваре, за чије извршење је потребан директан умишљај на страни извршиоца (Лазаревић, 2006: 483).²

Повреда права при запошљавању и за време незапослености

Радња кривичног дела је непридржавање набројаних правних аката и предвиђена је тако да се може извршити и чињењем и нечињењем. У првом случају се ради о поступању противно позитивним прописима, док је у потоњем реч о непримењивању тих прописа. Релевантан облик кривице је умишљај, што произлази из чињенице да је за постојање кривичног дела и утврђивање кривичне одговорности неопходно свесно непридржавање прописа. Ваља имати у виду да свест о непридржавању прописа ипак није исто што и умишљај учиниоца, када је реч о кривичном делу повреде права по основу рада и права из социјалног осигурања. Тај закључак изводимо из правила да и последица кривичног дела уколико је предвиђена, као што је то случај код предметног, мора бити обухваћена умишљајем учиниоца. Умишљај потенцијалног извршиоца морао би да обухвати и последицу кривичног дела – ускраћивање или ограничавање права. Коначно, свесно непридржавање прописа подразумева и „несумњивост” права које се повређује. Судска пракса намеће још једну околност коју можемо означити као „квази услов кажњивости”. Ради се о чињеници да за кривично дело неће одговарати лице које крши права по основу рада онда када не постоје објективне могућности да се она остваре. Ту се практично оспорава став да послодавац који у дужем временском периоду послује са губицима, нужно не исплаћује зараду запосленима како би им ускратио или ограничио права на зараду. Да би се „непостојање објективних могућности” могло утврдити у сваком конкретном случају, потребно

² Лазаревић, 2006: 482, Јовашевић, 2006: 158, (Лазаревић, 2006: 483

је развити критеријуме на основу којих би се вршила процена негативне економске ситуације послодавца, која је по правилу извориште објективне немогућности да радници остваре своја права, па тако и непридржавања прописа од стране послодавца.

Флексибилан законски опис конкретне инкриминације оставља могућност да се утврди кривична одговорност послодавца који повређује права радника и онда када се он објективно гледано налази у негативној економској ситуацији. Послодавац се и у таквим околностима свесно не придржава прописа, а његов умишљај по правилу обухвата ускраћивање или ограничавање права радника, с тим да је његова намера усмерена ка опстанку предузећа. Зато би у постојећи законски опис требало увести и намеру, тако да биће дела остварује онај ко се свесно не придржава прописа са намером да раднику ускрати или ограничи одређено право.

„Наиме, другостепени суд је побијаном одлуком заступао став да радње незакључивање уговора о раду и неисплата личног дохотка према казним одредбама члана 276. Закона о раду представљају прекршај, а не битно обележје кривичног дела из члана 163. Кривичног законика, а да неподношење обрасца М4 надлежном фонду за пензијско и инвалидско осигурање не представља обележје предметног кривичног дела. Другостепени суд је даље нашао да избегавање уплаћивања пореза по одбитку и доприноса за обавезно социјално осигурање представља битно обележје кривичног дела неуплаћивање пореза по одбитку из члана 226. Кривичног законика, а не кривичног дела из члана 163. Кривичног законика (КЗ) које је окривљеном стављено на терет, међутим како би преквалификацијом кривичног дела повредио забрану преиначења на горе то је преиначио првостепену одлуку и окривљеног ослободио од оптужбе, јер се у радњама окривљеног не стичу елементи кривичног дела повреда права из радног односа и права из социјалног осигурања из члана 163. КЗ.

Кривично дело из члана 163. Кривичног законика чини онај ко се свесно не придржава закона или других прописа, колективних уговора и других општих аката о правима по основу рада и о посебној заштити на раду омладине, жена и инвалида или о правима из социјалног осигурања и тиме другом ускрати или ограничи право које му припада.

Радња овог кривичног дела у конкретном случају састоји се у непридржавању закона и то одредбе члана 31. Закона о раду, тако што окривљени са оштећенима није закључио уговоре о раду на одређено време и није им

исплаћивао зараду, чиме им је ускратио права по основу рада која им припадају по закону и није вршио уплату пореза и доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, нити је код надлежног Фонда за пензијско и инвалидско осигурање подносио пријаве за обавезно осигурање и М4 обрасце, на који начин је ускратио оштећенима права из социјалног осигурања, при чему је био свестан свог дела и хтео његово извршење.

Са теоријског аспекта овим кривичним делом штите се три групе права: права по основу рада, права која се односе на посебну заштиту на раду омладине, жена и инвалида и права из социјалног осигурања. Као извршилац овог кривичног дела може се појавити само лице које има одређена овлашћења да одлучује о правима запослених по основу рада, односно о правима из социјалног осигурања и мора знати да запосленом на основу закона или другог општег акта припада одређено право, али му и поред тога ускраћује или ограничава неко право, односно субјективна страна овог кривичног дела захтева постојање умишљаја.

Дакле, у конкретном случају, имајући у виду да је окривљени власник и директор ПД „ББ“ ДОО ..., па је самим тим имао овлашћења да одлучује о правима запослених, односно о правима по основу рада и из социјалног осигурања и да је несумњиво поступао са умишљајем, то је пропуштањем да са оштећенима закључи уговоре о раду на одређено време, неисплаћивањем зараде, неплаћањем пореза и доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, неподношењем пријаве за обавезно осигурање код надлежног Фонда за пензијско и инвалидско осигурање и М4 образаца ускратио напред наведена права оштећенима извршио кривично дело повреда права из радног односа и права из социјалног осигурања из члана 163. КЗ, а радницима и не прекршај како је то погрешно закључио другостепени суд.“³

Члан 164. КЗ

„(1) Ко свесним кршењем прописа или на други противправан начин ускрати или ограничи право грађана на слободно запошљавање на територији Србије под једнаким условима, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

³ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 902/2020. од 20.10.2020. година

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се и ко се свесно не придржава закона или других прописа или општих аката о правима грађана за време незапослености и тиме незапосленом лицу ускрати или ограничи право које му припада.“

Једнакост грађана пред законом је једно од уставних начела. Слободно запошљавање на територији Србије значи право човека да слободно одлучује којом ће се делатношћу бавити и на ком месту, то је фактички право да конкурише на свако радно место за које сматра да испуњава услове. Ово право може бити ускраћено само ако за то постоји неки правни основ. Радња кривичног дела је ускраћивање или ограничавање значи онемогућавање да се она остварују у потпуности. Извршилац дела може бити у начелу свако лице, али фактички то су она лица која на неки начин учествују у поступку запошљавања. За кривичну одговорност потребан је умишљај. У погледу ст. 2. овог дела је битно да је било свесно непридржавање законских прописа или општих аката за време привремене незапослености.

Повреда права на управљање

Члан 165. КЗ

„(1) Ко силом, претњом, свесним кршењем прописа или на други противправан начин спречи или омета одлучивање органа управљања или члана органа управљања да учествује у раду и одлучивању у том органу, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учинило службено или одговорно лице злоупотребом положаја или овлашћења, казниће се новчаном казном или затвором до две године.“

Права на управљање произлазе из Устава, закона и других прописа, а заснива се на основу рада или уложених средстава. Радња кривичног дела је спречавање или ометање некога да као члан органа управљања учествује у раду и одлучивању у том органу. Ово дело се појављује као повреда индивидуалног права запосленог или неког другог лица да као члан ових органа учествује у раду предузећа или друге организације.

За постојање овог дела потребно је да се спречавање или ометање врши употребом силе, претњи, свесним кршењем прописа или други противправан начин. Дело је свршено кад је неко лице као члан органа

управљања или неког другог органа спречено или ометано да учествује при одлучивању у том органу. Последица дела је повреда права другог лица. Извршилац дела може бити свако лице, а за кривицу је потребан умишљај.

Повреда права на штрајк и Злоупотреба права на штрајк

Члан 166. КЗ и Члан 167. КЗ

Сви запослени имају право на штрајк уколико поштују одредбе закона који га регулише. Право на штрајк, његова законитост у смислу организовања и осталих услова је регулисана Законом о штрајку. Међутим регулисани су и одредбама Кривичног законика - Повреда права на штрајк.

Повреда права на штрајк

Законитост штрајка може да зависити од предмета односно сврхе штрајка, од времена његовог трајања, начина организовања или од понашања штрајкача и штрајкачког одбора. Допуштени циљеви штрајка могу бити везани само са предметом колективног преговарања, штрајкачи своје захтеве могу да усмеравају ка органима власти са циљем побољшања положаја запослених доношењем социјалноекономских мера и доношењем бољих радних нормативних аката од стране послодавца. У пракси се дешава да о законитости штрајка одлучује Национални одбор за радне односе.

Поред Закона о штрајку, одређена правна питања везана за штрајк су уређена и Кривичним закоником.

Кривичним закоником се уређује:

- повреда права на штрајк,
- злоупотреба права на штрајк.

Повреда права на штрајк, према закону постоји као кривично дело у случају да:

- неко силом, претњом или на други противправан начин спречи или омета запослене да, у складу са законом, организују штрајк, учествују у њему или на други начин остварују право на штрајк,

– свако ко врши повреду права на штрајк казниће се новчаном казном или затвором до две године,

– казнене санкције су предвиђене за послодавца или одговорно лице који отпусти једног или више запослених са посла због њиховог учешћа у штрајку који је организован у складу са законом или према њима примени друге мере којима се повређују њихова права из рада.

Злоупотреба права на штрајк, према Кривичном закону постоји уколико:

– неко организује или води штрајк супротно закону или другим прописима, чиме доведи у опасност живот или здравље људи или имовину већег обима или ако су услед тога наступиле друге тешке последице, уколико тиме нису остварена обележја неког другог кривичног дела,

– свако ко врши злоупотребу права на штрајк казниће се затвором до три године.

Заједничка карактеристика за повреду права на штрајк и злоупотребу права на штрајк је та што су то кривична дела по основу рада.

Кривично дело повреде права на штрајк има следеће правне карактеристике:

– штити запослена лица која ступају у законски штрајк,

– кривичне санкције су усмерена на лица која спречавају или ометају запослене у штрајку да га организују, учествују у њему и остварују своја права путем штрајка,

– радње извршења кривичног дела су ометање или спречавање пасивног субјекта кривичног дела (најмање два лица) да оствари право на штрајк,

– повреда права на штрајк је и повреда Уставом загарантованог права на рад.

Кривично дело злоупотребе права на штрајк има следеће правне карактеристике:

– обухваћени су случајеви организовања и вођења незаконитог штрајка, чиме се доводе у опасност животи и здравље људи и сигурност имовине и ствара могућност настајања тешких последица,

– извршиоци кривичног дела могу бити запослени који са одређеном намером и умишљајем организују штрајк који није у складу са законом,

– кривична санкција за починиоце кривичног дела је затворска казна.

Најчешћи примери незаконитих штрајкова (штрајкова који нису организовани у складу са законом) су политички штрајкови, који немају за циљ побољшање социо-економског положаја запослених, већ су политички инструирани ради остварења неког политичког или идеолошког циља и често су радикални у мерама које се примењују (штрајк глађу).

Из судске праксе

„Одредбом члана 179. став 1. тачка 3. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05), прописано је да послодавац може запосленом отказати уговор о раду, ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то ако запослени не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца, односно ако је његово понашање такво да не може да настави рад код послодавца.

Како из утврђеног чињеничног стања не произлази да су тужиоци својим радњама активно учествовали у спречавању неког возила да уђе у круг предузећа односно да изађе из њега, да су спречавали раднике обезбеђења да отворе капију или усмеравали акцију или издавали упутства осталим штрајкачима, правилан је закључак другостепеног суда да нису били испуњени услови из члана 179. став 1. тачка 3. Закона о раду. Наиме, само присуство тужилаца на месту окупљања штрајкача не може имати за последицу престанак радног односа, нити се може радити о заједничком колективном умишљају учесника штрајка да блокирају капију, због чега је правилно другостепени суд закључио да тужени није доказао да су тужиоци предузимали незаконите радње у смислу правила из члана 18. став 2. Закона о штрајку.

С обзиром на наведено, правилно је другостепени суд, применио материјално право - одредбе члана 179. став 1. тачка 3. Закона о раду у вези са чланом 18. став 2. Закона о штрајку, када је преиначио првостепену пресуду и поништио као незаконита решења о отказу уговора о раду и

туженог обавезао да тужиоце врати на рад, у складу са чланом 191. став 1. Закона о раду“⁴

Члан 168. КЗ

„Ко симулирањем или проузроковањем болести или неспособности за рад или на други противправан начин постигне да му се призна неко право из социјалног осигурања које му по закону или другим прописима или општим актима не припада, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.“

Систем социјалне заштите има за циљ да обезбеди сигурност свим грађанима који су у стању социјалне потребе. Приликом остваривања права из ове области може доћи до бројних злоупотреба. Кривичноправно посматрано, у овом случају, посебно је значајно кривично дело чији законски назив гласи злоупотреба права из социјалног осигурања. Према одредби члана 168. Кривичног законика Републике Србије⁵, ово кривично дело врши онај ко симулирањем или проузроковањем болести или неспособности за рад или на други противправан начин постигне да му се призна неко право из социјалног осигурања које му по закону или другим прописима или општим актима не припада. За ово кривично дело прописана је новчана казна или казна затвора у трајању до једне године.

„Радња извршења наведеног кривичног дела се састоји у “постизању” да се учиниоцу призна неко право из области социјалног осигурања које учиниоцу не припада. Ово се може остварити на више начина (симулирањем или проузроковањем болести, или проузроковањем болести или неспособности за рад или на неки други противправан начин (Лазаревић, 2006: 482). Као што видимо, радња извршења овог кривичног дела је постављена алтернативно, како би се што већи број противправних понашања у овој области санкционисао. Кривично дело је извршено када је учиниоцу признато неко право из области социјалног осигурања које му не припада. Битно је да је симулирањем или проузроковањем болести или неспособности за рад или на други противправан начин, постигнуто да надлежни орган донесе решење којим се одређеном лицу уопште или у већем степену признаје неко право из области социјалног осигурања које

⁴ Пресуда Врховног касационог суда Рев2 377/2019 од 16.07.2020. године

⁵ „Сл. гласник РС“, број 85/2005...35/2019, у даљем тексту: КЗ

му не припада (Јовашевић, 2006: 158). Уколико овакво решење није донето, нема ни наведеног кривичног дела. Кривично дело злоупотреба права из социјалног осигурања представља посебан, специфичан облик преваре, за чије извршење је потребан директан умишљај на страни извршиоца (Лазаревић, 2006: 483).“

Различите злоупотребе права из области социјалног осигурања у многоне угрожавају функционисање система социјалне заштите. Доследна контрола признавања права из социјалног осигурања доводи до смањења злоупотреба у овој области. Измене кривичног законодавства би такође допринеле остварењу овог циља. Због тога, требало би размотрити поопштравање казни за ово кривично дело, приликом неког од наредних новелирања кривичног законодавства у Републици Србији. Основано је очекивати да би поопштравање казне затвора за ово кривично дело представљало одвраћајући фактор, који би деловао на потенцијалне извршиоце у складу са принципом генералне превенције.

Непредузимање мера заштите на раду

Члан 169. КЗ

„(1) Лице одговорно за предузимање мера заштите на раду које се свесно не придржава закона или других прописа или општих аката о мерама заштите на раду услед чега може наступити опасност за живот или здравље запослених, казниће се затвором до три године.

(2) Ако изрекне условну осуду, суд може одредити обавезу учиниоцу да у одређеном року поступи по прописима о мерама заштите на раду.“

Уставом Србије радном човеку је зајамчено право на услове рада који обезбеђују физички и морални интегритет и сигурност, а млади, жене и инвалиди уживају посебну заштиту на раду. Циљ ове заштите је да се запосленима осигурају услови пуне сигурности рада без опасности за живот и здравље. Радња кривичног дела је свесно непридржавање закона или других прописа о мерама заштите на раду дело се може извршити чињењем и нечињењем. Основно је да се поступање одговорног лица објективно појављује као повреда закона, а уз то је потребан и један субјективни услов-свест починиоца да поступа супротно овим прописима. За кривицу извршиоца потребан је умишљај.

Односи између радног и кривичног права мере се и сагледавају као многоструки и сложени односи. Имајући у виду да је радни однос друштвени однос уређен правним нормама који у себи садржи права и дужности радника и послодаваца и њихову међусобну корелацију, јасно је да мора постојати санкција која ће обезбедити остваривање односа уређених правном нормом. Остваривање уређених односа је, не само интерес субјеката у одређеном односу, већ је то и општи интерес друштвене заједнице – државе. Због тога се и каже да санкција има општу сврху заштите заједничких друштвених односа, спречавање понашања противно утврђеним нормама, васпитни утицај на починиоце деликата и друге да не чине деликтно понашање, јачање морала и друштвене одговорности у циљу обезбеђивања радне дисциплине.

Из става Грађанског одељења ВКС од 12.3.2019. године

„Контролу обрачуна и уплате накнаде за време привремене незапослености и доприноса на ове накнаде врши Државна ревизорска институција, а не Управа јавних прихода. У складу са одредбама члана 5. Закона о државној ревизорској институцији, у надлежност те институције не спада решавање појединачних захтева за остваривање права, па ни захтева корисника накнаде за време привремене незапослености да Национална служба за запошљавање уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање на исплаћену накнаду као основицу за обрачун доприноса.“

Из свега изложеног произлази да је обраћање суду у парничном поступку једини правни пут који стоји на располагању кориснику накнаде за време привремене незапослености на обавезивање Националне службе за запошљавање да уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање.⁶

„Ефикасна примена норме је са друге стране, могућа онда када је она формулисана на одговарајући начин, што је својеврстан изазов када се ради о прописивању кривичних дела бланкетног карактера која нису попут оних „мала ин се“ искључиви предмет регулисања кривичног законодавства. Разматрано кривично дело је место сусрета кривичног и радно-социјалног законодавства, па се у недоумици увек треба ослонити на

⁶ Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 12.3.2019. године

ултима ратио природу кривичног права и специфичан циљ радног права као самосталне гране права.“⁷

Из судске праксе

“Одлучујући о жалби тужиоца, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и усвојио захтев тужиоца, са образложењем да тужени са тужиоцем пре ступања на рад није закључио уговор о раду у писаном облику, али да је тужилац засновао радни однос на неодређено време код туженог даном ступања на рад 15.01.2014. године сагласно члану 32. став 2. Закона о раду, са којих разлога је утврдио да је тужилац у радном односу на неодређено време код туженог од 15.01.2014. године, и да му од тог дана припадају сва права из радног односа код туженог, сагласно члану 43. став 1. Закона о раду. Другостепени суд је, а супротно закључку првостепеног суда, закључио да је у погледу радног ангажовања тужиоца код туженог постојала константност у раду од када је тужилац ступио на рад код туженог 15.01.2014. године, па све до 17.10.2017. године, да је тужилац сваки дан долазио на рад код туженог и обављао послове сервисиера (који послови су из делатности туженог), у оквиру којих послова је обављао и друге послове који нису из делатности туженог (рад у домаћинству законског заступника туженог, кошење траве, вожња родитеља законског заступника туженог код доктора и др.), које послове су обављали и други запослени код туженог, да му је за обављање послова тужени сваког месеца исплаћивао основну зараду у износима од 200 евра, односно 250 евра. С обзиром да је утврдио да је тужилац у радном односу на неодређено време код туженог од 15.01.2014. године, другостепени суд је обавезао туженог, као послодавца тужиоца да за тужиоца поднесе пријаву за обавезно социјално осигурање надлежним фондовима и службама почев од 15.01.2014. године, обавезао туженог за тужиоца на утврђене износе зараде које је исплатио тужиоцу за период од 15.01.2014. године до 17.10.2017. године уплати доприносе за обавезно социјално осигурање и да тужиоцу накнади штету за период од 18.10.2017. године до 30.11.2018. године у висини изгубљене зараде и да за тужиоца за тај период уплати припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање.

⁷ Александар Стевановић Институт за криминолошка и социолошка истраживања Кривично дело повреде права по основу рада и права из социјалног осигурања: проблеми у пракси и потреба за новелирањем

Оваква одлука другостепеног суда се не може прихватити као правилна, на шта се основано указује ревизијом туженог, јер је другостепени суд починио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 394. став 1. тачка 4. ЗПП, с обзиром да је преиначио првостепену пресуду и другачије утврдио чињенично стање него што је оно утврђено у првостепеној пресуди, а у вези са заснивањем радног односа на неодређено време тужиоца код туженог и другачије ценио исказе странака, сведока и друге доказе, без отварања расправе у смислу члана 383. ЗПП.

Према оцени Врховног касационог суда, с обзиром да је у овој парници првостепена пресуда већ једанпут била укинута, другостепени суд није могао без заказивања расправе да утврди другачије чињенично стање од оног које је утврђено у првостепеној пресуди и да преиначи првостепену пресуду, при томе другостепени суд је другачије оценио исказе странака, сведока и писмене доказе, због чега је погрешно применио члан 8. ЗПП.

С обзиром да другостепени суд није заказао расправу, на којој би након извођења доказа утврдио другачије чињенично стање од оног које је утврдио првостепени суд, то се правилност примене материјалног права није могла испитати.

У поновном поступку другостепени суд ће имати у виду примедбе из овог решења, те ће одлучити да ли је, ради правилног и потпуног утврђења чињеничног стања и другачије оцене изведених доказа потребно заказати расправу.”⁸

ПРАКСА ЕСЉП

Пресуда ЕСЉП Ван Раалте против Холандије ⁹

Чињенице случаја: Подносилац представке је држављанин Холандије рођен 1924. године и становник Амстелвена. Никада није био ожењен и нема деце. Порески инспектор је 1987. године проценио подносиоцу представке порез за 1985. годину који је, поред разних плаћања за социјално осигурање, садржао и допринос за дечију заштиту. Подносилац

⁸ Решење Врховног касационог суда, Рев2 2817/202128.12.2022. година

⁹ Представка бр. 13580/88

представке се жалио на ову процену, позивајући се на Општи закон о дечијој заштити, на основу којег су жене, које нису у браку или немају деце, а имају 45 година и више, изузете од обавезе да плаћају овај допринос. Апелациони суд у Амстердаму је одбио његову жалбу, након чега се он жалио Врховном суду. Врховни суд је децембра 1991. године такође одбио његову жалбу.

Основ дискриминације и област испољавања је на основу пола у домену плаћања пореза и доприноса.

Одлука суда: Суд је једногласно закључио да је тужена држава Холандија прекршила члан 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола 1, којим се свима гарантују права без дискриминације по било ком основу. Суд је наложио да тужена држава исплати подносиоцу представке 23.271 гулдена на име трошкова поступка.

Суд је заузео став да је дошло до разлике у третману на основу пола и да та разлика није била оправдана. У то време, према Општем закону о дечијој заштити, од обавезе плаћања доприноса за дечију заштиту, биле су изузете жене које нису у браку или немају децу, а имају 45 година и више. То није био случај са мушкарцима у истој ситуацији, што несумњиво представља различит третман особа различитог пола у сличним ситуацијама.

Држава је негирала да је било разлика у третману лица у сличној ситуацији. Она је заступала становиште да се жена старости 45 и више година суштински разликује од мушкарца истих година јер је, из биолошких разлога, мање вероватно да ће бити у стању да има децу. Претпостављало се да ће женама које немају деце и за које постоји велика вероватноћа да их неће ни имати, плаћање доприноса за дечију заштиту, бити додатно емоционално оптерећење. Суд је међутим, утврдио да биолошки разлози, које је у своју одбрану истакла држава, нису довољно јаки разлози и да разлика у третману нема објективно и разумно оправдање.

Коментар пресуде: Значај пресуде огледа се у ставу Суда да различит третман особа различитог пола у сличним ситуацијама, без објективног и разумног оправдања, представља дискриминацију. Суд је констатовао да наметање доприноса неожењеном мушкарцу без деце од 45 и више година, али не и неудатим женама у истој ситуацији и под истим околностима несумњиво представља разлику у третману између лица у сличној

ситуацији, која се заснива на полу. У овом случају Суд није нашао ниједан разлог за оправдање ове разлике у третману. Према томе, ради се о кршењу члана 14. Конвенције у вези са чланом 1. Протокола 1.¹⁰

Пресуда ЕСЉП Карлхајнц Шмит против Немачке¹¹

Чињенице случаја: Подносилац представке је Карлхајнц Шмит, држављанин Немачке, који је рођен 1939. године. Живео је у Тетнангу, покрајина Баден-Виртемберг. Општинске власти су 30. априла 1982. године од њега тражиле да плати допринос за ватрогасну бригаду, а на основу Закона о ватрогасној бригади и општинске уредбе, по коме су све одрасле мушке особе у Тетнангу биле у обавези да плаћају овај допринос. Подносилац представке сматрао је да је ова одлука супротна уставном принципу једнакости пред законом, па је уложио жалбу. Управа округа одбацила је ову жалбу. Подносилац представке се у августу 1982. године жалио и Управном суду Сигмаринген, који је одбио његову жалбу и закључио, позивајући се на судску праксу Савезног уставног суда и Управно-апелационог суда, да је обавеза за мушкарце, а не и жене, да служе у ватрогасној служби или да плаћају допринос, у складу са уставом. На ову пресуду, подносилац представке се у новембру 1986. године жалио и Савезном уставном суду, који је такође одбио његову жалбу.

Основ дискриминације и област испољавања: У конкретном предмету дискриминација је на основу пола, односно повреда принципа равноправности полова кроз постојање обавезе да само мушкарци, а не и жене, служе у ватрогасној бригади или да плате допринос.

Одлука суда: Суд је установио да је повређен члан 14. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који свима гарантује уживање права без дискриминације по било ком основу. Суд је, такође, наложио да покрајина Баден-Виртемберг плати подносиоцу представке 620 немачких марака за обештећење и трошкове. Суд је приметио да неке немачке покрајине не намећу у овој области различите обавезе за два пола, и да чак и у покрајини Баден-Виртемберг постоји пракса да и жене добровољно служе у ватрогасној бригади. Зато је Суд истакао да не

¹⁰ <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=van-%20%7C%20raalte&sessionid=82692893&skin=hudoc-en>

¹¹ Представка бр. 13580/88

постоји оправдање за другачије третирање мушкараца и жена у погледу служења у ватрогасној бригади. С обзиром на велики број волонтера, допринос и учешће мушкараца се сводило на плаћање доприноса. Тако је финансијски допринос постао, не у праву већ у пракси, једина ефикасна дужност. Имајући у виду ово финансијско оптерећење, Суд је установио да се разликовање по основу пола тешко може оправдати. Тужена држава је с друге стране тврдила, да је разлика у третману заснована на објективним и разумним основама. Она је истакла да је у одређивању обављања дужности ватрогасаца само од стране мушкараца, законодавац узео у обзир специфичне захтеве службе ватрогасаца и физичке и менталне карактеристике жена.

Коментар пресуде: Мада пракса показује да је у већем броју случајева жена жртва дискриминације на основу пола, у овом случају је мушкарац био тај над којим је извршена дискриминација и тиме је нарушен принцип једнакости права мушкараца и жена, што је Суд и утврдио, позивајући се на повреду члана 14. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.¹²

Литература:

Александар Стевановић Институт за криминолошка и социолошка истраживања Кривично дело повреде права по основу рада и права из социјалног осигурања: проблеми у пракси и потреба за новелирањем

Јовашевић, Д. (2006) Лексикон кривичног права, Београд: Службени гласник.

Ђуричић, М. Кулић, Ж. Радно право Београд, 2012

Лазаревић, Љ. (2006) Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд: Савремена администрација

Кривични законик Републике Србије („Сл. гласник РС“, број 85/2005...35/2019).

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=van-%20%7C%20raalte&sessionId=82692893&skin=hudoc-en>

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=karlheinz&sessionId=82692748&skin=hudoc-en>

¹² <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=karlheinz&sessionId=82692748&skin=hudoc-en>

РЕГИСТРИ

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА ГРАЂАНСКО ПРАВО

(Број након текста у регистру означава број сентенце у овом билтену)

А

Амортизација хипотеке

- Сама чињеница да је потраживање хипотекарног повериоца престало да постоји, не може довести до амортизације хипотеке, уколико предлагач у току поступка није доказао чињеницу да је хипотекарни поверилац престао да постоји. - 26

Б

Будућа повремена давања

- Доношење пресуде којом се мења износ будућих повремених давања на име законског издржавања има се уподобити стављању ван снаге извршне исправе, па у таквој ситуацији нема основа да се спровођење извршења покренутог на основу претходне извршне исправе настави тако што ће се изменити решење о извршењу донето по тој извршној исправи. - 14

В

Враћање у пређашње стање

- Пропуштање туженог да приступи на рочиште и поставља питања вештаку такође спада у околности на које се примењује институт враћања у пређашње стање. - 8

Г

Гарантни фонд

- Електрични бицикл не подлеже обавези осигурања и регистрације сваке године, то се не ради о возилу за које би сходно члану 2. Закона о

обавезном осигурању у саобраћају постојала обавеза осигурања, па стога нема ни одговорности Удружења осигуравача Србије за штету проузроковану његовом употребом. - 19

Ж

Жалба

- Решење којим се један суд оглашава месно ненадлежним је решење којим се окончава поступак пред тим судом. Зато је против тог решења, којим се поступак окончава пред судом који решење доноси, дозвољена посебна жалба и може се побијати не само због битних повреда из члана 374. став 2. ЗПП, како је то прописано чланом 479. ЗПП, јер се оне односе на решења о окончању парнице. - 1
- Против решења о одређивању привремене мере у поступку предаје поседа дозвољена је посебна жалба. - 15

З

Законска затезна камата

- Пензија представља повремено новчано давање, где затезна камата тече тек од подношења тужбе, те се иста не може обрачунавати за период који претходи подношењу тужбе, односно не може представљати самосталан тужбени захтев. - 23

Заступање малолетника

- Нема места одбацивању тужбе поднете од стране пуномоћника кога је овластио законски заступник малолетног лица, само из разлога што уз тужбу није приложен Извод из матичне књиге рођених за малолетно лице. - 3

Заступање правног лица

- Променом статутарног заступника правног лица не престаје овлашћење за заступање правног лица дато пуномоћнику, већ исто остаје док га нови статутарни заступник не опозове. - 4

Земљишнокњижне забележбе

- Закон не предвиђа могућност забележбе предлога за одређивање привремене мере, будући да се истим не ограничава управљање имовином. - 18

И

Извршни поступак

- У извршном поступку се не може утврђивати право власништва на непокретности, с обзиром на то да једино надлежни суд у парничном поступку може донети извршну исправу којом ће утврдити право власништва на непокретности. - 13

Ј

Јавни бележник

- Јавни бележник је дужан да, уколико нађе да нису испуњени услови за сачињавање, потврђивање или оверу исправе, решењем одбије предузимање службене радње, а против којег решења странка може да изјави приговор надлежном суду, јер је одбацивањем приговора, без упуштања у основаност истог, подносилац приговора онемогућен да учествује у поступку. - 32

Л

Лизинг

- Обавеза осигурања предмета лизинга терети искључиво примаоца лизинга. - 24

М

Месна ненадлежност

- види: Жалба - 1

Мобинг

- Да ли је до повреде права личности у виду злостављања дошло, суд утврђује према објективним критеријумима у свакој конкретној ситуацији, руководећи се при томе друштвено усвојеним мерилима и схватањима, а не субјективним осећајима. - 28

Н

Накнада штете

- Доношење судске одлуке уз битну повреду одредаба закона не значи аутоматски и незаконит рад суда/судије. - 20
- Правилност одлука које доносе судови или други државни органи, испитује се у поступцима по редовним и ванредним правним лековима, а чињеница да је виша инстанца оценила као неправилно правно схватање нижестепених органа, сама по себи није основ за накнаду штете у смислу члана 172. Закона о облигационим односима. - 21
- Пријава потраживања у стечајном поступку није услов за остваривање права на накнаду штете од Гарантног фонда, али се из средстава овог туженог може намирити само онај део штете који би остао ненадокнађен да је поверилац благовремено пријавио своје потраживање у поступку стечаја. - 22

Наследничка изјава

- Наследник који је дао изјаву може тражити поништај дате изјаве само у парници, а не у жалби против решења. - 34

Незаконит рад судије

- види: Накнада штете - 20

О

Одбачај тужбе

- види: Узбуњивање - 29

Одговорност правног лица

- види: Накнада штете - 21

Ортачко друштво

- Околност што је тужилац истовремено и ортак у туженом ортачком друштву није разлог за одбацивање тужбе, имајући у виду не постоји забрана подношења тужбе ортака против ортачког друштва, већ постоји само забрана давања пуномоћја за заступање друштва, уколико су интереси ортака и ортачког друштва супротстављени. - 5

Осигурање

- види: Лизинг - 24

Оставински поступак

- Смисао одређивања прекида парничног поступка до окончања оставинског поступка је само да се у оставинском поступку утврди круг законских наследника који би онда били легитимисани да ступе у парницу на место покојног тужиоца, а не да се и наследницима расподели заоставштина. - 33

П

Потврда о извршности

- Обавеза је извршног повериоца да прибави потврду о извршности извршне исправе, а сама чињеница да одлука није правноснажна није од значаја за прибављање потврде извршности. - 12

Право на правично суђење

- Суђење у разумном року је само један од аспеката права на правично суђење, па инсистирање на брзом окончању поступка непримерено конкретним околностима може довести повреде осталих аспеката овог права. - 37

Правобранилаштво

- Правобранилаштво може да наплати трошкове заступања од странке коју заступа, али наведени трошак не може бити преваљен на терет

супротне стране у ситуацији када се тужена вансудским поравнањем одрекла трошкова парничног поступка. - 10

Прекид поступка

- види: Оставински поступак - 33

Пресуда због изостанка

- Тужени се због неодазивања позиву суда не може санкционисати доношењем пресуде којом се усваја тужбени захтев, без претходне оцене испуњености услова за доношење такве пресуде и оцене да ли основаност тужбеног захтева произилази из чињеница наведених у тужби. - 6

Привремена мера

- види: Жалба - 15
- У споровима за заштиту државине предлог за доношење привремене мере може по свом дејству и последицама бити идентичан са постављеним тужбеним захтевом, те се такав предлог може усвојити уколико су испуњени услови за одређивање привремене мере прописани чланом 449. ЗИО. - 16

Р

Репрезентативност синдиката

- Законом призната репрезентативност је својство синдиката на основу ког тај синдикат има одређена преимућства и може издејствовати и већа права у складу са законом у односу на друге синдикате који то својство немају. - 30

С

Стављање извршне исправе ван снаге

- види: Будућа повремена давања - 14

Стварна надлежност

- У случају када се ради о конкуренцији спорова према врсти и вредности предмета спора, стварна надлежност се има ценити према врсти предмета спора у ситуацији када је та надлежност посебно регулисана. - 2

Судска такса

- Обавеза плаћања судске таксе на тужбу када је поступак окончан пре одржавања првог рочишта за главну расправу настаје даном доношења решења о повлачењу тужбе. - 9
- Нема места обрачуну и наплати судске таксе за приговор поднет у поступку побијања решења о извршењу, ако се приговором побија само решење о трошковима садржано у одлуци о главној ствари (у решењу о извршењу). - 17

Суђење у разумном року

- Поступање другостепеног суда супротно одредбама члана 383. став 2. ЗПП-а, није једини критеријум релевантан за утврђивање повреде права на суђење у разумном року, те се приликом одлучивања о приговору ради убрзања поступка, поступак има посматрати као целина. - 36

Т

Трошкови заступања

- Процесна радња сачињавања трошковника није радња потребна за вођење парнице, јер трошковник нема значај поднеска којим се износе наводи од значаја за ток поступка и постизање успеха са тужбеним захтевом, већ се истим само опредељују трошкови о којима суд одлучује без расправљања. - 11
- види: Правобранилаштво - 10

Тужба

- види: Ортачко друштво - 5

У

Уговор о поклону

- Уговор о поклону је по правилу неопозив, те једино постоји могућност да дође до опозива (једностраног раскида) даровног уговора од стране поклонодавца због личног осиромашења или велике, односно грубе неблагодарности поклонопримца. - 25

Узбуњивање

- Узбуњивач може да истакне навод да појединачни акт послодавца, конкретно решење о отказу уговора о раду, представља штетну радњу у вези са узбуњивањем само у тужби за оцену законитости тог акта и у том посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем у складу са одредбама Закона о заштити узбуњивача. Законом је искључена двострука или паралелна надлежност у случају отказа уговора о раду или друге одлуке о појединачним правима, која припадају узбуњивачу по радноправним или другим посебним прописима. - 29

Уплата у судски депозит

- Када се уплата у депозит тражи ради подношења тужбе којом се тражи поништај купопродајног уговора чији предмет је пољопривредно земљиште, ова уплата представља услов за подношење тужбе, те је потребно дозволити уплату у депозит, посебно имајући у виду да се право на тужбу губи истеком преклузивних рокова. При томе је довољно да предлагач уз предлог за уплату у судски депозит достави уговор који је предмет поништаја, те да искаже вољу да поднесе тужбу за поништај тог уговора. - 31

Усмено завештање

- Усмено завештање је ванредни облик завештања, који се сачињава у изузетним приликама, те је стога терет доказивања тих прилика и пуноважности усменог завештања, у ситуацији када је оспорено, на ономе ко се на такво завештање позива. - 35

Утврђивање чињеница

- види: Извршни поступак - 13

Ф

Фактичка експропријација

- Задатак Пореске управе није да одређује тржишну цену експроприсане непокретности, већ да врши њену процену, при чему је, у случају да се не постигне споразум о накнади, једино суд надлежан да у ванпарничном поступку одреди накнаду за експроприсану непокретност. - 27

Ч

Чињенично стање

- Чињенице на којима је заснована одлука у једној правној ствари могу се поново (па и другачије) утврђивати у другој правној ствари. - 7

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР ЗА КРИВИЧНО ПРАВО

(Број након текста у регистру означава број одлуке у овом билтену)

Б

Битна повреда одредаба кривичног поступка

- Евентуална измена чињеничног описа дела у изреци пресуде мора остати у границама оних чињеница и околности на којима се заснива оптужба. - 17

З

Застарелост извршења казне

- Сваком радњом надлежних органа која се предузима ради извршења казне прекида се застарелост извршења казне, а сваким прекидом, застаревање поново почиње да тече. - 2
- Ако је након поновљеног кривичног поступка, правноснажном пресудом осуђеном изречена казна смањена, време потребно за наступање застарелости извршења казне одређује се према новој казни, али се ток застарелости рачуна од раније правноснажне пресуде. - 3

И

Изазивање панике и нереди

- Радње малолетника, за које исти наводе да су извршили у шали, морају се ценити у склопу свих околности које су постојале у реалном времену када су предузете. - 9

М

Мера забране напуштања боравишта

- Уз меру забране напуштања боравишта, окривљеном може бити привремено одузета и путна исправа, при чему и лична карта може да служи као путна исправа. - 15

Н

Незаконит доказ

- Службена белешка о обавештењима прибављеним од грађана није подобна да служи као доказ у кривичном поступку, као ни докази који су засновани и који су проистекли из исте. - 14

Неовлашћено фотографисање

- За постојање кривичног дела неовлашћено фотографисање из чл. 144. ст. 1. КЗ, неопходно је да се снимком осетно задире у нечији лични живот, односно да се значајно задире у приватну сферу неког лица. - 4

О

Отежавајућа околност

- Осуђиваност по правноснажној пресуди која је донета након почињења кривичног дела из актуелног поступка не може се ценити у склопу отежавајућих околности приликом одлучивања о кривичној санкцији. - 8

П

Понављање поступка

- Уплата накнаде на име издржавања је очигледно неподобан доказ за понављање кривичног поступка у случају опозива условне осуде код кривичног дела недавање издржавања из чл. 195. ст. 1. КЗ. - 12
- Процесна ситуација настала од дана правоснажности решења којим је дозвољено понављање поступка у смислу чл. 479. ЗКП и за време

новог суђења искључује утицај застарелости кривичног гоњења на исход тог поступка. - 16

Претпоставке за пружање међународне правне помоћи

- Нису испуњене претпоставке за изручење уколико дело поводом којег се тражи изручење није кривично дело по закону Републике Србије. - 11

Привремена мера

- Привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева се одређују под условима прописаним у одредби чл. 449. Закона о извршењу и обезбеђењу, те се поред вероватноће постојања потраживања, мора учинити вероватним да ће без привремене мере извршни дужник осујетити или знатно отежати наплату потраживања тиме што ће своју имовину или средства отуђити, прикрити или на други начин њима располагати. - 13

Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију

- Закон не прописује било какав елемент принуде или уцене према оштећеном лицу као битан елемент радње извршења кривичног дела из чл. 185. ст. 3. у вези ст. 2. Кривичног законика, те пристанак малолетне оштећене - детета, приликом настанка фотографија порнографске садржине није од значаја за постојање овог кривичног дела. - 5
- Намера дистрибуције и приказивања порнографског садржаја није битан елемент кривичног дела из чл. 185. ст. 2. Кривичног законика. Кривично дело је довршено самим настанком фотографије малолетног оштећеног лица са порнографском садржином. - 6

Р

Ревизија

- У поступку спречавања насиља у породици ревизија није дозвољена. - 18

Т

Трошкови кривичног поступка

- Трошкови кривичног поступка представљају само трошкове учињене поводом кривичног поступка од његовог покретања до његовог завршетка и у исте не спадају трошкови настали у прекршајном поступку нити било ком другом поступку који је вођен пред другим надлежним органом. - 19

У

Умишљај

- Чињеницом да узима хладно оружје пре упуштања у договорену и планирану тучу, а потом га и употребљава, малолетни доказује да је дао свој пристанак на смртну последицу, јер му апсолутно мора бити познато да употребом ножа у тучи оштећеног може лишити живота, а с обзиром на његов узраст, зрелост и утврђене интелектуалне капацитете. - 10

Условни отпуст

- Осуђеног који је издржао две трећине казне затвора суд ће условно отпустити са издржавања казне, ако се у току издржавања казне тако поправио да се може са основом очекивати да ће се на слободи добро владати, а нарочито да до истека времена за које је изречена казна не учини ново кривично дело. - 1

Ф

Фалсификовање исправе

- Сама чињеница да је једну лажну исправу окривљени набавио ради употребе, а другу јавну лажну исправу већ употребио, које радње су алтернативно постављене као радње овог кривичног дела, указују да је код окривљеног постојао јединствен умишљај у односу на обе радње кривичног дела. - 7

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа означава број сентенце у овом билтену)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Устав Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 98/2006 и 115/2021)	- члан 32. став 1. - 37 - члан 142. став 2. - 21 - члан 149. - 21
Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода - "Службени лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 9/2003, 5/2005 и "Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2010).	- члан 6. - 21, 37
Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 49/13, 74/13, 55/14)	- члан 77. - 4 - члан 80. став 1. - 3 - члан 109. - 8 - члан 113. став 4. - 8 - члан 154. - 11 - члан 157. - 10 - члан 162. - 10 - члан 293. - 3 - члан 294. став 1. тачка 6. - 29 - члан 351. став 1. - 6 - члан 360. - 7 - члан 374. став 2. тачка 7. - 8 - члан 399. став 3. - 15 - члан 451. став 1. - 15 - члан 475. став 2. - 6 - члан 479. - 1

Законски регистар - Грађанско право

Закон о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 125/2004 и 111/2009)	- члан 214. став 1. тачка 1. - 33
Закон о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС" бр. 25/82, 48/88; "Службени гласник РС" бр. 46/95, 18/05, 85/12, 45/13, 55/14, 6/15 и 106/15)	- члан 23. став 1. - 35 - члан 184. став 1. - 32 - члан 211. став 2. - 31
Закон о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", бр. 106/2015, 106/2016)	- члан 39. - 13 - члан 43. став 4. - 12 - члан 59. став 2. - 12 - члан 74. тачка 2. - 14 - члан 449. - 16
Закон о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 57/89; "Службени лист СРЈ" бр. 31/93)	- члан 65. - 34 - члан 117. - 34 - члан 172. - 21 - члан 279. - 23
Закон о основама својинскоправних односа ("Службени лист СФРЈ" бр. 6/80... 22/2006)	- члан 63. - 26
Закон о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, ... и 88/2018)	- члан 22. став 3. - 2 - члан 23. став 1. тачка 7. и 8. - 2
Закон о судијама ("Службени гласник РС", бр. 10/2023)	- члан 5. - 20, 21
Закон о јавном бележништву ("Службени гласник РС", бр. 31/2011, ... 106/2015)	- члан 53. - 32 - члан 53. а - 32
Закон о наслеђивању ("Службени гласник РС", бр. 46/95, 101/2003 и 6/2015)	- члан 110. - 35
Закон о раду ("Службени гласнику РС", бр. 24/2005, ... 113/2017)	- члан 8. став 2. - 30 - члан 239. - 30
Закон о спречавању злостављања на раду ("Службени гласник РС" број 26/2010)	- члан 29 - 28
Закон о заштити узбуњивача ("Службени гласник РС", бр. 128/2014)	- члан 5. - 29
Закон о хипотеци ("Службени гласник РС" бр. 115/05, 60/2015, 63/2015 и 83/2015)	- члан 52. - 26

Законски регистар - Грађанско право

Закон о финансијском лизингу ("Службени гласник РС", бр. 55/2003, 61/2005 и 31/2011)	- члан 34. - 29
Закон о привредним друштвима ("Службени гласник РС" бр. 36/2011-3,... 91/2019-61)	- члан 31. - 4 - члан 114. - 5
Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95, 20/2009)	- члан 41. - 27 - члан 42. - 27
Закон о промету непокретности ("Службени гласник РС" бр. 93/2014, 121/2014, 6/2015)	- члан 10. - 31
Закон о земљишњим књигама ("Службене новине Краљевине Југославије" бр. 146/30 од 01.07.1930. године)	- параграф 20. - 18
Српски грађански законик из 1844. године - према Закону о неважности правних прописа донетих пре 6. априла 1941. године и за време непријатељске окупације („Службени лист ФНРЈ“ број 84/46)	- параграф 567. - 25
Закон о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“ бр. 40/2015)	- члан 3. - 36, 37 - члан 4. - 36, 37
Закон о судским таксама ("Службени гласник РС" бр. 28/94,... 95/2018)	- члан 3. став 2. - 9 - члан 9. став 6. - 9
Таксена тарифа	- тарифни број 1. напомена 7. - 17 - тарифни број 2. став 8. - 17
Закон осигурању имовине и лица	- члан 106. - 22
Закон о обавезном осигурању у саобраћају ("Службени гласник РС", бр. 51/2009,... 93/2012)	- члан 76. - 19
Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима ("Службени гласник РС", бр. 40/2012,... 41/2013)	- члан 15. - 19 - члан 91. - 19
Судски пословник ("Службени гласник РС" бр. 110/2009,... 93/2019)	- члан 50. - 36

ЗАКОНСКИ РЕГИСТАР

(Број иза цртице након навођења члана правног прописа
означава број сентенце у овом билтену)

КРИВИЧНО ПРАВО

Законик о кривичном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - Одлука УС РС и 62/2021 - Одлука УС РС)	Члан 84. - 14 Члан 199. - 15 Члан 261. - 19 Члан 275. став 4 - 13 Члан 438. став 1. тачка 9 - 17 Члан 475. став 1. тачка 6 - 12 Члан 479. - 16 Члан 567. - 1
Кривични законик ("Службени гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019)	Члан 46. - 1 Члан 54. - 8 Члан 107. став 4 - 2 Члан 107. тачка 2 - 3 Члан 113. - 10 Члан 144. став 1 - 4 Члан 185. став 2 - 6 Члан 185. став 3. у вези става 2 - 5 Члан 343. став 1 - 9 Члан 355. став 2. у вези става 1. у вези са чланом 61 - 7
Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима ("Службени гласник РС", бр. 20/2009)	Члан 7. став 1. тачка 1 - 11
Закон о спречавању насиља у породици ("Службени гласник РС", бр. 94/2016 и 10/2023 - други закон)	Члан 20. - 18

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

БИЛТЕН судске праксе / Виши суд у Новом Саду /
главни и одговорни уредник Бранка Станковић. - Год. 13, бр.
14, (2023) - . Београд (Алексе Бачванског 6): Intermex, 2023 -
(Београд: "Cicero"). - 16 cm

Тромесечно.
ISSN 2217-4508 = Билтен судске праксе
Вишег суда у Новом Саду
COBISS.SR-ID 180824076